

«Держава ХХІ століття: погляд молоді»

СЕКЦІЯ 2. СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

УДК 368.91(477+4)(043.3)

**I.Yu. Kysilova, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Prof.,
Associate Prof. of the Department of Finance, Banking and Insurance**

**A.Yu. Hurska, second-level graduate of higher education EP «Finance and credit»,
specialty 072 «Finance, banking and insurance»
*Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia***

ADOPTING EUROPEAN LIFE INSURANCE EXPERIENCE IN UKRAINE

Life insurance is an important aspect of financial stability in any country, as it provides protection for many families in the event of unexpected events, such as the death of a family breadwinner or a terminal illness. Currently, life insurance in Ukraine lags behind the standards of the European Union, and adopting the European experience can help improve the quality of services and provide greater protection to the population.

One of the advantages of adopting the European experience of life insurance in Ukraine is that it can make this service more accessible to the majority of the population. In Europe, life insurance is known for being highly competitive and affordable for the majority of the population, regardless of their income. This is due to the fact that insurance companies offer a wide range of products that meet different needs and budgets. This can be great news for Ukrainian consumers who, unfortunately, do not have the means to cover the high costs of life insurance [1].

In addition, adopting European experience could improve the quality of life insurance services in Ukraine. In Europe, insurance companies have extensive experience in designing products that meet different customer needs and provide reliable protection. This can help Ukrainian insurance companies develop new and improved products that provide greater protection for consumers. In addition, the European experience can help in establishing an effective risk assessment system and developing appropriate pricing policies that will ensure proper risk assessment and more accurate pricing of insurance products [1].

However, adopting the European experience may be a challenge for Ukrainian insurance companies, as they have a lot of work to do to improve their competitiveness and prepare for new requirements. For example, European insurance companies have high standards in terms of financial strength and ability to pay claims, which requires an effective financial control and audit system. Ukrainian insurance companies should work to improve their financial strength and claims paying capacity to meet the requirements of European standards.

To adopt the European experience in life insurance, Ukrainian insurance companies can take a number of steps. First, they can improve their skills and knowledge in insurance, study best practices and standards in European countries and apply them in their work. Secondly, they can participate in international conferences and exhibitions where they will have the opportunity to exchange experiences with colleagues from other countries and learn about the latest technologies and innovative products. Third, they can cooperate with European insurance companies and receive advice and support in developing new products and policies [2].

Ukrainian insurance companies can also follow the example of European insurance companies and develop products that meet the needs and requirements of consumers. For example, they can develop insurance products that provide protection against critical illness or accidental death, as well as products that allow for proper care of children in case of unforeseen circumstances.

Adopting the European life insurance experience could be beneficial for Ukrainian insurance companies, as they could improve the quality of their services, attract new customers, and increase their profits. It could also have a positive impact on the Ukrainian economy, as life insurance can help provide social protection and increase confidence in the country's financial institutions [2].

However, for the successful transfer of European life insurance experience to Ukraine, it is also necessary to ensure proper control and regulation in the insurance sector, reduce the risk of abuse and fraud, and ensure adequate protection of consumer rights and interests.

In addition, the Ukrainian authorities could take steps to facilitate the transfer of European life insurance practices to the country. For example, they could set new standards and regulations in the insurance industry, increase requirements for insurance companies, which would reduce risk for consumers and ensure their safety. They can also provide support and funding for research aimed at developing life insurance in the country [3].

In general, the adoption of European life insurance experience in Ukraine can be an important step towards improving the quality of life of people in the country and ensuring their social and financial security.

In addition, the Ukrainian authorities can take additional measures to ensure the transfer of European life insurance experience to Ukraine. For example, they can ensure that a favorable investment climate is created for insurance companies, increase requirements for the quality of services provided by insurance companies, and ensure that the industry is properly supported and developed [3].

Ukraine has great potential for developing life insurance and adopting European experience in this area. Providing quality life insurance services can have a positive impact on the country's economy, ensure social protection of the population, and strengthen confidence in financial institutions. However, in order to successfully transfer European experience to Ukraine, additional measures need to be taken to ensure that insurance companies are properly trained and that the regulatory framework is in place. It is also important to ensure mutual partnership and cooperation with European insurance companies, which can facilitate the exchange of knowledge and experience.

References:

1. Prykaziuk N. V. State and prospects of life insurance development in Ukraine. Formation of market relations in Ukraine. 2011. № 7/8 (122/123). C. 127-131.
2. Draft strategy for the development of the insurance market of Ukraine for the period up to 2025 URL: <http://fiu.gov.ua/wp-content/uploads/2021/01/Proekt-strateg%D1%96%D1%97-rozvitku-strahovogo-rinku-Ukrayini-na-period-do-2025-roku.pdf> (accessed on 29.03.2023).
3. Actual problems and prospects for the development of life insurance in Ukraine. ECONOMY AND SOCIETY. 2017. № 10. C. 590-597.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЗЕРНОВОГО РИНКУ НА СЬОГОДНІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Аграрний сектор економіки – важлива складова будь-якої національної економіки світу, зокрема України. Особливу роль у вирішенні питань продовольчого забезпечення у світі наразі належить зерновій галузі, яка є стратегічною галуззю кожної держави.

Значною перешкодою для розвитку зернового ринку на сьогодні в Україні є військова агресія росії, яка унеможливує достатній, безпечний та вчасний експорт зернових. Значними проблемами, які блокують активну торгівлю зерном наразі є [1]:

- відсутність достатніх обсягів сховищ для безпечного та якісного зберігання нового врожаю зерна, причиною чого є низькі темпи експорту минулорічного врожаю та пошкодження чи повне знищення інфраструктури;

- нестача залізничних вагонів для перевезення зерна, значна відмінність в залізничному покритті з країнами Європи та замалі потужності для зберігання продукції та її перевантаження за кордоном, що значно ускладнює транспортування зернових залізничним шляхом;

- окупація важливих для України регіонів (Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Луганська та Донецька області) та неможливість вирощувати зернові та інші культури навіть на звільнених територіях через обстріли, знищення інфраструктури та замінування посівних площ, що суттєво зменшило їх загальну кількість та вплинуло на виробників, у яких наразі виникає стрімка необхідність переорієнтації на внутрішньому ринку сільськогосподарської продукції;

- утруднена логістика продукції суттєво збільшує час її реалізації, внаслідок чого вітчизняні виробники зернових культур отримують кошти пізніше, ніж очікують, що значно обмежує їх фінансові можливості.

На нашу думку, для того щоб якісно та безпечно зберігати зернові, як минулорічні, так і цього річчя, необхідно розширити спектр наших можливостей, а тобто, доцільно буде використовувати усі наявні сховища в країні та будь-які інші можливі варіанти. До таких варіантів можуть належати: спеціальні мішки, біг-беги, підземні елеватори, поліетиленові рукави, тентові сховища тощо.

Очевидною та найбільш вагомою на сьогодні проблемою є утруднена логістика. Так, як бачимо з переліку проблем, залізничне транспортування зерна з України є досить складним процесом. Раніше, морським сполученням ми експортували 90 % продукції, та 10 % наземним транспортом. Сьогодні ж, для наземного транспорту цей відсоток дорівнює 70 %, а для морського сполучення лише 30 %. Тому виникають перешкоди, які негайно необхідно вирішувати, зокрема проблему експорту зернових залізницею. Але оскільки заміна залізничних колій на даному етапі є неможливою, то непоганою альтернативою буде спорудити зернові термінали на кордонах з країнами Європейського Союзу (Румунією та Польщею наприклад) для того, щоб збільшити вантажопотоки та відкрити для нас можливість знову перейти на ф'ючерсну торгівлю, яка зможе розширити вищезгадані фінансові можливості наших виробників [2].

Роль держави у розвитку зернового ринку також важлива. На нашу думку, необхідно надати всебічну державну підтримку українським виробникам, а саме: збільшити заходи по залученню іноземних інвестицій в сільське господарство; надати можливість отримання кредитів та субсидій для виробників; продовжувати розбудовувати інфраструктуру для якісного та безпечного зберігання продукції, з метою уникнення погіршення властивостей зерна в процесі зберігання в сховищах; розвивати свої наукові дослідження в сфері селекції і пошуку нових врожайних сортів пшениці та кукурудзи, стійких до нових кліматичних змін, захворювань тощо [3].

Отож, прогнозувати стан ринку зерна в Україні на майбутнє досить важко в сьогоднішніх умовах - тут все залежатиме від часу припинення війни в країні.

Список використаної літератури:

1. Затягнути пасок: як росія використовує зернові у якості зброї. *Mind.ua*. URL: <https://mind.ua/openmind/20242095-zatyagnuti-paso-k-yak-rosiya-vikoristovue-zernovi-u-yakosti-zbroji>.
2. Лачан Т., Сааков В. Чому експорт зернових з України такий млявий? – DW – 15.08.2022. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/popri-zernovij-koridor-eksport-zernovih-z-ukraini-dosi-mlavij/a-62811221>.
3. Голомша Н., Дзядикевич О. Перспективи світового ринку зерна. *Економіка АПК*. 2016. №8. С. 49-52.

ХВОРОБИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Психіка та поведінка людей змінюється під впливом стресогенних чинників. Загалом термін «стресогенез» тлумачиться як процес зміни специфіки ментальності внаслідок стресових подій та факторів, які негативно позначаються на психоемоційному стані народу. На жаль, стресогенез не оминув і українців. Він деструктивно впливав на ментальність народу: формував комплекси, а також перешкоджав їх духовному розвитку. Найбільше під впливом стресогенних чинників перебували дві великі групи населення – селянство та інтелігенція. Вони постійно зазнавали утисків.

Також не можна не згадати, що постійні битви за незалежність були основними чинниками стресу для українців. Тривав перманентний панічний стан та не було відчуття власної безпеки. Доповнював цей список ще один чинник стресу, який полягав у неодноразовій зраді українських чиновників. Вони обіцяли народу світле та безтурботне майбутнє, а натомість продавали його інтереси тим, хто пообіцяє більшу винагороду, втікаючи з усіма награбованими грішми. Через це народ знаходився в постійній омані, жив у брехні та слухав завуальовані промови політиків, які не збиралися думати про національні інтереси, крім того, це сформувало комплекс недовіри до свого ближнього [1].

Трагедія на Чорнобильській АЕС була потужним стресогенним чинником для української ментальності. Евакуація спровокувала в українців «синдром переселенця», який супроводжується слабкою адаптацією до нових умов та порушення цілісної картини світу. Варто зазначити, що народ часто шукав розраду на сторінках книг, поміж літературних рядків. Але і тут виникла проблема. Уся література була русифікована, а та, яка мала патріотичні мотиви, взагалі знищувалася. Тобто вільно друкувати національне слово не можна було, українська мова категорично заборонялась. Навіть якщо і виходило надрукувати бажане, все одно читач не міг повноцінно відчути красу слова. Твори не були наповнені радісними епітетами та метафорами. Письменники переважно писали про наболіле, про проблеми та переживання нації. Тому емоційний стан від читання художньої літератури не покращувався і мозок залишався у стресовому стані. Через це у нації з'явилися так звані «хвороби», які стали хронічними, і які ми «лікуємо» ще й сьогодні.

З цього випливає і наступна національна хвороба, яка полягає у неповазі та невиконанні закону України. Це має причинно-наслідкові зв'язки із тим, що на території України закон не мав сили і його невиконання не мало покарання. Проаналізуємо ставлення до закону з часів зародження життя на теренах України. Перші союзи почали формувати скіфи і сармати, але у них діяв такий закон – « хто сильніший – той правий». А в часи СРСР правоохоронці завжди намагалися підігнати закон під себе і карати лише за «потрібними статтями». Процвітав правовий нігілізм, що означав «жити не по закону, а по справедливості». Крім того набувало популярності поняття «злочинець у законі», це навіть викликало повагу. Тому про дотримання закону не йшлося, навпаки модно було його порушувати. Часто допити супроводжувалися побиттями і примушуванням давати неправдиві свідчення, щоб зняти обвинувачення із високопосадовців. У той же період активно почали платити хабарі, щоб уникнути покарання. На жаль, ситуація, яка склалася сприяла процвітанню беззаконня і злочинності. Тому і зараз на підсвідомому рівні ми недовіримо законів та правоохоронним органам.

Говорячи про Радянський Союз, можна охарактеризувати цей період як «кузню національних комплексів та поганих звичок». Перше, що варто згадати – відсутність бажання власноруч змінювати своє майбутнє або це ще називається – патерналізм. Патерналізм означає перекладання відповідальності за проблеми на владу, а також постійне очікування на допомогу. Наслідком цього стала пасивна громадянська позиція більшості населення та вбило бажання проявляти ініціативу заради зміни свого майбутнього. На жаль, проблема пасивної громадянської позиції не вирішена до сьогодні [2].

Не можна не згадати про хворобу національної психіки, яка пов'язана з людським осудом. На жаль, це залишається слабкою стороною української ментальності, через те, що народ боїться вселюдського осуду та робить багато вчинків заради «людського ока». Наприклад, робить вигляд, що щасливий у шлюбі, хоча це далеко не так, але боїться розлучитись через людський осуд та плітки.

Отже, хвороба меншвартості, яку так старанно почали викорінювати зараз. Насправді, це дуже велика проблема. Нашій нації постійно вселяли думку, що вона ні на що не спроможна. Розповідали, що українська культура придумана і немає ніякого сенсу та історії. Висвітлювали українців у кіно та серіалах у ролі нерозумних та невихованих селян. Сміялися із української мови та називали її неповноцінною. Критикували, що українці мало та непродуктивно працюють відповідно мають гірший рівень життя, ніж інші. Називали « молодшим братом » та зверхньо ставились до будь-яких проявів української національної самобутності. На жаль, вище перераховані настанови залишилась у головах багатьох українців. Важко уявити скільки життів вони зламали, скільком індивідам не дали змоги розкрити свій потенціал та зробити внесок у національну культуру.

Список використаної літератури:

1. Візниця Ю.В. Національна ментальність та риси її українського виміру. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2010/04/13-19_no-2_vol-33_2010_UKR.pdf (дата звернення: 25.03.2023).
2. Гаврилюк В. Українська ментальність: минуле та майбутнє. URL: <http://www.nacija.com.ua/?article=5864> (дата звернення: 25.03.2023).

Д.В. Бродецька, студентка групи ПО-2, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИКТАТОРСЬКИХ РЕЖИМІВ ГІТЛЕРА І ПУТІНА

24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне вторгнення на територію України. Шалені помисли Путіна часто нагадують агресивні й антигуманістичні наміри Гітлера, які він хотів реалізувати під час Другої світової війни. Тиран минулого століття розв'язав війну і показав світу фашизм, а сьогоденній диктатор, Путін, розв'язав чергову війну, показуючи світу прояви так званого рашизму.

Путін зробив повноцінний аналіз дій Гітлера та Сталіна. Проаналізував помилки та розпочав безжалюну війну. Багато його дій є наслідуванням німецького тирана, особливу увагу можна звернути на промови, які є майже копією [2].

Якщо порівнювати двох вищезгаданих диктаторів, то можна виділити те, що демонструє яким чином Путін наслідує лідера німецького нацизму. У чому проявляється ця спільність?

По-перше, в обох історичних випадках є один вождь, одна ідеологія, одна панівна партія. Така монополія, яка носить агресивні помисли і ненависть до інших. По-друге, обидва диктатори довго готувалися до війни, спеціальна підготовка, продуманість дій та розробка так званих планів перемоги. Путінська денацифікація українців, тобто бажання знищити нас як націю, навіть нагадує знищення євреїв, яка проявлялася наприклад в тодішньому Голокості. Тільки навіть катування Гітлера не були такими жакливими, як катування військових другої армії світу. По-третє, сильна пропагандистська політика, що вкорінилася і принесла результати. В обох випадках диктатори змогли створити із звичайних людей сліпу масу, яка вірить в свого вождя, в його ідеологію і яка готова віддати життя за свого лідера.

Наступною спільною ознакою є те, що обидва диктатори, просто розтоптали світовий порядок. Гітлер зневажливо віднісся до на тодішньої Ліги Націй і порушив Версальський мирний договір, а Путін зневажливо віднісся до міжнародних норм і правил введення війни. По-п'яте, кожен із цих лідерів зла прикривалися так званою загрозою, адже що один, що другий говорили про вигадану загрозу і що саме вона змушує їх розпочати воєнні дії з метою захисту.

Здається, вже багато названо спільних рис цих двох лідерів сліпої маси, але і це ще не все. Методи війни, як не дивно, також схожі. Бомби на Україну полетіли рано вранці, як і колись німецькі бомби в 1941 році. Гітлер говорив проте, що його нація є найвищою і найкращою, такі ж погляди відстоює Путін, говорячи про те, що Росія це не просто держава, це «велика расія».

За традиціями Гітлера, також було використано символіку літер на військовій техніці. Саме ставлення до людей, до військових, також збігається. Люди – це так зване гарматне м'ясо, яке не цінується. Як відомо Гітлер вважав що вмерти на війні за свою країну – найбільша честь для чоловіка, і про це він постійно говорив на своїх промовах, чим самим промивав голови народів і нав'язував свої ідеали та дійсно змушував людей наслідувати це. Особливо в боях за українські фортеці дуже помітно те, що він ніби конвеєром просто відправляв на смерть своїх солдат.

Якщо зануритися ще більше в історичні подробиці, то Німеччина втратила території після Першої світової війни, а Росія втратила після розпаду СРСР. Тобто обидва диктатори, вважають, що саме вони мають відновити велич держав, яка відійшла на сторінки історії. Обидва диктатори хочуть виглядати миротворцями в очах свого народу, тому Німеччина проводила масштабні Олімпійські ігри, а Путін провів Олімпіаду в Сочі, ніби показуючи, що Росія – країна, яка прагне миру [1].

Отже, можна зробити висновки, що Путін дійсно наслідує німецького диктатора, адже є багато спільних рис, спільних методів ведення війни, промов, які спрямовані на одну й ту ж саму ціль – загарбницьке захоплення чужих територій, чужих надбань.

Основна схожість в тому, що обидва є диктаторами. Російський президент Володимир Путін також вважає, що Росія має право домінувати над своїми сусідами, і, безсумнівно, здійснює набагато більше вторгнень, ніж будь-хто інший, у ці дні. Обидва диктатори також використовують пропаганду та психологічну війну.

Список використаної літератури:

1. Один вождь, одна ідеологія. Історики розповіли про схожість Гітлера та Путіна. URL: <https://vikna.tv/video/svit/odyn-vozhd-odna-ideologiya-odni-partiya-istoryky-rozpovily-pro-czi-ta-inshi-shozhosti-gitlera-ta-putina/> (дата звернення: 13.03.2023)
2. Путін – учень Гітлера. URL: <https://ukraine-office.eu/путін-учень-гітлера> (дата звернення: 15.03.2023)

Д.Бродецька, студентка I курсу, гр. ПО-2, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.н.д.у., доц.
завідувач каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ В УКРАЇНІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Корупція – явище, яке пов'язане з використанням адміністративних ресурсів службовими особами, громадськими і політичними діячами з метою особистого збагачення для отримання особистої вигоди, отримання контрактів, отримання позитивних результатів у ході виборів і т.д. Часто корупція проявляється як:

- по-перше, несправедливий розподіл коштів держави на користь олігархічних груп;
- по-друге, наслідком цього є незадоволення народу, призупинення розвитку країни, нестача коштів на потреби країни, на соціальну допомогу громадянам.

Причинами корупції, зазвичай, є бюрократія, складність структури органів держави, недоброчесність чиновників, неякісний контроль державних коштів та діяльності державних службовців, а також невідомість населення щодо корупційних проявів [1]. Головним органом для протидії корупції є Рада громадського контролю при НАБУ (РГК НАБУ) – незалежний орган, який було створено для контролю за діяльністю Національного антикорупційного бюро та посилення комунікації із суспільством, а також вищий антикорупційний суд. Для запобігання і протидії корупції є такі інструменти як:

- незалежний огляд ефективності закупівель (Prozorro електронна система публічних закупівель);
- пакти про доброчесність, підтримка розвитку антикорупційних планів, заповнення декларацій;
- розробка стандартів поведінки держслужбовців;
- залучення громадського суспільства до процесів посилення прозорості процесами оцінки міністерств та відомств;
- тренінги для державних службовців;
- посилення незалежного моніторингу діяльності міністерств.

Громадянам для перевірки ефективності роботи вище перерахованих засобів є комплекс інструментів, який допоможе їм зробити власне розслідування: Detector media (відеотека) – це безкоштовний онлайн-курс з розслідувань журналістики; Ring – пошукова система, що дозволяє зручно отримувати інформацію про державні офіційні дані та єдиний державний реєстр судових рішень, що надає копії судових рішень.

У 2020-му році було проведено дослідження і виявилось, що з 2018-го року із використанням всіх вище перерахованих заходів найбільш ефективними у боротьбі з корупцією є все-таки карні методи, а саме, невідворотність кримінального покарання за корупцію, позбавлення народних депутатів недоторканності та звільнення чиновників з роботи із заборонаю в подальшому обіймати подібну посаду.

ІТ Україна адмініструвала та передала державі системи Prozorro та eHealth, які з 2017 року, після реформи державних закупівель та обов'язкового використання даних систем Україною, здійснили деякі позитивні кроки у боротьбі з корупцією. Також на покращення позиції вплинули мала приватизація, антикорупційні ініціативи уряду Гончарука та довгоочікуваний тестовий запуск НАЗК електронного реєстру звітності політичних партій. Також впроваджено Рейтинг прозорості міст і розбудовано спільноту DOZORRO для контролю за публічними закупівлями та на позитивних результатах України торік відбулися антикорупційні зміни, впроваджені під час «турборежиму» Верховної ради [2].

Гальмує антикорупційну діяльність агресія з боку Російської федерації. тому що пріоритетом є боротьба із зовнішнім ворогом, у той час, коли внутрішній руйнує країну із середини.

Підсумовуючи все вище перераховане, можна зазначити, що корупція заважає, в першу чергу, економічному розвитку держави та призводить до негативних наслідків. Саме тому, був створений цілий комплекс інструментів та органів для боротьби з корупцією, які сприяють позитивній динаміці боротьби, але, в той же час, вони не дають достовірності тому, що ця динаміка не є тимчасовою.

Таким чином, основними завданнями задля подолання корупції є:

- зміна менталітету та громадянської свідомості;
- посилення контролю за державними службовцями та посадовими особами;
- зробити більш прозорими системи закупівель та інших видів стратегічно важливої суспільно-політичної діяльності;
- контроль за всіма ланками влади на будь-яких її рівнях;
- запобігання невідомості до корупційних проявів у пересічних громадян;
- використання інструментарію ІТ-технологій, що будуть дозволяти громадянам відслідковувати, той чи інший перебіг коштів у владі.

Список використаної літератури:

1. Національна академія внутрішніх СПРАВ мультимедійний навчальний посібник "Антикорупційна політика в Україні". URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/atikoruption/lectures/lecture_1.html
2. Поширення корупції як загроза національним інтересам України. URL: <http://surl.li/hszhs>

НАСЛІДКИ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ

Воєнний конфлікт між Україною та Росією має серйозні соціальні, економічні та політичні наслідки. Населення постраждало в результаті збройних конфліктів, більшість з них залишили свої домівки та майно. Загальний рівень життя знизився через знищення інфраструктури та економіки. Політична ситуація стала напруженою, дипломатичні відносини між країнами погіршилися. Конфлікт також має вплив на регіон та світ. Це є поважним попередженням про наслідки війни та потребу у мирному вирішенні конфліктів.

Воєнний конфлікт між Росією і Україною є серйозним порушенням міжнародного права та міждержавних відносин. Цей конфлікт призвів до загибелі тисяч людей, страждань мільйонів цивільних осіб, зруйнування житла і інфраструктури, зниження рівня життя та економічної активності в обох країнах. Конфлікт також спричинив напруження відносин між Росією і країнами Заходу. Припинення військових дій та пошук мирного вирішення цього конфлікту є невідкладною потребою для відновлення миру, стабільності та просперитету в цьому регіоні [1].

Терористичний акт у Бучі і Ірпені був серйозним порушенням прав людини та порушенням громадської безпеки. Ці напади призвели до загибелі та травмування невинних цивільних осіб, що стало величезною трагедією для їх родин та близьких. Тероризм завжди є неприпустимим в будь-якому суспільстві. Важливо, щоб влада та правоохоронні органи взяли на себе відповідальність, затримали винних і призначили їм суворе покарання відповідно до законів країни. Будь-яке насильство потрібно заперечувати і протидіяти йому за всіма можливими способами, щоб забезпечити безпеку й мир у суспільстві. Соціальні наслідки воєнного конфлікту між РФ та Україною також є значними та болісними. Конфлікт призвів до загострення етнічних та політичних напружень в обох країнах, а також до збільшення кількості біженців та переселенців, які забезпечують своє існування в складних умовах. В результаті конфлікту було знищено значну кількість житлових будівель, інфраструктурних об'єктів і пам'яток культури, що сильно пошкодило культурну спадщину обох країн. Крім того, конфлікт призвів до збільшення кількості жертв серед цивільного населення, а також до збільшення ризиків для здоров'я та безпеки населення. Навіть після закінчення воєнного конфлікту, соціальні наслідки мають довгостроковий вплив на життя людей в обох країнах.

Економічні наслідки воєнного конфлікту між РФ та Україною також є значними. Конфлікт призвів до значного зниження зовнішньої торгівлі обох країн, а також до переривання економічних зв'язків між ними. РФ була позбавлена доступу до кредитних ресурсів міжнародних організацій, а Україна зіткнулася зі значними витратами на оборону та відновлення після війни. Заблокування нормального економічного співробітництва між двома країнами призвело до серйозних економічних проблем в обох країнах. Також, конфлікт спричинив значне зменшення інвестицій в регіон, що може мати довгострокові наслідки для економічного розвитку [2].

Політичні наслідки воєнного конфлікту між РФ та Україною є значними та складними. Конфлікт призвів до ескалації напруження між двома країнами, що затримало розвиток дипломатичних відносин і спричинило загострення військового присутності на кордонах обох країн. Після анексії Криму Росією та початку війни на сході України, РФ була позбавлена членства у Групі вісьмох, а також проти неї були запроваджені санкції багатьох країн світу. Крім того, конфлікт має велике значення для геополітичної стабільності в Європі, тому урегулювання ситуації має важливе значення для дальшого розвитку регіону.

Воєнний конфлікт між РФ та Україною є великою трагедією для обох країн. Цей конфлікт призвів до серйозних соціальних, економічних та політичних наслідків, порушено більше прав людини, збільшено кількість загиблих та поранених, що стали жертвами війни. Наступні роки будуть неймовірно важкими для обох країн, якщо вони не зможуть знайти шлях до миру, зміцнивши свої дипломатичні стосунки й прагнучи до примирення. Важливо, щоб міжнародна спільнота та держави світу зайняли чітку позицію щодо воєнного конфлікту, підтримуючи суверенітет та територіальну цілісність України і зміцнюючи міжнародні співтовариства [3].

Список використаної літератури:

1. Причини і наслідки війни Росії проти України: що буде далі?. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-viyna-ukrayina-shcho-dali/31739012.html>
2. Російсько-українська війна (з 2014). URL: <http://surl.li/smhe>.
3. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ

Повномасштабне вторгнення російської федерації завдало значної шкоди системі охорони здоров'я України. Руїнування медичної інфраструктури, неможливість дотримання норм профілактики та лікування, брак медичних кадрів в деяких регіонах та порушення логістичних зв'язків, що перешкоджає вчасному та повному забезпеченню населення засобами медичного призначення – все це стало викликами, з якими стикнулася держава.

З огляду на те, що попит на медичні послуги суттєво змінився в різних регіонах унаслідок переміщення значної частини громадян усередині країни та за її межі, загострилися диспропорції ресурсного забезпечення галузі охорони здоров'я.

Напередодні повномасштабної війни Національна служба здоров'я України (НСЗУ) закінчила контрактну частину медичних закладів на 2022 рік. 5 березня 2022 року, щоб забезпечити безперерйне фінансування лікарень, уряд вніс зміни до Програми державних гарантій медичного обслуговування населення: НСЗУ почала сплачувати щомісяця фіксовану суму коштів закладам, незважаючи на фактично внесені записи в електронну систему охорони здоров'я. [1]

З 1 липня 2022 року уряд повернув систему оплати за фактично надані медичні послуги й обов'язкове подання про них електронних звітів. Однак для лікарень, які працюють у тимчасовій окупації, у зоні бойових дій та на лінії фронту, фінансування у вигляді фіксованих виплат триває.

Кожен громадянин зараз може самостійно звернутися до будь-якого законтракованого НСЗУ закладу, що надає первинну медичну допомогу. Без направлення та укладеної декларації пацієнт може безоплатно потрапити на прийом до терапевта, сімейного лікаря чи педіатра, а також за потреби отримати екстрену або невідкладну меддопомогу.

Лікар первинної ланки надає такі послуги:

- динамічне спостереження за станом здоров'я;
- діагностика та лікування захворювання;
- базові тести й аналізи;
- рецепти на «Доступні ліки», а також інсулін (повторний рецепт);
- щеплення відповідно до календаря вакцинації;
- паліативна допомога.

Саме лікар первинної ланки ухвалює рішення про направлення пацієнта на додаткові обстеження, процедури, госпіталізацію або до лікаря вторинної (спеціалізованої) допомоги. Варто зауважити, що до низки вузьких фахівців направлення не потрібне. Йдеться про: гінеколога (зокрема, дитячого), стоматолога (планова й ургентна допомога для дітей, ургентна – для дорослих), психіатра, нарколога, фізіотерапевта та лікаря, у якого пацієнт із хронічними захворюваннями перебуває під наглядом.

Із сімейним лікарем чи педіатром можна проконсультуватись і дистанційно: за телефоном, онлайн чи в месенджері. Звісно, якщо зв'язок із ним збережено. У такому режимі спеціаліст може виписати електронний рецепт, сформувавати електронне направлення до лікаря вторинної чи третинної ланки, створити електронне направлення на базові тести й аналізи [2].

Попри окупацію певних територій на початку війни та труднощі, з якими зіштовхнулася система охорони здоров'я в цілому, жоден заклад охорони здоров'я Житомирської області не припинив свою роботу та не зупинив надання медичної допомоги населенню. Навіть більше – близькі до Київської області медичні заклади Житомирщини прийняли потужний виклик у перші місяці війни, надаючи медичну допомогу пораненим військовим і цивільним, іноді на межі своїх можливостей.

У 2023 році система охорони здоров'я вже повністю адаптувалася до роботи в умовах воєнного стану. Національна служба здоров'я України розширила спектр медичних послуг, які підлягають контактуванню, зокрема особлива увага надається реабілітації.

Внаслідок війни значно зросла кількість людей з травмами та іншими проблемами зі здоров'ям, які потребують реабілітації. Це створює необхідність у більшій кількості спеціалізованих відділень, розширенні ліжкового фонду для надання реабілітаційної допомоги.

Реабілітація поранених військовослужбовців під час війни – це важлива складова частина медичної допомоги, яка має велике значення для власне поранених, їх родин та суспільства в цілому. Завдяки вчасно та успішно проведеній реабілітації, можливе більш швидке та повне відновлення здоров'я пацієнтів та повернення до військової служби.

Під час лікування військовослужбовці отримують реабілітаційну медичну допомогу, яка включає надання психологічних та фізичних реабілітаційних послуг.

З 2023 року реабілітаційна допомога запроваджена в пріоритетних пакетах Програми медичних гарантій. Зкладами охорони здоров'я Житомирської області заключено пакети на надання послуг по реабілітації з Національною службою здоров'я України: пакет № 53 «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах» заключили 14 закладів охорони здоров'я, пакет № 54 «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у амбулаторних умовах» заключили 19 закладів охорони здоров'я.

Попри війну в Україні продовжується розпочата ще 2017 року медична реформа, зокрема, настала черга її інфраструктурного етапу. 19 липня 2022 року набув чинності закон № 2347-IX, який передбачає об'єднання мережі закладів охорони здоров'я в кожній області в госпітальний округ, який своєю чергою буде поділений на кластери.

Згідно з нововведеннями, кожен заклад охорони здоров'я матиме визначений функціонал. Базові послуги надаватимуть у загальних лікарнях, якомога ближче до пацієнта, а високоспеціалізовані чи вузькопрофільні – у кластерних і надкластерних [3].

Такий підхід, серед іншого, передбачає забезпечення медичних закладів тим обладнанням, яке відповідає їхньому рівню надання послуг, щоб ефективніше використовувати ресурси.

Отже, спостерігається поступове налагодження функціональності системи охорони здоров'я в умовах ризиків війни, зумовлене наданням медичних послуг у повному обсязі в окремих регіонах України та відновленням медичної інфраструктури.

Подальші кроки належної роботи системи охорони здоров'я полягатимуть у визначенні поточних та прогнозованих потреб у медичних послугах із відповідним перерозподілом ресурсів. Так, залишаються актуальними проблеми низького рівня вакцинації від низки інфекційних хвороб, зокрема кору, поліомієліту, а також зростання сезонної захворюваності на інфекційні хвороби, у тому числі – на COVID-19. Разом із тим, наростають потреби в організації надання медичних послуг з лікування травм, спричинених бойовими діями.

Список використаної літератури:

1. Бібліотека конституційного права «Конституційне право на охорону здоров'я в Україні та державах Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження». URL: <https://ccu.gov.ua/library/konstytuciyne-pravo-na-ohoronu-zdorovya-v-ukrayini-ta-derzhavah-yevropeyskogo-soyuzu>
2. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У ПРАКТИЦІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ. URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/2007/1/DemchenkoOkhoronazdorovyaupraktitsikonstututsiinogosud-uukraini.pdf>
3. Верховна Рада України. Основи законодавства України про охорону здоров'я. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

А.С. Ваховська, студентка групи ПУА-6, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДУХОВНОГО БУТТЯ

Духовне буття – це стан душі, поведінка кожного з нас у надзвичайних життєвих обставинах, це наші думки, мова, вчинки, внутрішні властивості людини; це надзвичайно багатогранний і складний феномен. Сучасна гуманітарна наука говорить про духовність як про видову якість людини, про те, що саме духовність робить людину людиною. Духовність – це внутрішній світ людини, її зв'язок із Богом.

Духовне буття – це єдність духовних явищ, які існують не ізольовано один від одного, а становлять ієрархічну систему. Воля, любов і оцінка є прямими почуттями ступеня цілісності і формують бажання до його збагачення. Вони визначають події і створюють зміст духовного існування, а отже є проявами свободи. Якщо окремі прояви свободи виявляються антагоністами або якимось по-іншому порушують їх гармонію, слід говорити про недосконалість особистості. Тому її досконалість потребує спільного центру, регулятора, адже свобода особистості одна, неподільна, і ми говоримо лише про її окремі прояви.

Однією з форм духовного існування є буття індивідуалізованого духовного. Існування індивідуалізованого духу є існуванням людського духовного світу та важливим аспектом індивідуального існування. Свідомість існує як необоротний і швидкоплинний потік імпульсів, вражень, почуттів, переживань, думок, а також як більш стійкий набір ідей, переконань, цінностей, настанов, стереотипів тощо. Особливість свідомого існування полягає в незвичайній плинності його процесів і тому, що їх безпосереднє існування приховане від будь-якого зовнішнього спостереження.

Особливістю буття індивідуалізованого духовного є і те, що індивідуалізоване духовне в широкому розумінні має в собі і несвідоме. Особливостями буття несвідомого є те, що несвідоме має декілька рівнів. Перший рівень несвідомого – неусвідомлений психічний контроль людини за життям свого тіла, координацією функцій, задоволенням деяких найбільш простих потреб тіла. Другий рівень – це процеси і стани, що тотожні зі свідомістю людини в період, коли людина не спить, але до пори залишаються неусвідомленими, хоча в принципі можуть переміщуватися в поле свідомості. Третій рівень несвідомого знаходить прояв у деяких процесах художньої, наукової, філософської та іншої інтуїції, у вищих спонуканнях, що формуються у душі людини [2].

Духовність як більш важливий чинник вимагає безпеки та захисту від самого індивіда, суспільства чи нації. Духовна безпека – це заходи, спрямовані на захист духовної природи та її високих рівнів. Духовність суб'єкта, як внутрішній фактор, проявляється зовні. Тобто вона постійно взаємодіє, з'єднується, обмінюється інформацією із зовнішнім світом і в результаті змінюється. Людина є і суб'єктом, і об'єктом виховання в суспільстві. Вплив виховання на людину здійснюється не тільки в рамках усієї соціальної системи, а й у рамках сфери суспільства. Оскільки стан духовного здоров'я формується в результаті взаємодії зовнішніх (природних, соціальних) та внутрішніх (спадковість, совість, самоаналіз) факторів, то варто проаналізувати такі зовнішні фактори: соціальне середовище, ЗМІ, стресові ситуації, інформаційно-технологічні матеріали, харчування, екологія та економічне становище. До соціального середовища належить родина, друзі, тобто всі ті, хто щоденно оточують людину. Відповідно сприятливе оточення – важливий чинник підтримання психологічної та духовної рівноваги. Традиції, звичаї культурні пам'ятки, історія та ментальні особливості народу – усе це елементи культури, які можуть впливати на здоров'я. Пізнання культури свого народу допомагає краще зрозуміти самого себе, сприяє формуванню ідентичності та формує гуманність особистості. Засоби масової інформації також відіграють важливу роль у формуванні громадської думки. Варто пам'ятати, що інформація у ЗМІ часто спрямована на критику та залучення уваги, а не розвитку та формування культури освіченості громадян. Наразі засоби масової інформації є одним із потужних соціальних інститутів виховання і навчання мас. Інформаційні інститути суспільства – новини, радіо, телебачення – водночас є інститутами виховання політичної, культурної та економічної думки, які владні структури використовують для задоволення суспільних потреб і соціального прогресу. Завдання, що виконують ЗМІ в процесі виховання це – формування ціннісних орієнтацій у представників аудиторії. Ціннісні орієнтації – найважливіша зі складових масової свідомості, що визначає реакцію людей на явища дійсності і спрямування їх поведінки. У сучасних умовах перехідного періоду посилюється їх роль у якості мотиваторів дій соціальних спільнот, які спрямовують соціум до того чи іншого майбутнього. А наявність політичного та ідеального плюралізму сприяє утворенню широкого спектру цінностей. Засоби масової інформації відіграють велике значення у пізнанні світу, у забезпеченні динамічного спілкування, у підтриманні соціальної рівноваги, але в той же час вони володіють руйнівною силою, іноді стають знаряддям маніпуляції свідомості [1].

Так, реклама, слогани, вивіски спрямовані на збільшення прибутків і відвідувачів, тому часто виділяють лише найкращі якості, а недоліки ховають. Політична реклама та новини змушують людей сприймати

інформацію не своїми очима, а очима автора. Тому після перегляду телевізійних новин часто виникає розчарування і в душі виникають протилежні погляди, які можуть лише негативно позначитися на внутрішньому світі. Звичайно, позитивні новини можуть принести мир, задоволення та гармонію. Стресові ситуації мають два різні впливи на стан людини: позитивний і негативний. Позитивний стрес під час відпустки та відпочинку може підвищити роль людини в суспільстві. Проте негативний стрес – це внутрішній біль, тривога, страх. Аудіо, відео та інший контент у соціальних мережах найбільше впливає на сучасний світ – відсторонення від реального світу, ізоляція, припинення самоосвіти тощо. Стосовно екології, то потреба в чистому повітрі, прісній воді, природній красі завжди була пов'язана з формуванням психічного здоров'я людини. Це не лише забезпечення фізичного здоров'я, а й естетика, позитивне самонавіювання, комфорт тощо. Постійна потреба в кращих досягненнях, конкуренція, потреба в матеріальних речах призводить до депресії та страху бути гіршим за інших.

Що стосується впливу професійної діяльності на духовний світ людини, то варто зазначити, що сама ж людина наражає себе на небезпеку деградації, якщо вона не буде прагнути до самовдосконалення та ні від чого не отримуватиме користі. Різні компанії та їх представники наразі часто нездатні подолати різноманітні кризові явища у своєму житті, і тому загострюється інтерес до людини духовної, яка по-новому ставиться до цих проблем. Наголошуючи на важливій ролі духовних цінностей та ідеалів, можемо зробити висновок про потребу особистості звіряти свій професійний вектор з моральною відповідальністю, оскільки це допоможе нам уникнути глобальної катастрофи. Щоб мати певний розвиток потрібно починати змінювати себе, так як удосконаливши себе, ми удосконалимо свою професію і частину сучасного світу. В цілому, поняття «духовне життя людей», що охоплює багатство людських почуттів і досягнень розуму, поєднує як засвоєння накопичених духовних цінностей, так і творче створення нових. Духовність налаштовує на гуманістичні ціннісні орієнтири, високу моральну свідомість, одухотвореність, доброзичливість, чесність і позитив у відносинах між людьми. Деякі дослідники характеризують духовність як волю і розум морально орієнтованої людини. Варто зауважити, що духовність характеризує і практику, а не лише усвідомлення. Тому професійні духовні чинники є необхідною передумовою і одним із шляхів формування творчого ставлення. Взаємовідносини між людиною, суспільством і природним середовищем є найважливішим чинником реального здійснення прав і свобод громадянина. У зв'язку з цим основним завданням професійного естетичного виховання є формування у нього естетичного ставлення до різноманітних питань правових і моральних аспектів суспільних явищ, протистояння здатності спотворювати реальний світ людських почуттів, перешкоджаючи реалізації прав і свободи особистості [2].

Отже, духовність завжди визначає людину та конститує її як на загальному, так і на особистісному рівні. Справжність духовності досягається через самовизначення та самоактуалізацію, вибір свого буття та здійснення своєї життєдіяльності. У наш час збереження власної ідентичності стало набагато гіршим у сучасному політичному кліматі. Труднощі, що виникають при формуванні духовної цілісності сучасних українців, зумовлені особливостями соціальної ментальності, глобалізаційними та трансформаційними процесами. Ці складнощі, проте, пояснюються зміною основних життєвих цінностей сучасної молоді та залежать від діяльності. Однією з характеристик духовного життя є гармонійне поєднання ідеалів (свідомості) і матеріальної діяльності. Почуття духовності має бути сформоване таким чином, щоб досягти гармонії всіх структурних елементів: морально-етичної культури, соціальних та пізнавальних норм, розуміння сенсу буття. Вивчаючи проблеми духовного світу сучасної української молоді, можна зазначити, що проблем немає. Так, є проблеми духовно-морального виховання, але є й шляхи їх вирішення. Зрештою, майбутні духовні істоти визначають, наскільки національно свідомо підростаюче покоління та наскільки воно готове взяти на себе відповідальність за розвиток та збереження своєї духовності та культури.

Слід підкреслити, що досліджуючи духовність, необхідно розуміти її як цілісність, у якій кожен її аспект є частиною, пов'язаною з цілим. Проблеми формування духовного начала в людині, яке відбувається лише в результаті самовдосконалення, необхідно розглядати саме під таким кутом зору. Ідеальне, хоча і не є матеріальним, але спроможне впливати на матеріальний світ, процеси за допомогою здатності людини поєднувати думки з діяльністю щодо змін матеріального світу.

Список використаної літератури:

1. Герасимець Н. В. Духовні виміри буття особистості. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/73839/09> (дата звернення: 08.02.2023)
2. Духовність творить нову людину. URL : <https://www.tze.org.ua/gazeta-qbozhy-sijachq/2380-духовність-творить-нову-людину83.html> (дата звернення: 07.02.2023)

А.Гетьманець, студентка I курсу, ФНБПМВ
Науковий керівник: З.Грицишена, асистент каф. національної безпеки, публічного
управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

ГЕОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА ЄВРОПИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Геополітична безпека Європи - це концепція, що описує безпекові виклики та загрози, що стоять перед країнами Європи, їх співпрацею та взаємодією для забезпечення безпеки всього європейського регіону. Ця концепція базується на розумінні впливу геополітичних чинників, таких як географічне положення, економіка, культура та історія на безпеку країн Європи.

Геополітика – концептуальний погляд на політику держави чи групи держав, що базується на обґрунтуванні їх зовнішньо- та внутрішньополітичних дій, стану та еволюції економічної, політичної і соціальної систем суспільства впливом географічних факторів [1].

Одним з головних викликів для геополітичної безпеки Європи є загрози, пов'язані з тероризмом та екстремізмом. Інші виклики включають конфлікти в зоні Близького Сходу та в Україні, кібератаки, вплив російської політики на регіон, зміну клімату та енергетичну залежність. Безпека в сучасному розумінні охоплює не лише силовий вимір, а й енергетику, клімат та гібридні загрози. За умов повномасштабного російського вторгнення в Україну всі ці поняття стали актуальними для забезпечення миру в Європі.

Основною складовою геополітичної безпеки є – національна безпека. Національна безпека – це здатність держави зберігати цілісність, суверенно вирішувати політичні, економічні, соціальні та інші питання і виступати в якості самостійного суб'єкта системи міжнародних відносин [2].

Національна безпека країни із вразливим геополітичним розташуванням, цінною територією, ресурсами та значними розмірами, може бути надійно забезпечена двома шляхами: за допомогою могутнього самостійного потенціалу стримування або за рахунок участі у впливових і потужних воєнних блоках. Наразі таким потужним блоком виступає - НАТО, організація Північноатлантичного договору, яка була створена 4 квітня 1949 року насамперед з метою стримування загрози радянській експансії в Європі після Другої світової війни. Крім того, Сполучені Штати розглядали Альянс як інструмент для запобігання відродженню націоналістичних тенденцій у Європі та сприяння політичній інтеграції на континенті.

Вже понад рік повномасштабне вторгнення росії в Україну суттєво впливає на геополітичну ситуацію та безпеку в Європі. Сучасна війна включає в себе не лише військові компоненти: протистояння ведуться й на дипломатичному фронті. Європейські лідери збентежені через свавільні дії росії, однак переймаються вони не за нашу країну, а за особисту територіальну недоторканність. Відбувається зміна у розподіленні ролей між основними союзниками України – очевидно, що наразі найбільше підтримки наша держава відчуває з боку США та Великої Британії, а також найближчих сусідів у ЄС – Польщі та країн Балтії.

Очевидних змін зазнала позиція Німеччини, яка протягом довгого часу демонструє все більшу послідовну політику «умиротворення» росії та діє всупереч консолідованим зусиллям інших західних держав з приводу застосування санкцій та постачання необхідної зброї Україні. Одна з головних причин – довготривала економічна співпраця Німеччини та росії, особливо у енергетичній сфері. Запуск «Північного потоку-2» у Європі – відповідальність насамперед Німеччини. Звичайно, Німеччина – не перша і, на жаль, не остання країна, яка намагається «всидіти на двох стільцях». Однак, можливо саме завдяки таким державам кордони ЄС ще й досі непорушені.

Європа повинна мати сильну владу та вдало застосовувати принципи геополітики, як про це говорила Урсула фон дер Ляен. Різні типи влади – політична, економічна, культурна та військова – в Європі розподілені досить нерівномірно. Тому слабкість у одній з них значно зменшує потугу у всіх інших. За висловом президента Франції Еммануель Макрона, наразі Європа переживає часи «смерті мозку НАТО», а також вимушена реагувати на закиди на кшталт «якщо Європа не здатна бачити себе світовою державою, то вона щезне». Для забезпечення геополітичної безпеки Європи країни регіону взаємодіють у рамках різних організацій, таких як Європейський союз, НАТО, Організація з безпеки та співробітництва в Європі та інші. Ці організації співпрацюють з країнами Європи для забезпечення колективної безпеки та розвитку співпраці у галузі економіки, науки та технологій.

Крім того, для забезпечення геополітичної безпеки Європи необхідно розвивати внутрішні реформи та сприяти демократії та правам людини. Це допоможе забезпечити стабільність та безпеку в регіоні, а також зміцнити співпрацю між країнами Європи та іншими регіонами світу.

Список використаної літератури:

1. Енциклопедія сучасної України. Політика. Том5. <https://esu.com.ua/article-29144>
2. Білий В.І. Основні напрями забезпечення національної безпеки держави. Електронне фахове видання «Державне управління удосконалення та розвиток». 2021. С. 92-98. http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2021/17.pdf.

**В. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.,
завідувач каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
З.Грицишена, аспірант II курсу, спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет «Житомирська політехніка»**

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В ПРИМУСОВОМУ ПРИПИНЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Демократичний режим є фундаментальною цінністю людства та вкрай важливою передумовою сталого розвитку суспільства. Разом з тим, у повномасштабних міждержавних конфліктах, зокрема воєнних, в інформаційному просторі для поширення пропаганди, мобілізації та консолідації колаборантських сил. У національному законодавстві основні положення щодо об'єктів, предмета, порядку та меж державного контролю за діяльністю політичних партій регламентуються в спеціальних законах про політичні партії. Так, ЗУ «Про політичні партії в Україні» [1] регламентує процедуру створення й державної реєстрації політичних партій та заходи державного контролю, які здійснюються у процесі легалізації політичної партії. Також у вказаному ЗУ наводиться виключний перелік державних органів, які здійснюють державний контроль за діяльністю політичних партій та їх повноваження у зазначеній сфері.

Рішення Путіна почати війну в Україні підірвало позиції проросійських сил у нашій країні і змусило розробити законний механізм, який дає можливість заборонити діяльність колаборантських партій. Ініціатива (проект закону № 7172-1) про заборону проросійських політсил [2], з якою виступили в «Службі народу», не передбачала нічого принципово нового. У законодавстві вже прописана процедура, як можна припинити діяльність партій. Але запропонований документ дещо розширює підстави для їх заборони і спрощує судові процедури. Крім того внесення змін до законодавства щодо заборони діяльності окремих партій поставило під сумнів можливість функціонування деяких Органів місцевого самоврядування, частка проросійських депутатів в яких є переважаючою. Така заборона могла б спричинити фактичну неспроможність за юридичними ознаками діяльності десятків органів місцевого самоврядування. Щоб мінімізувати можливі втрати внаслідок очищення партійного поля від антиукраїнських політичних сил, і на виконання положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій» Кабінет Міністрів України розробив і подав на розгляд Парламенту проект закону щодо оцінки наслідків ухвалення судом рішення про заборону політичної партії для статусу депутатів місцевих рад. В Україні за ініціативи Служби безпеки остаточно заборонили діяльність 16 проросійських партій. Війна, розв'язана путіним, змінила політичні симпатії в Україні. Якщо до 24 лютого в рейтингових таблицях значилося принаймні дві «прохідних» партії, дружньо налаштованих до росії, то зараз хоч найменша асоціація з цим сусідом гарантує будь-якому політичному проекту провал. Перший масштабний сплеск антиросійських настроїв стався ще в період Євромайдану. Але навіть після Революції Гідності, а також окупації Криму і частини Донбасу не вдалося поставити крапку на проєктах, лояльних до кремля. Весь цей час кремлівська верхівка вливала колосальні кошти в будівництво своєї мережі впливу в Україні. І все те, що кремль вирощував роками, було зруйновано в одну ніч, коли путін напав на Україну. Як би зараз члени проросійських політсил не намагалися відмежуватися від свого колишнього радикального проросійського бачення цього буде складно позбутися. Більше того, чимало представників партій на кшталт «Оплатформи» на місцях відкрито співпрацюють з окупантами і навіть коригують ворожі обстріли. Серед заборонених партій РНБО є: «Наші» Євгенія Мураєва, Партія Шарія та інші через їхній зв'язок з країною-агресором.

Необхідність законодавчо закріпити можливість заборони діяльності партій виникла з таких причин, як пропаганда війни, комунізму, нацизму, порушення суверенітету і Конституції, захоплення влади і загроза безпеці. Слід зазначити: якщо партія потрапляє під заборону, її нардепи не втрачають мандати. Усі справи про заборону політичних партій розглядаються як термінові – по місяцю на першу інстанцію і на апеляцію, впливає з закону. Якщо суд вважатиме докази про порушення вагомими, то крім самої заборони політсили, все її майно, кошти і активи можуть перейти у власність держави. Світовий досвід заборони тих чи інших політсил, пов'язаних з розпалюванням війни, в історії є, і це абсолютно логічний крок. Так чинили з партіями, які були основою фашистського режиму в Італії, в Німеччині або Японії. Те ж саме стосувалося політиків і політичних сил, які підтримали окупацію окремих країн в Європі чи в Азії.

Інша справа, що законопроект, ухвалений у Раді, не знімає таку «лазівку», як ребрендинг партій. Прикладом може слугувати ОПЗЖ, яка спочатку не припинила свою діяльність повністю. Приблизно два десятки нардепів з її фракції під керівництвом Бойка створили нову групу «Платформа за життя і мир» і закликають те ж саме робити своїх депутатів у місцевих радах. Імовірність того, що представники колишнього проросійського табору спробують активізувати свою діяльність після війни, досить висока. Вони напевно проведуть ребрендинг і постараються потрапити в Раду в новій «обгортіці».

Таким чином, відповідно до Закону № 2243-IX про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони (розпуску, примусової ліквідації) політичних партій, заборонено 16 проросійських партій.

Список використаної літератури:

1. Закон України про політичні партії. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
2. Закон України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-20#Text>.

**А.В. Гусаківська, студентка II курсу спеціальності 081 «Право»
Науковий керівник: Г.А. Шпиталенко, к.іст.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»**

ЗЛОЧИНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ

В умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України чи не найбільше страждає мирне населення, а особливо діти. Ця група населення є найвразливішою та зазнає найбільшого впливу жорстоких дій країни-агресорки.

Рада безпеки ООН визначає шість серйозних порушень проти дітей під час збройних конфліктів:

1. Викрадення дітей та незаконне вивезення;
2. Вербування і використання дітей;
3. Вбивства та каліцтва;
4. Зґвалтування та інші форми сексуального насильства;
5. Напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними;
6. Відмова у доступі до гуманітарної допомоги [1].

Усі наведені злочини регулярно здійснює країна-агресор на тимчасово окупованих територіях, порушуючи всі норми визнані міжнародним правом.

1. Викрадення дітей та незаконне вивезення. За словами Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, офіційно верифікованих українських дітей на території рф станом на лютий 2023 року залишається 16 207 дітей. Дмитро Лубінець припускає, що на території росії можуть перебувати близько 150 тисяч незаконно вивезених українських дітей. Найбільше дітей вивозили з тих регіонів, які є тимчасово окупованими, а це Луганська, Донецька, Херсонська, Запорізька області та Автономна Республіка Крим. Депортованих російськими загарбниками дітей, багато з яких стали сиротами через геноцид українського народу, хочуть примусово русифікувати. З інформації, яку поширюють у соцмережах російські пропагандисти, відомо, що на окупованих українських територіях для школярів також планують організувати «школи» інтенсивного вивчення історії та мови окупанта. За словами Уповноваженої Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації Дар'ї Герасимчук, найпоширенішим способом викрадення українських дітей є відправлення у так звані «табори оздоровлення». Після перевезення дитини в такі табори у неї забирають мобільний телефон та забороняють зв'язуватися із рідними. Попри обіцянки, про повернення до батьків – їх лише перевозять із одного табору в інший. Свідчення дітей, котрих вдалося повернути, говорять про жорстку фільтрацію, через яку їм довелося проходити. За те що дитина не говорить російською мовою – її карають. Також є факти, коли дітей карали за те, що вони відмовлялися вчити і співати російський гімн [2].

2. Вербування і використання дітей. СБУ встановлений факт, коли спецслужби російської федерації за допомогою смартфон-ігор використовували українських дітей для збору інформації про розташування стратегічно важливих об'єктів (блокпостів, транспортних шляхів тощо). Генпрокуратурою України встановлений факт, коли представники збройних сил рф в одному з окупованих населених пунктів залучали підлітка до розвідування позицій ЗСУ, а також охорони та патрулювання населеного пункту. Також на окупованих територіях постійно проводиться зйомка пропагандистських сюжетів із використанням дітей. Відтак, відомо, що у захопленому Мелітополі дітей змушували одягати георгіївські стрічки та декламувати вірші про війну. У Маріуполі задля створення пропагандистського контенту відкрили «дитячий центр» у приміщенні, де немає ані світла, ані води. Навчання там відбувається за російськими підручниками. Окрім того, міністр оборони рф підписав наказ «Про організацію залучення членів військово-патріотичного громадського руху «Юнармія» до проведення спеціальної операції на території України», який передбачає підготовку звітності потенційного людського резерву у віці 17-18 років для залучення до бойових дій у складі окупаційної армії. Ця організація діє при міністерстві оборони росії і вирізняється радикальною пропагандистською роботою серед молоді. Її членами стають діти з восьми років, туди беруть також дітей-сиріт [3].

3. Вбивства та каліцтва. За даними офісу Генерального прокурора України, станом на 2 травня 2023 року більш ніж 1438 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії рф. За офіційною інформацією ювенальних прокурорів, 478 дітей загинули та понад 960 отримали поранення різного ступеня тяжкості. На жаль, ці цифри не є остаточними, оскільки кожного дня ми стаємо свідками нових злочинів. До того ж російські військові намагаються приховати наслідки своїх дій [4]. Прикладами масових вбивств українських дітей слугують події у Маріуполі. 16 березня 2022 року, російська авіація завдала ракетного удару по Драматичному театру. У будівлі, яка на той момент була укриттям для мирних мешканців, знаходилися сотні дорослих і дітей. За даними з різних джерел, кількість загиблих становить близько 600 людей [5].

4. Зґвалтування та інші форми сексуального насильства. Членкиня міжнародної комісії ООН з розслідування порушень в Україні Ясмінка Джумхур розповіла про встановлені факти сексуального насильства проти дітей з боку російських військових. Лише станом на кінець квітня 2022 року на тимчасово окупованих територіях російські військові зґвалтували щонайменше 400 дітей та дорослих. Саме така кількість звернень надійшла від громадян до Офісу омбудсмена. Але станом на сьогодні ця цифра є більшою, оскільки в умовах війни все тяжче дізнатися точну кількість жертв сексуального насильства. Основними причинами відсутності точних даних є вбивство жертв або ж приховування інформації самими ж потерпілими.[6]

5. Напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними. Такі види злочинів також здійснюються російськими військовими. Прикладами цього слугують зруйновані будівлі, які можна побачити чи не в кожному українському місті. За даними Міністерства освіти і науки України, станом на лютий 2023 року росіяни зруйнували або пошкодили 1702 школи та 1069 дитсадків. Усього від російських обстрілів постраждали 10 % освітньої інфраструктури України [7]. Нерідко школи та лікарні слугують «живим щитом» для російських окупантів. Як повідомляє Генеральний штаб Збройних сил України, у населеному пункті Луб'янка Луганської області в будівлі місцевої школи дислокуються військовослужбовці російських окупаційних військ. Також місцеву лікарню міста Каланчак Херсонської області окупанти облаштували під військовий шпиталь, куди протягом 27 квітня 2023 року було завезено велику кількість важкопоранених росіян. У населеному пункті Урзуф Маріупольського району, на території одного з дитячих таборів відзначено розміщення до 200 військовослужбовців російських окупаційних військ з числа мобілізованих. На жаль, таких прикладів є сотні, адже росія продовжує використовувати українських дітей задля досягнення своїх цілей.[8]

6. Відмова у доступі до гуманітарної допомоги. Даний злочин також часто фіксується українською та міжнародною спільнотою, оскільки гуманітарна допомога яка передається Україною на окуповані території розкрадається російськими військовими. Нерідко ввезення гуманітарної допомоги блокується, а фури просто розвертають на російських блокпостах. Таким чином росіяни забирають в українських дітей шанс вижити. Тростянець, Ірпінь, Маріуполь, Волноваха та інші міста примусово стали свідками позбавлення українських дітей доступу до базових речей – води, їжі, теплого одягу, медичної допомоги [9].

Отже, за численними прикладами, які ми спостерігаємо на власні очі, можна зробити висновок що РФ уникає виконання норм міжнародного права і систематично порушує їх. Українські діти стають жертвами воєнних злочинів і піддаються різного роду впливу з боку російських терористів, а саме гуманітарному, психологічному, фізичному і сексуальному. Діям росії не місце у XXI столітті, а тому якнайшвидше закінчення війни має стати пріоритетом для усього світу.

Список використаної літератури:

1. Ілона Ківві. Шість головних злочинів РФ проти дітей в Україні. 01.06.2022 р. URL:<https://zaborona.com/shist-golovnyh-zlochyniv-rf-proti-ditej-v-ukrayini/>
2. Катерина Некреча, Богдан Логунов. Уповноважена президента України розповіла про вивезених Росією дітей. 31 березня 2023 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/>
3. Укрінформ. Вербування та використання дітей на війні є одним із шести порушень, які вчиняє РФ – Міноборони. 01.06.2022 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3497479>
4. Укрінформ. Росіяни вбили в Україні 478 дітей. 02.05.2023 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3703423-armia-rf-vbila-v-ukraini-478-ditej.html>
5. Маріупольський драмтеатр — символ воєнних злочинів Росії. 16.03.2023 р. URL: <https://svoi.city/articles/272333/mariupolskij-dramteatr-rozsliduvannya>
6. Слово і Діло. На тимчасово окупованих територіях зафіксовано щонайменше 400 випадків зґвалтувань – омбудсмен. 27.04.2022 р. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/27>
7. Наталія Міняйло. 10% освітньої інфраструктури України постраждало від обстрілів Росії. Скільки збитків нанесла РФ українській освіті. 20.04.2023 р. URL:<https://forbes.ua/money/10-osvitnoi-infrastrukturi-ukraini>
8. Надія Пришляк. Росіяни на Луганщині прикриваються "живим щитом" зі школярів і вчителів – Генштаб. 28.04.2023 р. URL:<https://www.unian.ua/war/>
9. Росія відмовляє українським дітям у доступі до гуманітарної допомоги. 14.06.2022 р. URL:<https://armyinform.com.ua/2022/06/14/>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало викликом для всіх сфер — не винятком стала і соціальна, яка опікується вразливими, малозахищеними та незахищеними категоріями населення [1]. Війна завдала та продовжує завдати непоправної шкоди соціальній безпеці України. Їх результатом стало:

1. зростання навантаження на систему соціальної підтримки та соціального страхування населення через постійне збільшення кількості громадян, які потребують отримання соціальних, реабілітаційних послуг та виплат при одночасному зменшенні надходжень до державного, місцевого бюджетів та фондів загальнообов'язкового пенсійного та соціального страхування;
2. ускладнення верифікації інформації щодо фактичної кількості як дорослих, так і дітей, які потребують соціального захисту та підтримки;
3. руйнування об'єктів соціальної інфраструктури, втрата доступу до особистих справ бенефіціарів соціальної підтримки;
4. спеціалісти сфери соціальної підтримки населення також стають вимушеними переселенцями, що впливає на обслуговування населення;
5. система соціальної підтримки не встигає адаптуватися до значних міграційних рухів громадян, зміною активної лінії ведення бойових дій та зміни переліку тимчасово окупованих територій, що, серед іншого, ускладнює здійснення соціальних, страхових та пенсійних виплат громадянам;
6. емоційний розпач громадян від нерозуміння своїх соціальних прав та зобов'язань під час війни;
7. недостатнє покриття громад мережею закладів, які надають соціальні, реабілітаційні послуги під час війни, особливо на територіях масового перебування
8. переселенців;
9. унеможливлення отримання громадянами України, які проживають у зоні активних бойових дій чи біля неї, на тимчасово невідконтрольних територіях України,
10. належних їм виплат та соціальних послуг;
11. поглиблення вразливості маломобільних груп населення від початку війни [3].

Метою дослідження є забезпечення надання соціальних послуг та підтримка вразливих, малозахищених та незахищених категорій населення, не зважаючи на складність економічної ситуації зумовленої військовою агресією рф проти України.

Одним з викликів для України в умовах надзвичайно складної економічної ситуації, спричиненої збройною агресією росії, залишається належне функціонування системи соціального захисту та підтримка постраждалих від війни осіб. З початку її повномасштабного вторгнення в Україну перед системою соціального захисту поставало фактично два основних завдання: підтримання передбачених чинним законодавством соціальних виплат, допомог та пенсій, забезпечення надання соціальних послуг, а також надання підтримки внутрішньо переміщеним особам та особам, які постраждали від збройної агресії [2].

Кардинальних змін чи нововведень у системі соціального захисту впроваджено не було, за виключенням трансформації щомісячної адресної допомоги ВПО на допомогу на проживання і фактичне скасування критеріїв її отримання, які діяли раніше. Було успішно та оперативно внесено зміни до національного законодавства стосовно продовження отримання тих соціальних виплат, допомоги, пільг, які були призначені раніше та можливість продовжити деякі медичні документи, як то підтвердження групи інвалідності. Крім того, українському уряду вдалося вибудувати систему розподілення міжнародної допомоги постраждалим особам з метою максимального охоплення уразливих категорій населення по всіх регіонах та обмежити можливість отримання допомоги тільки в одному агентстві ООН. Незважаючи на певні дублювання та неузгодженості критеріїв та категорій отримувачів, така координація відбувається уперше.

З метою максимального поширення інформації для постраждалих від війни осіб розроблено унікальну електронну платформу «ЄДопомога», що вже надає можливість отримання майже повного комплексу інформації та порад з питань соціального допомоги, а також її оформлення та подачі заявки на отримання. Тобто, можна відзначити продовження курсу діджиталізації країни, навіть під час війни. Втім, велика кількість питань залишається [2]. На 2023 рік держава також вже передбачила універсальну соціальну виплату, що дасть можливість адресно допомогти кожному українцю у разі потрапляння в складні життєві обставини. Запровадження відповідної допомоги дозволить, серед іншого, суттєво підвищити пенсії для понад 55 % українських пенсіонерів [4].

Враховуючи воєнний стан та пріоритетність оборонних видатків, гарантувати виконання норм Конституції України щодо соціального захисту населення нашої державі допомагає та допомагатиме численна кількість міжнародних партнерів та донорів, які вже дали на це відповідну згоду[4].

Список використаної літератури:

1. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialnyj-zahyst-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-30-kvitnya-2022/>.
2. Громадський простір «Соціальні права в Україні під час війни – звіт про оцінку потреб» URL: <http://surl.li/hszyt>.
3. Національна рада з відновлення України від наслідків війни проект Плану відновлення Укрїни URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/social-protection.pdf>.
4. URL: <https://sluga-narodu.com/halyna-tretiakova-pro-sotsialne-pikluvannia-v-umovakh-voiennoho-stanu/>.

ЗМІНИ У МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ ВІД ПОСИЛЕННЯ КИТАЮ

Китайська Народна Республіка на початок XXI століття увійшла з рядом внутрішніх проблем та зовнішньополітичних викликів. Завдяки ряду економічних, соціальних та політичних реформ КНР вже на початок 2000-х років змогла стати новим потужним гравцем спершу регіонального, а згодом й стратегічного значення. Нині на «погляди» КНР щодо геополітики та політики в регіоні зважають й інші партнери, особливо, Сполучені Штати Америки, з якими у Пекіну виникли багато протиріч. Одним з таких є нарощування сил та засобів КНР у Південно-Китайському морі з метою домінування у регіоні, видобутку природних копалин та нав'язування торгівельної політики іншим країнам. Слід зазначити, що це – значний морський шлях, який пов'язує Близький Схід з Азією. Транзит, на який припадає майже 50 % світової торгівлі, проходить через Малаккську, Зондську та Ломбокську протоки. Наприклад, до пандемії через Малаккську протоку щодня проходили вантажі на понад 1,7 мільйонів м³. Відтак, у регіоні проводяться постійні військові маневри, побудова «островів-авіаносців» («Fiery Cross», «Subi Reef», «Mischief Reef») та активна розбудова військово-морських сил. Як наслідок, Японія, Тайвань, В'єтнам та інші держави не підтримують політику Китайської Народної Республіки щодо експансії на морі, а виступають на стороні США, які направляють у цей регіон значні військові сили для стримування та контролю торгівельних шляхів, а це викликає обурення та незадоволеність у Комуністичній партії Китаю [3].

Всі ці дії Пекіна не випадкові, оскільки є складовою нового зовнішньополітичного курсу під назвою «Один пояс, один шлях» або «Пояс і шлях». Ще в 2013 році її проголосив голова Китаю Сі Цзіньпін під час візиту до Казахстану, а згодом вона увійшла до конституції держави. Мета її – надання країнам багатомільярдних позик на спорудження промислових та інфраструктурних об'єктів, аграрних виробництв та міської забудови. Багатьом державам це значно допомагає покращити економіку та соціальну сферу, однак у перспективі можуть виникнути нові проблеми: «китаїзація суспільства» та насадження іншої культури. З характерних прикладів відповідної політики Китаю є Замбія (третя економіка Південної Африки, яка багата на поклади міді, нікелю, олова та урану). Де гроші – там і люди: за офіційними даними, у Замбії мешкають 100 тисяч китайців. Самі замбійці стверджують, що кількість візитерів удесятеро більша – мільйон на 18 мільйонів місцевих. У результаті, політика «глобального інвестора» викликає невдоволення геополітичного гравця – США, оскільки, впливає на їх домінування у світі, проте економіки обох держав тісно пов'язані і доповнюють одна одну, тому Вашингтон не проводить за останні десятиліття «політику економічного стримування» Пекіна. Водночас, інший регіональний гравець – Індія, навпаки, не бажає грати за новими правилами Пекіна, тому проводить схожу політику для захисту своїх інтересів. Політика Делі під назвою «Діамантове намисто» аналогічна політиці Пекіна – «Один пояс, один шлях», що у майбутньому може призвести до серйозних протиріч [1].

Щодо проблеми відносин з Тайванем, то з початку 2000-х років вона знову актуалізувалась для Китаю. Відновлення економіки, створення потужного військово-морського флоту, подолання розбіжностей у китайських елітах та розбудова централізованої держави стає загрозливим явищем для Тайваню. Раніше Пекін пропонував формулу, відому як «одна країна – дві системи», згідно з якою Тайваню дадуть значну автономію, якщо він погодиться на воз'єднання з материковим Китаєм. Проте населення Тайваню своїми протестами в останні роки не погоджуються на це. Військові сили КНР розпочали прямі погрози та постійні провокації на кордоні, щоб схилити до переговорів владу Тайваню.

Незважаючи на це, потрібно пам'ятати, що глобалізаційні зміни для острова Тайвань дали змогу створити економічне диво. Країна є лідером серед виробництва напівпровідників та електроприладів, а географічне розташування дає можливість бути у центрі світової торгівлі. Японія та США – військові союзники Тайваню, і останні заяви представників Вашингтону щодо готовності надавати військову допомогу та навіть брати безпосередню участь у війні, з метою захисту острова дають потужний сигнал для Пекіна [2].

Зважаючи на всі обставини, можна констатувати, що Китайська Народна Республіка, насправді, лише почала заявляти про свої геополітичні цілі. Нині її політика сконцентрована на розбудові та покращення своєї економіки, інвестування в амбітні проекти та розбудову флоту. Щодо прямих військових зіткнень КНР з Тайванем на ближчі роки, то вони, на наш погляд, малоімовірні, оскільки дії союзників та процеси глобалізації в економіках провідних держав світу можуть створити згубні умови для Пекіну, в разі його агресивних дій.

Список використаної літератури:

1. Китайські ініціативи глобальної безпеки. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/geopolitics/kitajski-iniciativi-globalnoi-bezpeki/>
2. Китай повертається в гру, світ все ще боїться рецесії, а Україна чекає на зброю: підсумки Давосу-2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/20/696199/>
3. КИТАЙ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4655/1/Dynamika%20amerykanskokytayskykh%20vidnosyn%20v.pdf>.

Н.М. Кулініч, аспірантка III курсу, спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.

В.Ф. Загурський, аспірант I курсу спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: С.В. Свірко, д.е.н., д.держ.упр., проф.

Державний університет «Житомирська політехніка»

ДЕТЕРМІНАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Процес управління проектами є функціонально більш складним процесом, ніж традиційне управління, що реалізується в Україні; використання методів проектного менеджменту сприяє найбільш ефективному та якісному розв'язанню завдань щодо створення та модернізації й розвитку діючих систем і процесів різних підприємств та організацій. Тому часто він вважається провідним механізмом планування, організації й управління певними змінами у різних секторах життя суспільства у кризових умовах.

Важливі питання щодо управління проектами містять матеріали міжнародних фінансових організацій, як то Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку тощо; також професійних організацій: Міжнародна асоціація з управління проектами, професійні національні асоціації з управління проектами різних країн. Найбільш ґрунтовно тематики проектування та управління досліджена у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, як П.Мартіна, К.Тейт, Д.Герда, А.Товба, Г.Цинеса, В.Шапіро, С.Бушуєва, Н.Бушуєвої, І.Бабаєва, В.Яковенка, С.Дзюби та ін.

Наукові колективи більшості закладів вищої освіти України це питання вивчають та досліджують, розробляються підручники, посібники, методичні праці в межах навчальної програми дисципліни освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за професійним спрямуванням менеджмент, публічне управління, економіка, де презентовані в структурі основні елементи управління проектами, а саме, базові поняття, функції, методи, підсистеми управління проектами. Навчальні та методичні посібники містять приклади навчального та прикладного характеру, завдання для самостійної роботи і питання самоконтролю; рекомендуються для студентів, аспірантів, практичних працівників, які займаються розробкою та впровадженням проектів у різних сферах діяльності суспільства. Наголосимо, при цьому управлінню освітніми проектами приділяється недостатньо уваги або акцентується увага лише на окремих аспектах означеного процесу.

Управління є свідомою, цілеспрямованою діяльністю людей у суспільній системі, в цілому, або на окремі її ланки (сфери суспільного життя, галузі економіки, підприємства, колективи), що забезпечує їх оптимальне функціонування і розвиток на основі використання властивих суспільству об'єктивних закономірностей розвитку. Ця соціальна функція, що виявляється у структурно-організуючій діяльності владних представництв, яка підтримує узгодженість праці та побуту учасників процесу для досягнення суспільно значущих цілей та завдань. Управління є всюди, де існує життя, діяльність окремих індивідів та/або спільнот.

Вищою формою управління є державне управління. Державне управління суттєво вирізняється тим, що забезпечує функціонування й розвиток суспільства, як єдиного цілого. Так можна назвати організований процес керування, регулювання та здійснення контролю державних органів за розвитком галузей та сфер державного життя. Насамперед забезпечує:

- ефективне використання всіх видів ресурсів суспільства задля його - стабільного функціонування та поступального розвитку;
- розроблення та реалізацію стратегії суспільного розвитку;
- обстоювання основних прав і свобод людини, її соціальну підтримку та захист.

Поняття «менеджмент» трактується досить широко та об'ємно, оскільки його використання важко обмежити певними рамками. Основні визначення поняття «менеджмент»:

- спосіб (манера) спілкування з людьми;
- мистецтво управління;
- специфічні особливості та адміністративні навички;
- орган управління (як певна адміністративна одиниця).

Крім того, "менеджмент" можна розглядати як:

- функцію;
- навчальну дисципліну;
- професію і галузь наукового дослідження.

Таким чином, менеджмент є сукупністю принципів, методів, засобів і форм управління. Тобто, основою менеджменту, як явища, становить процес досягнення певного результату у будь-якій сфері людської діяльності. Менеджмент часто розглядають і як вид професійної діяльності. З цієї точки зору для

розуміння сутності менеджменту важливо знати, хто такі менеджери і чим їх діяльність відрізняється від діяльності інших категорій фахівців.

Директор, керівник групи, начальник, завідувач тощо - всі ці слова позначають посади. Люди, які обіймають ці посади можуть бути об'єднані загальним поняттям «менеджер», оскільки можна визначити наступні спільні для них ознаки діяльності: менеджер має хоча б одного підлеглого; менеджер управляє частиною або всією організацією, в якій він працює; менеджер отримує певні повноваження та приймає в їх межах рішення, що матимуть наслідки для інших співробітників організації.

Сутність управлінської діяльності полягає у виваженій організації взаємодії людей під час колективної роботи, з метою досягнення основних завдань виробництва. Головною її особливістю є той факт, що впливати припадає на суб'єкт процесу, на людей, а психологія людини досить тонка, що вимагає наявності певних навичок і знань. Управлінська діяльність передбачає створення такої атмосфери у колективі і такого ставлення до кожного співробітника, яке б стимулювало їх на виконання функцій, необхідних керівництву підприємства.

За змістом управлінська діяльність - це реалізація універсальних функцій управління (планування, прогнозування, мотивування та ін.), а мета управлінської діяльності – забезпечення найкращого функціонування організаційної системи. Умови управлінської діяльності поділяються на зовнішні і внутрішні:

- зовнішні умови – це тимчасові обмеження, інформаційна невизначеність, висока відповідальність за кінцеві результати, брак ресурсів, виникнення стресових ситуацій;
- внутрішні умови – необхідність одночасного виконання різних дій і вирішення багатьох завдань; суперечливість нормативних приписів; несформульованість оцінкових критеріїв ефективності керівника, а часто їх відсутність та ін.

Отже, управлінська діяльність, як і будь-яка система, включає певні складові:

- 1) визначення цілей, мети, завдань керівником і обґрунтоване донесення персоналу, розробка плану дій тощо;
- 2) структура заходів щодо створення мотиваторів та важелів впливу на підлеглих;
- 3) визначення ряду завдань, що необхідно реалізувати працівникам, розподіл обов'язків, функціональних розпоряджень;
- 4) аналіз, синтез, делегування та здійснення контролю за результатами роботи колективу/команди;
- 5) рефлексія, зворотній зв'язок.

Умови, в яких функціонують та розвиваються освітні організації є умовами ринкових відносин. Саме українські реалії зумовлюють зміну пріоритетів соціального буття підрастаючого покоління в сучасному суспільстві, потребують наукового підходу до нових, ефективних механізмів управління і у системі освіти, в цілому, та освітніх закладів, зокрема, що сприяли б ефективній життєдіяльності. Адже успішний розвиток та результат мають компанії, менеджери яких у своєму арсеналі мають специфічні методи та інструменти управління проектами; ігнорування ж останніх може спричинити значні фінансові проблеми, втрати ринкових позицій. Тому провідні університети різних держав, готуючи фахівців у сфері менеджменту, включають у навчальні плани курси з управління проектами, які є невід'ємною складовою підготовки майбутнього керівника у будь-якій галузі діяльності, і є ознакою рівня загальної культури менеджменту адміністрування.

Підсумовуючи, слід зазначити, фактичний аналіз роботи будь-якої організації дозволяє виділити два основних види діяльності, які функціонують паралельно: поточні, повторювані процеси (операції) і проекти. Практична діяльність потребує ресурсів, виконується людьми й, відповідно, важливим буде планування й контроль. Основними відмінностями цих двох видів діяльності є те, що процеси мають циклічний характер, а проекти спрямовані на досягнення унікальних цілей у певний термін. Повторювані операції характеризуються досить високим ступенем визначеності, припускають використання освоєних технологічних процесів і наявного обладнання і потребують системи управління, спрямованої на підвищення ефективності використання вже наявного обладнання й ресурсів в однотипних циклах.

Список використаної літератури:

1. Мармаза О.І. «Менеджмент освітньої організації». URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c842ee6e-98bf-45a2-b0c0-f212a4397449/content>

В.М. Закірова, студентка групи МВ-2, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.,
доц. каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ

Життя – це гра, через яку проходять всі люди. Але чому ж не всі перемагають? Кожна гра має певні рівні та правила. Іноді треба пройти декілька разів один рівень, задля перемоги. Одним із рівнів гри під назвою життя є проходження та боротьба зі стресом. Стрес необхідний у житті людини. Він допомагає пристосуватися до нових умов, впливає на працездатність, творчість, навчає нас долати перешкоди на життєвому шляху, мобілізувати власні сили й ставати впевненішими в собі. Але водночас стрес, якщо він діє довго, може стати руйнівним для людини, від нього потерпають найслабші органи.

Психічне здоров'я має першочергове значення для особистого благополуччя, підтримки здорових сімейних відносин і здатності кожної людини зробити внесок у життя суспільства. Фізичне здоров'я неможливе без психічного. Людське тіло живе своїм власним життям, яке нерозривно пов'язане з життям психічним, хоч до нього не належить. Проте людське тіло зовсім не бездушний механізм, воно у певному розумінні рівноправний партнер. Це не тільки храм духу, але й один із його аспектів. Здоров'я, життєвий успіх і так зване щастя в значній мірі залежить від набуття життєвої гармонійної цілісності психічного і тілесного компонентів. Емоційний стан дійсно впливає на фізичні властивості організму людини [2].

Враховуючи події в Україні, а саме війну, людство кожного дня бореться зі стресом. Спочатку було складно тверезо розуміти події, які відбуваються країні та ситуація була дуже стресова. Згодом люди до цього звикають. Але все ж таки важко не відчувати стрес та бути розслабленим. Таке сприйняття даної реальності – нормальна. Так як зараз відбуваються події, до яких звичайне населення не було підготовлене. Люди відчуваючи стрес, з однієї і тієї самої причини, починають до нього звикати.

Світосприйняття філософів у минулому може стати прикладом для наших днів. Багато з них висловлювали ідею внутрішнього балансу та знаходження власного «я». Людина як унікальна істота з особливим статусом буття у світі постає як феномен, оскільки лише людина осмислює те, що відмежовує її від буття природи. Поняття буття є вихідним. По-перше, воно має найширший, граничний ступінь узагальнення, а отже, постає основою світоглядної орієнтації, завдяки чому виконує функцію сенсоутворення в людському світорозумінні. По-друге, сьогодні, коли виникли загрози самознищення, буття є вищою цінністю і мірою відповідальності людини за власні дії. Зрештою проблема буття постає в якості питання про смерть, безсмертя та сенс життя [1]. Аналізуючи підходи до осмислення проблеми буття, слід визнати, що історико-філософський процес визначав рух онтологічного розуміння світу в напрямку поглиблення його розуміння, а результати наукового пошуку закріплювались у певних дефініціях буття. Розуміння цінності власного життя допоможе людям досягти балансу всередині. Це є важливим, тому що завдяки цьому людина буде рухатися своїм шляхом, а не тим на який вказали інші. У нашому існуванні думки людини не на сто відсотків є її власними. Філософія прагне піднести людину над природним, а саме матеріальним світом. Тобто відкрити індивідуальність та унікальність у кожному. Звісно, це непросте завдання, адже підійматися вгору, у нашому випадку до чогось духовного, завжди важче ніж падати вниз, до чогось примітивного. Життя підштовхує людину до чистих та позитивних думок, повертає нас до психосоматики. А саме до того, що саме такі думки мають гарний вплив на самопочуття людини.

Також хочу зазначити, що філософія – це відвага. Так як для того, щоб дійти до власного голосу, у нашому світі, треба пливати проти течії. У буденності справді важко зрозуміти, що якщо ми до чогось звикли – це не завжди правильно. Ці думки показують, що виходити з зони комфорту – це корисно.

Роблячи висновок, доречно сказати, що минуле – це вчитель майбутнього. Все, що відбувається зараз, було й раніше, але з іншими людьми та в іншій реальності. Дізнаючись про своє підґрунтя, люди повинні почати все сприймати набагато простіше. Вивчаючи ідеї давніх філософів, можна знайти баланс у житті та свій власний шлях. Це надає можливість людині переступати через перешкоди та робити правильні висновки.

Список використаної літератури:

1. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 22021.403с. URL: (дата звернення: 20.02.2023). <http://surl.li/htaga>.
2. Творчість як проблема людського буття <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45101/17-Skrypka.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.02.2023).

К.О. Зіневич, студентка IV курсу, гр. МЕ-5, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.В. Ксендзук, д.держ.упр., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ЗА РАХУНОК ВИХОДУ НА РИНОК КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Відкритість торгівлі та інтеграція до внутрішнього ринку Європейського Союзу (ЄС) є ключовими для збереження української економіки під час війни та швидкого економічного відновлення. В умовах повномасштабної війни ЄС став головним торговельним партнером України, на який припадає понад 55 % взаємної торгівлі. Додаткові заходи, вжиті під час війни, такі як скасування всіх мит, укладення угоди про скасування транспортних дозволів та приєднання до спільної транзитної системи, допомогли Україні пом'якшити шок війни та ще більше інтегрувати українську економіку до європейських країн.

За статистичними даними до широкомасштабного вторгнення Росії частка ЄС у зовнішній торгівлі України становила 41 %, до ЄС експортували свою продукцію понад 10 000 українських компаній. Так, обсяг українського експорту товарів до ЄС за результатами 2021 року склав трохи більше \$26 млрд, імпорту – близько \$28,9 млрд. На кінець 2022 року частка ЄС у зовнішньоторговельному обороті України досягла 55,5 % [1]. Для України вступ до ЄС означитиме збільшення торговельних потоків, відкриття нових ринків та спрощення доступу до них, підвищення складності продукції, що виробляється.

Так, між ЄС та Україною з листопада 2014 року застосовується Угода про асоціацію. Як частина даної угоди про асоціацію, з січня 2016 року застосовується Угода про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ). Вона знижує тарифи, з якими стикаються європейські компанії під час експорту до України. Угода сприяє полегшенню торгівлі шляхом підвищення ефективності митних процедур і поступового наближення українського законодавства, правил і процедур, у тому числі стандартів, до законодавства ЄС [4]. З 1 вересня 2017 року Угода про асоціацію між Україною та ЄС набрала чинності в повному обсязі.

Спільний транзит – одне з ключових питань економічної інтеграції між Україною та ЄС, відповідно до Угоди про асоціацію. Так, з 1 жовтня 2022 року Україна стала повноправною країною-учасницею Конвенції про процедуру спільного транзиту та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами і розпочала міжнародне застосування NCTS. New Computerized Transit System (NCTS) – це система, в основі якої лежить Конвенція про процедуру спільного транзиту та доступна лише для країн-учасниць даної Конвенції. NCTS пов'язує митні служби в країнах-учасницях Конвенції, дозволяючи обмін митними даними для контролю за транзитними переміщеннями. Наразі до Конвенції про процедуру спільного транзиту входять 36 країн. Серед них країни ЄС, країни Європейської асоціації вільної торгівлі (ЕФТА) (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія), Велика Британія, Туреччина, Північна Македонія, Сербія та Україна [6].

Конвенція про процедуру спільного транзиту допомагає значно спростити переміщення товарів між країнами-учасницями Конвенції. Перевезення товарів здійснюється в рамках однієї транзитної процедури, від митниці відправлення в одній країні до митниці призначення в іншій країні за однією транзитною декларацією, під забезпеченням однієї фінансової гарантії.

Також з метою забезпечення функціонування в Україні інституту авторизованого економічного оператора (АЕО) для спрощення проходження митних процедур суб'єктами ЗЕД, які відповідають встановленим критеріям, на сьогодні прийняті всі нормативно-правові акти, передбачені Митним кодексом України і необхідні для проведення оцінки (надання підприємствам авторизації АЕО) та моніторингу відповідності підприємств критеріям АЕО. Держмитслужба ввела в дію програмно-інформаційний комплекс АЕО, що дозволяє приймати заяви про надання авторизації АЕО в електронному вигляді та вносити результати проведення оцінки. Створено Єдиний державний реєстр АЕО, що дає можливість запровадити користування перевагами, які передбачають виконання митних формальностей щодо товарів АЕО в першочерговому порядку, зниження автоматизованою системою митного оформлення ступеня ризику для визначення митних формальностей під час здійснення митного оформлення [7].

Задля забезпечення Україні подальшого доступу до внутрішнього ринку ЄС, урядом був розроблений Пріоритетний план дій щодо посиленої імплементації зони вільної торгівлі між Україною та ЄС на 2023-2024 роки. Також, важливою складовою інтеграції України до Єдиного ринку ЄС є Угода щодо участі України в програмі ЄС «Єдиний ринок» із бюджетом 4,2 млрд євро на 2021-2027 рр. Дана програма сприяє спрощенню доступу до ринків, створенню сприятливого бізнес-середовища, розвитку та росту бізнесу, забезпеченню конкурентоспроможності. Також передбачається участь України у Європейській мережі Підприємств (EEN), Еразмус для молодих підприємців (EYE), спільних кластерних ініціативах [5].

Важливою умовою виходу українських підприємств і організацій на європейський ринок є забезпечення відповідності рівня якості вітчизняних товарів європейським стандартам. Перевірка українських підприємств – обов'язкова умова для отримання права на постачання продукції до країн

Європейського Союзу. При цьому інспектують не тільки виробників продукції, але й їхніх постачальників сировини, рівень ветеринарного контролю, відповідність місцевого законодавства європейським нормам тощо [3, с. 57].

Разом з тим, Україна пришвидшує реалізацію Угоди про доступ українських товарів до ринку ЄС (АСАА). Укладення Угоди дозволить відкрити доступ промислової продукції на ринки України та країн ЄС на основі взаємного визнання результатів робіт з оцінки відповідності на таку продукцію. Дана угода передбачатиме, що:

- вимоги українських технічних регламентів до продукції є ідентичними вимогам відповідних директив ЄС;

- стандарти, що надають презумпцію відповідності вимогам технічних регламентів, та їхні переліки є ідентичними відповідним європейським гармонізованим стандартам та їх перелікам;

- вимоги до призначених органів є ідентичними вимогам до нотифікованих органів в ЄС; українські виробники отримують право нанесення на продукцію європейського знаку відповідності «СЕ» [2].

Таким чином, даний процес повинен передбачати підготовку України до участі у внутрішньому ринку ЄС в окремих пріоритетних галузях економіки, гармонізацію необхідного рамкового й секторального законодавства в пріоритетних сферах із системою технічного регулювання ЄС, забезпечення прозорості й передбачуваності регуляторного середовища для суб'єктів господарювання [3, с.61].

Підсумовуючи, для ефективного підвищення експортного потенціалу країни за рахунок виходу на ринок країн ЄС, Україна повинна зосередитися на:

1. Сприянні зовнішньоекономічної діяльності підприємств, через створення сприятливих умов для експорту, зменшення адміністративних бар'єрів та розвитку логістичної інфраструктури.

2. Розвитку виробництва з високою доданою вартістю, що зосереджено на виробництві технологічно складних та високоякісних товарів, що мають великий попит на ринках ЄС. Для досягнення поставлених цілей, уряд повинен сприяти інвестиційному середовищу, науковим дослідженням, інноваціям та захисту інтелектуальної власності.

3. Підвищенні якості продукції, забезпечуючи високу якість продуктів та відповідність їх вимогам якості та безпеки, що відповідають вимогам ЄС.

Отже, відкритість торгівлі між Україною та ЄС і її інтеграція до внутрішнього ринку країн Європи є запорукою збереження української економіки в умовах війни та швидкого економічного відновлення. Наразі, Україна має можливість підвищити свій експортний потенціал на європейському ринку товарів та послуг, отримавши низку потенційних можливостей. Однак, важливо зазначити, що подальша інтеграція потребує значних зусиль та реформ, а також відповідності європейським нормам та стандартам.

Список використаної літератури:

1. Дія Бізнес. Експортний напрям. Саміт Україна-ЄС: відкритість торгівлі, інтеграція до внутрішнього ринку ЄС, угоди щодо автомобільних дозволів. URL: https://export.gov.ua/news/4445-samit_ukraina-ies
2. Представництво України при Європейському союзі. Доступ українських товарів до ринку ЄС. Угода АСАА. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes/dostup-ukrayinskih-tovariv-do-rinku-yes-ugoda-asaa>
3. Бондаренко Н., Гринько І. Проблеми виходу вітчизняних підприємств на європейські ринки. *Галицький економічний вісник*, № 6. 2019. С. 56-62.
4. European Commission. EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-ukraine-deep-and-comprehensive-free-trade-area>
5. Дія Бізнес. Програма ЄС «Єдиний ринок». URL: <https://business.diiia.gov.ua/en/single-market>
6. Державна митна служба України. NCTS. Запитання та відповіді. URL: <https://customs.gov.ua/forum/?tag=ncts-140>
7. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та європейським союзом за 2022 рік. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПОТРЕБИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЛІКВІДАЦІЇ ЗБИТКІВ СПРИЧИНЕНИХ РОСІЙСЬКОЮ-УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙНОЮ

Вже більше року українці потерпають від повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року. За цей час економіка України зазнала колосальних збитків, не менше страждає і український народ. Згідно з другим виданням звіту «Швидка оцінка збитків та потреб України – лютий 2022-лютий 2023» виданого спільними зусиллями Світового банку, Уряду України, Європейської Комісії та ООН за 2022 рік рівень бідності в Україні зріс 35,5 % о 24,1 %, що призвело 7,1 млн людей до бідності. Що ж до розвитку, то дана тенденція відкидає Україну на 15 років прогресу назад. Прогнозована частка дітей, що живуть за межею бідності зросла на 21,7 %. Даний показник найгірший в постраждалих від війни регіонах, а саме: Одеській, Луганській, Херсонській та Харківській областях. Війна забрала життя близько 9 655 осіб, серед яких 461 дитина, а також призвела до значних поранень майже 13 тис. осіб [1]. І найстрашніше, що дані показники збільшуються з кожним днем. Страждає медицина, освіта, енергетика. Порушення економічних потоків і виробництва, а також додаткові витрати, пов'язані з війною, в сукупності оцінюються як збитки і становлять близько 290 мільярдів доларів США.

Враховуючи повний рік війни, станом на 24 лютого 2023 року, прямі збитки України сягнули понад 135 млрд доларів США, причому найбільше постраждали такі сектори, як житловий сектор (38 %), транспорт (26 %), енергетика (8 %), торгівля та промисловість (8 %) та сільське господарство (6 %). Збитки сконцентровані у прифронтових областях, зокрема Донецькій, Харківській, Луганській, Запорізькій, Херсонській, Миколаївській, а також в областях, які були повернуті під контроль уряду, таких як Київська та Чернігівська [1]. Очевидним є факт, що внаслідок війни знизився і рівень ВВП в Україні. За даними звіту валовий внутрішній продукт України у 2022 році скоротився на 29,2 %. За даними інтернет-видання «Економічна правда» Міністерство економіки станом на початок січня 2023 року оцінило падіння ВВП на рівні 30,4 %, з похибкою в 2 % [2]. Незалежно від цього потреби в реконструкції та відновленні станом на 24 лютого 2023 року оцінюються приблизно в 411 мільярдів доларів США, що перевищує ВВП України 2022 року на 276 млрд доларів США. Сума потреб у 2,6 рази перевищує фактичний обсяг ВВП України за 2022 р. і відображена в табл. 1.

Таблиця 1

Інвестиційні потреби України станом на лютий 2023 р.

Сектор	Сума потреб (млрд доларів США)
Транспортна інфраструктура	3,0
Енергетична інфраструктура	2,1
Житло	2,0
Торгівля та промисловість	1,9
Енергоплатежі	1,2
Медицина, освіта, адміністративні послуги	1,1
Розмінування територій	0,4
Сільське господарство	0,4
Телекомунікації та цифрові послуги	0,5
Комунальні послуги	0,3

Джерело: [1].

Згідно з показниками таблиці зрозуміло, що найбільших вкладень на реконструкцію та відновлення потребує транспортна інфраструктура, енергетика та житловий сектор. Найбільш потерпілими регіонами залишаються Донецьк, Харків, Луганськ та Херсон. Значна частина коштів на покриття збитків надається Урядом України, у вигляді проведення ремонтів енергетичних систем та транспорту. Поза цими секторами значна підтримка (2,7 млрд доларів США) спрямована на стимулювання інвестицій з приватного сектору, включаючи сільське господарство, з метою підтримки виробничого потенціалу України. Ця підтримка включає в себе поєднання грантів та субсидованих кредитів, а також гарантій та інструментів страхування для зменшення ризиків приватних інвестицій та торгівлі. Уряд також був підтриманий значною гуманітарною допомогою у розмірі 3,4 мільярда доларів США у 2022 році.

У звіті «Швидка оцінка збитків та потреб України – лютий 2022-лютий 2023» також оцінюються пріоритети реалізації до 2023 року на суму близько 14 мільярдів доларів США. Вони зосереджені на

найнагальніших потребах, включно з відновленням енергетичної, житлової, критично важливої та соціальної інфраструктури, базових послуг для найбільш вразливих верств населення, управління вибухонебезпечними предметами та розвиток приватного сектору (рис. 1).

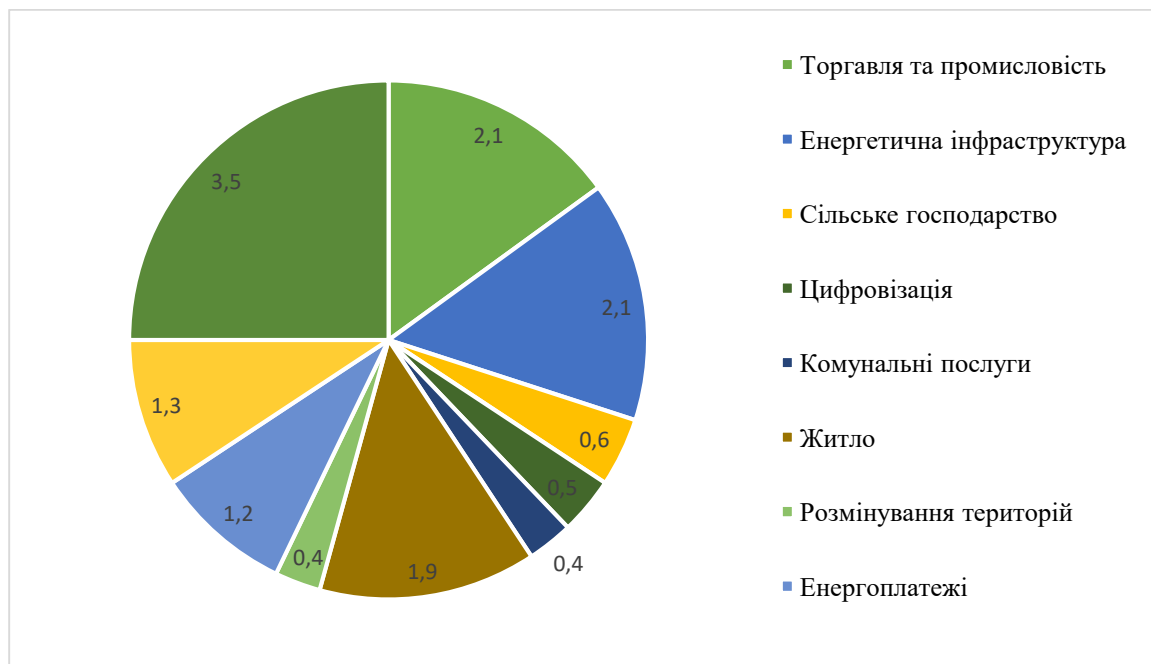

Рис. 1. Пріоритетні напрямки інвестицій станом на 2023 рік (млрд. дол США) [1].

Близько 9 мільярдів доларів США прямих державних видатків закладуть основу для безпечної, пріоритетної, досяжної та ефективної реконструкції та відновлення. Ці кошти будуть доповнені інвестиціями державних підприємств та підтримкою приватного сектору, включаючи зниження ризиків у сфері інвестицій та торгівлі. Очевидною є і потреба у відновленні інфраструктури, яка потребує реальних дій навіть під час війни, а не лише по її завершенню. Відповідно до цього Український інститут майбутнього надає ряд рекомендацій щодо програми відновлення інфраструктури. Серед них:

1. Створення централізованого органу «Агентства для відбудови», призначення якого – координування та фінансування відновлення інфраструктури за рахунок співпраці з міжнародними партнерами та Урядом України; збір інформації про завдані збитки, підготовка плану повоєнної реконструкції;
2. Імплементация європейських стандартів сфері розбудови міст, будівництва соціальної та виробничої інфраструктури зі спрощеною процедурою бюрократизації;
3. Використання матеріалів українського виробництва під час відбудови та ліквідації пошкоджень за для підтримки бізнесу та вітчизняного товаровиробника;
4. Створення інфраструктурних можливостей для експорту в умовах блокади українських морських портів;
5. Очищення територій від мін та інших вибухонебезпечних предметів;
6. Відновлення критичної інфраструктури у звільнених регіонах;
7. Запуск програм компенсацій з відновлення вцілілого або пошкодженого житла, забезпечення житлом ВПО, розбудова комплексних програм з відновлення міст;
8. Оновлювати транспортну мережу орієнтовану на подальший український експорт до Європи;
9. Сформувати проект перебудови енергетичної та трубопровідної інфраструктури неінтегрованого з росією [3].

Таким чином, ми бачимо, що відновлення та розвиток України неможливий без залучення інвестицій, які мають стати каталізатором зростання економіки країни.

Список використаної літератури:

1. «Ukraine rapid damage and needs assessment»: веб-сайт. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment-february-2022-2023-enuk>.
2. «Економічна правда»: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/5/695705/>.
3. «Україна 2022: як не втратити свій шанс стати сильною державою»: веб-сайт. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratytu-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/>.

**ПСИХОСЕМАНТИКА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СОЦІАЛЬНІ УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТСТВА**

Війна в Україні має серйозний вплив на студентську молодь. Багато студентів вимушені були залишити свої рідні міста та села і переїхати до інших регіонів країни, або навіть за кордон, щоб уникнути прямих небезпек. Це часто вимагає перерви в навчанні, або зміни університету, що може суттєво вплинути на психологічний стан молоді. Взаєморозуміння є дуже важливим поняттям з кількох причин. По-перше, взаєморозуміння допомагає уникнути конфліктів та погіршення відносин між різними національностями та групами людей. У період війни, коли емоції та напруження ростуть, взаєморозуміння може допомогти зменшити стереотипи та недовіру, які можуть призвести до насильства та конфліктів. По-друге, взаєморозуміння сприяє збереженню мирних відносин між різними країнами та народами. Взаємне розуміння може допомогти зменшити імпульс до війни та сприяти знаходженню мирних рішень у випадку конфліктів. По-третє, взаєморозуміння може допомогти забезпечити безпеку та благополуччя громадян відразу після закінчення війни. Розуміння потреб та проблем різних груп людей може сприяти розвитку ефективних програм реабілітації та відновлення після війни.

Імпліцитна теорія або ж неявна в своєму найближчому значенні – це сукупність поглядів та суджень людини, які лежать в основі регулювання її поведінки [1]. Імпліцитні теорії інтелекту та особистості впливають на рівень стійкості студентів і рівень їх успішності. Формування взаєморозуміння, які створюються у молоді, впливає на їхнє ставлення до людей з різним соціальними та культурними характеристиками. Ця гіпотеза припускає, що імпліцитні теорії взаєморозуміння можуть бути ключовим фактором, який визначає, як молодь сприймає інших людей. Дана теорія може включати підсвідомі переконання та стереотипи, які формуються на основі досвіду та впливів з оточуючого середовища. Дослідження може вивчати, як імпліцитні теорії взаєморозуміння впливають на міжособистісні відносини між молоддю з різних соціальних та культурних груп, а також як вони впливають на поведінку студентського середовища в різних ситуаціях. Результати дослідження можуть мати важливе значення для розуміння соціальних проблем, пов'язаних зі стереотипами та дискримінацією в молодіжному середовищі [2, 3].

Отримані результати дослідження дозволяють зробити такі висновки щодо психологічних умов, за яких досягається міжособистісне взаєморозуміння.

Конотація поняття «взаєморозуміння» є індивідуальною, адже формується залежно від неповторних та своєрідних уявлень про себе, світ та події, інших людей та їх вчинків. Для студентів була запропонована гугл-форма, де містилось 10 рядків для вираження довільних асоціацій. У даному дослідженні вдалось зібрати 310 відповідей, тобто здобувачів вищої освіти, що виявили бажання взяти участь – 31 респондент. Найбільш уживаними асоціаціями до слова стимула «взаєморозуміння» є: повага, підтримка, допомога, взаємодія, довіра, дружба, емпатія, гармонія та компроміс (рис. 1). Ці поняття пов'язані між собою через те, що вони всі відносяться до взаємодії людей в різних контекстах:

- повага – це взаємне проявлення шани та поваги між людьми, що є важливою складовою будь-якої взаємодії;
- підтримка та допомога – це позитивні взаємодії, де одна людина надає допомогу або підтримку іншій;
- взаємодія – це взаємне впливання людей один на одного в процесі спілкування;
- довіра – це віра у чесність та надійність іншої людини, що є основою успішної взаємодії;
- дружба – це позитивне емоційне ставлення та бажання допомагати один одному, яке зазвичай виникає між людьми, які довіряють один одному;
- емпатія – це здатність співпереживати та розуміти емоційний стан іншої людини, що допомагає взаємодії та спілкуванню;
- гармонія – це відчуття злагоди та спокою, яке може виникати в процесі успішної взаємодії та спілкування;
- компроміс – це узгодження різних поглядів та потреб шляхом пошуку взаємних компромісів, що є важливим елементом успішної взаємодії.

Ці відчуття відображаються в різних контекстах, таких як міжособистісні стосунки, спілкування та колективна взаємодія. Вони допомагають створити сприятливу атмосферу для ефективного спілкування, підтримки та допомоги один одному, розвитку емпатії та співпраці, що є важливим для розвитку позитивних міжособистісних взаємин та досягнення спільних цілей.

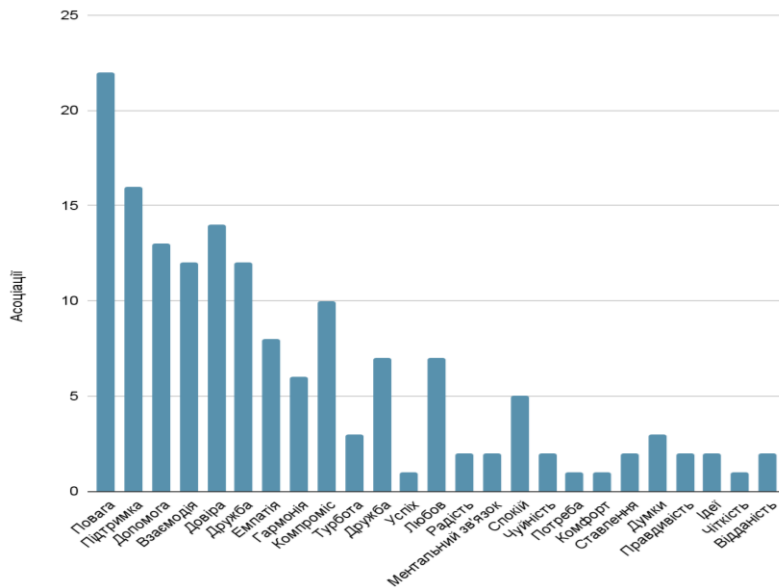

Рис. 1. Частотний аналіз асоціацій щодо слова-стимула: «взаєморозуміння»

Дослідження у контексті імпліцитних теорій показало, що для сучасної молоді у процесі налагодження комунікації чи безпосередньо у спілкуванні для досягнення взаєморозуміння, важлива наявність спільних інтересів та спільних тем, широта поглядів, почуття гумору, повага, розуміння, моральна підтримка у складних ситуаціях, довіра та цінності. Варто зауважити, що найбільш важливими елементом для ефективної комунікації та досягнення взаєморозуміння серед студентського середовища – є повага. Переважна більшість опитуваних вважають, найлегше порозумітись з людьми, якщо присутні спільні або подібні цінності, а також молодь зазначає важливими стійкі життєві принципи. Встановлено, що для молоді є не досить важливими привабливість, гарний зовнішній вигляд, матеріальна допомога та забезпеченість, спілкування заради користі. Зауважимо, що більша частина студентів відповіли, що університетське життя дало можливість краще комунікувати та, зазвичай, підтримка зв'язку з групою відбувається за допомогою соціальних мереж, в основному, з питання навчання.

Особливої уваги потребує і те, що гарний настрій може допомогти більш всебічно та цілісно проаналізувати іншу людину, враховуючи всі її особливості або намагаючись дізнатися про неї максимальну кількість інформації. У такому випадку зазвичай зосереджуємось на глобальних рисах характеру та поведінки іншої людини. З іншого боку, якщо у разі не вдалого дня, частіше обираємо стратегію, в якій увага зосереджується на деталях та конкретних особливостях. У такому випадку складніше бачити повну картину іншої людини та зрозуміти її цілі та мотивацію. Крім того, настрої може впливати на враження, яке складається про іншу людину. Якщо настрої погані, перше враження про когось іншого, швидше за все, буде негативним. Таким чином, настрої може впливати на сприйняття та оцінку інших людей.

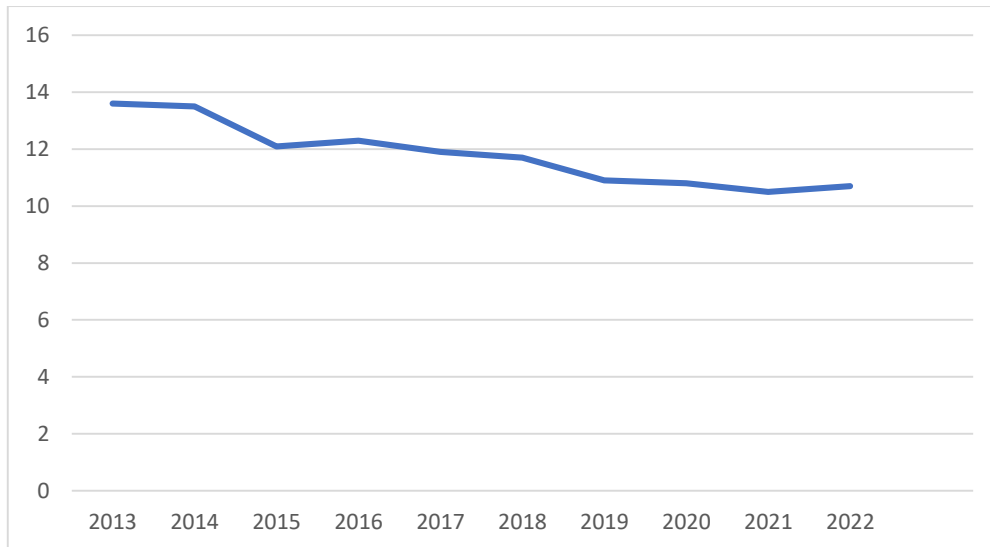
В сучасній психологічній науці проведення досліджень, спрямованих на аналіз імпліцитних теорій, є дуже важливим. Проте такі дослідження стикаються зі складністю предмету та методологічними проблемами, які потребують обговорення та розробки. Взаєморозуміння є ключовим фактором у збереженні миру та забезпеченні безпеки в умовах війни. Важливо розвивати культуру взаєморозуміння та співпраці як між громадянами, так і між країнами для забезпечення стабільного майбутнього.

Список використаної літератури:

1. Горбунова В.В. Проблеми дослідження імпліцитних теорій. *Соціальна психологія*. № 4(30). 2008. С. 17-28
2. Jason E. Plaks Implicit Theories: Assumptions That Shape Social and Moral Cognition. *Advances in Experimental Social Psychology*. 2017.
3. Dweck C.S. Implicit theories. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology*. 2012. Pp. 43–61.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Проведення пенсійної реформи в Україні є одним з ключових завдань українського уряду на 2023 рік. Втім, реформа не є бездоганною та має свої переваги та недоліки, які потребують уважної оцінки.

Примітка: складено авторами на основі [1]

Рис.1 Кількість пенсіонерів в Україні за 2013-2022 рр. в млн. людей

За даними рис. 1, можна зробити висновок, що кількість пенсіонерів в Україні знижувалась протягом останніх кількох років, з 13,6 млн у 2013 році до 10,5 млн у 2021 році, що є значним зменшенням на протязі від 2013 до 2021 року.

Проте, з урахуванням демографічних тенденцій, які вказують на старіння населення в Україні, ця тенденція може змінитися та спричинити значні виклики для пенсійної системи в майбутньому. Тому в даній роботі ми хочемо дослідити пенсійну реформу, що на разі відбувається в Україні. Пенсійна система, що діє на разі в Україні, регулюється законами «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» вони вступили в силу в 2004 році.

Таблиця 1

Рівні сучасної пенсійної системи України

Рівень	Опис рівня
1-й рівень	Солидарна система, створена для забезпечення базових потреб пенсіонерів та соціального захисту кожного громадянина
2-й рівень	Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, якою передбачається створення додаткових коштів для майбутніх пенсіонерів шляхом обов'язкової сплати внесків на індивідуальні пенсійні рахунки та їх інвестування
3-й рівень	Добровільне недержавне пенсійне забезпечення, завдяки якому кожен бажаючий може накопичити додаткові пенсійні кошти для себе, своїх близьких або працівників свого підприємства.

Примітка: складено авторами на основі [2]

На сьогодні в Україні функціонують лише перший і третій рівні. Запровадження другого рівня на разі є ключовою задачею уряду, так як, надходження до Пенсійного року з кожним роком зменшуються, стає складніше виплачувати пенсійні виплати громадянам, які цього потребують. Військові дії ще більше погіршили стан пенсійної системи, тому Кабінетом Міністрів України, було визначено одним з ключових напрямків роботи запровадження Пенсійної реформи, що передбачає запровадження обов'язкового пенсійного накопичення.

Згідно Пенсійної реформи, в Україні повинні запровадити:

1. соціальний захист громадян України, які працюють за кордоном, у разі настання страхового випадку;

2. створення накопичувальної системи пенсійного страхування, яка захистить пенсійні виплати від впливу демографічних факторів та забезпечить поступове підвищення пенсійних виплат;

3. гнучку податкову політику держави, що стимулюватиме роботодавців та працюючих громадян на добровільне здійснення додаткових заощаджень в системі недержавного пенсійного забезпечення;

4. зменшення навантаження на фонд оплати праці, що буде досягнуто шляхом перерозподілу структури страхових внесків до фондів соціального страхування між роботодавцями та працівниками з одночасним підвищенням розміру заробітної плати [3].

Переваги проведення Пенсійної реформи України:

1. Вирішення проблеми дефіциту Пенсійного фонду України, що дозволить забезпечити фінансування пенсійної системи в майбутньому.

2. Збільшення розміру пенсій за рахунок введення нових правил розрахунку пенсій та збільшення ставок внесків для працюючих.

3. Змішана пенсійна система дозволить зміцнити внутрішню економіку країни завдяки довгостроковому інвестиційному ресурсу, що підвищить рівень життя громадян.

4. Стимулювання сплати внесків, що допоможе підвищити обсяги офіційних працевлаштувань і зменшити тіньовий сектор економіки.

Недоліки проведення Пенсійної реформи України:

1. Збільшення тривалості необхідного страхового стажу та підвищення пенсійного віку до 65 років може негативно вплинути на здоров'я працівників та їх можливість отримати пенсію в ранньому віці.

2. Витрати держави на пенсійну систему, включаючи різні комісії та контрольні органи, можуть бути значними.

3. Послуги приватних пенсійних фондів та їх комісії можуть знизити відсоток доходу працівників від пенсійних внесків.

4. Ризик збанкрутування приватних пенсійних фондів може призвести до втрати коштів клієнтами цих фондів.

Отже, враховуючи всі переваги та недоліки, Пенсійна реформа в Україні є складним та багатограним питанням, що вимагає комплексного підходу та обережного аналізу. Її впровадження призведе до значних змін в пенсійній системі та дозволить громадянам України отримувати значну вищу пенсію.

Список використаної літератури:

1. Скільки в Україні пенсіонерів та як змінювалася їхня кількість. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/26/infografika/suspilstvo/skilky-ukrayini-pensioneriv-ta-yak-zminyuvalasya-yixnuu-kilkist> (дата звернення: 29.04.2023).
2. Пенсійна система України. Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку України. URL: https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiina_systema_ukrainy.html (дата звернення: 29.04.2023).
3. Етапи впровадження пенсійної реформи України. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4813 (дата звернення: 29.04.2023).

Н.Б. Кусік, магістр I курсу, гр. МЕМ-5, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.
зав. каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Міграція може мати як позитивний, так і негативний вплив на економічний розвиток країн. Для розуміння цього впливу, необхідно дослідити різні аспекти міграції, такі як економічні наслідки для країн-джерел та країн-отримувачів, соціальні наслідки для мігрантів та місцевих жителів, а також політичні та культурні наслідки.

Варто зазначити, що число міжнародних мігрантів зросло за останні 50 років. У 2020 році майже 281 млн людей проживали в країні, в яку вони мігрували, або приблизно на 128 млн більше, ніж 30 років тому, у 1990 році (153 млн), і втричі більше, ніж оцінювана кількість у 1970 році (84 млн). Частка міжнародних мігрантів у відношенні до загального населення світу також зросла, але зростання відбувалось поступово. Останні дані щодо популяції міжнародних мігрантів доступні до середини 2020 року, що пов'язано зі спалахом пандемії COVID-19. Однак вплив COVID-19 на глобальну популяцію міжнародних мігрантів дещо важко оцінити. Тим не менш, за оцінками дослідників та експертів у даній сфері, COVID-19 міг скоротити зростання кількості міжнародних мігрантів приблизно на два мільйони. Іншими словами, якби не було COVID-19, кількість міжнародних мігрантів ще у 2020 році, ймовірно, становила б близько 283 млн [1].

Таблиця 1.

Міжнародні мігранти, 1970–2020 рр.

Рік	Кількість міжнародних мігрантів	Мігранти як % населення світу
1970	84460125	2,3
1975	90368010	2,2
1980	101983149	2,3
1985	113206691	2,3
1990	152986157	2,9
1995	161289976	2,8
2000	173230585	2,8
2005	191446828	2,9
2010	220983187	3,2
2015	247958644	3,4
2020	280598105	3,6

Джерело: [1]

Одним з головних позитивних впливів міграції на економічний розвиток країн є збільшення робочої сили та зниження витрат на її наймання. Міграція може забезпечувати необхідний робочий потік для розвитку економіки та допомагати зменшувати недостачу робочої сили в окремих секторах, таких як сільське господарство, будівництво або сфера послуг. Крім того, мігранти можуть вносити нові ідеї, навички та знання, що можуть підвищити продуктивність та інноваційність економіки країни-отримувача.

Мігранти можуть забезпечувати потік робочої сили в окремих секторах, де може бути недостатньо місць роботи. Наприклад, у багатьох країнах, де зменшується кількість молодих людей, необхідність у робочій силі зростає, а міграція може допомогти компенсувати цей дефіцит. Крім того, мігранти можуть мати спеціалізовані навички, які можуть бути корисними для розвитку економіки, наприклад, висококваліфіковані робітники з секторів охорони здоров'я та соціальне обслуговування, інформаційних технологій, інженерної та технічної сфер, а також юриспруденції, освіти, науки та досліджень.

Міграція також може приносити користь економіці країни-отримувача через інноваційність та нові ідеї, які мігранти можуть привносити. Мігранти можуть мати досвід та знання з різних культур та галузей, що може стимулювати розвиток нових ідей та бізнес-моделей, що можуть сприяти економічному зростанню країни-отримувача.

Однак, міграція також може мати негативні наслідки для економіки країни-джерела, такі як втрата робочої сили. Крім того, міграція може призводити до зниження цінності робочої сили, оскільки найкращі робітники виїжджають за кордон, залишаючи менш кваліфікованих та менш продуктивних працівників в країні-джерелі.

Втрата робочої сили може бути особливо проблематичною для країн, які стикаються з дефіцитом працівників у певних секторах економіки. Наприклад, від'їзд вчених, лікарів та інших фахівців може

привести до зниження якості медичних та освітніх послуг, що може вплинути на загальний рівень розвитку країни.

Крім того, якщо найкращі та найбільш кваліфіковані робітники виїждять за кордон, це може призвести до зниження рівня кваліфікації та продуктивності працівників, які залишаються в країні-джерелі. Це може призвести до зменшення конкурентоспроможності та ефективності економіки країни-джерела.

Соціальні наслідки міграції можуть також бути значними. Наприклад, мігранти можуть стикатися з дискримінацією, поганими умовами проживання та роботи, відсутністю доступу до освіти та охорони здоров'я, а також зіткненням з культурними бар'єрами. Це може призводити до ізоляції мігрантів від місцевого населення та погіршення їх соціального статусу, що в свою чергу може впливати на їх економічну інтеграцію та здатність досягати успіху в новому середовищі.

Дискримінація та погані умови проживання та роботи можуть призводити до соціальної ізоляції та погіршення психологічного стану мігрантів, що може впливати на їх здатність досягати успіху в новому середовищі. Крім того, соціальна ізоляція може підвищувати ризик розвитку психічних та фізичних захворювань у мігрантів.

Також, відсутність доступу до освіти та охорони здоров'я може ускладнювати адаптацію мігрантів у новому середовищі та впливати на їх здоров'я та економічну інтеграцію. Це може бути особливо важливим у випадку мігрантів з низьким рівнем освіти та здоров'я, які можуть потребувати додаткової підтримки для успішної інтеграції.

Культурні бар'єри можуть також призводити до соціальної ізоляції мігрантів та конфліктів з місцевим населенням. Для успішної інтеграції мігрантів в новому середовищі важливо підтримувати багатомовність та культурну різноманітність, а також створювати умови для взаємодії та співпраці між мігрантами та місцевим населенням.

Політичні наслідки міграції відіграють також важливу роль. Наприклад, міграція може призводити до зміни політичної архітектури та демографії країни-отримувача, що може викликати суперечності та конфлікти між мігрантами та місцевим населенням. Крім того, міграція може призводити до зміни виборчих нахилів та розподілу політичної влади в країнах-отримувачах, що може викликати політичні напруги та конфлікти.

У порівняльному аналізі можна виявити, що вплив міграції на економічний розвиток країн залежить від різних факторів, таких як етнічна та культурна різноманітність країни, рівень розвитку економіки та ринку праці, політична стабільність та законодавча база. Наприклад, країни з низьким рівнем розвитку економіки та високим рівнем безробіття можуть зазнавати позитивного впливу міграції на економічний розвиток, тоді як країни з високим рівнем розвитку економіки можуть відчувати більшу конкуренцію на ринку праці та збільшення нерівності. Крім того, етнічна та культурна різноманітність країни також може мати різний вплив на міграцію. Наприклад, країни з високим рівнем етнічної різноманітності можуть зазнавати викликів у взаємодії та інтеграції мігрантів, що може мати негативний вплив на економіку. Ще одним важливим фактором є політична стабільність та законодавча база, яка може визначати ставлення до мігрантів та рівень їх інтеграції в економіку країни. Для проведення порівняльного аналізу впливу міграції на економічний розвиток країн, можна використовувати різні показники, такі як зміни у ВВП та рівні зайнятості, витрати на охорону здоров'я та освіту, рівень бідності та соціальної захищеності мігрантів та інші. Також важливо вивчати взаємодію між мігрантами та місцевим населенням, щоб оцінити рівень інтеграції та співпраці.

Також, важливо враховувати різні типи міграції, такі як внутрішня та зовнішня міграція. Внутрішня міграція, тобто переселення в межах країни, може призводити до більшої рівномірності розвитку різних регіонів країни та зменшення напруження на ринку праці. Зовнішня міграція, тобто переселення з однієї країни в іншу, може призводити до зменшення нерівності між країнами та збільшення обміну знаннями та технологіями. Не менш важливо враховувати вплив міграції на розвиток країн-джерела мігрантів. Наприклад, відтік кваліфікованої робочої сили з країн-джерела може призводити до зменшення інновацій та розвитку, але в той же час, міграція може стимулювати економіку країн-джерела через передачу грошових переказів мігрантів та збільшення обсягів зовнішньої торгівлі.

Отже, вплив міграції на економічний розвиток країн є складним та залежить від багатьох факторів. Для більш точного визначення впливу міграції на економіку країн необхідно проводити детальний порівняльний аналіз, враховуючи конкретні умови та обставини кожної країни.

Список використаної літератури:

1. The IOM Publications Platform. World Migration Report 2022: Chapter 2 - Migration and Migrants: A Global Overview. 2021. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022-chapter-2>.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

В Україні з 24 лютого 2022 року триває жорстока війна. Інформаційне протистояння послугувало однією з найважливіших причин відкритого повномасштабного збройного вторгнення країни-агресора (росії, рф). Ворог, окрім збройного нападу, масових бомбардувань, використав «організаційну зброю», кібервійська, а також спеціальні засоби інформаційно-психологічного впливу. Україна опинилася в епіцентрі військової та інформаційної активності ворога.

Із початком російсько-української війни перед Україною виникли гострі інформаційні виклики, що потребують наукового обґрунтування та дослідження. З огляду на це, особливої актуальності для нашої держави набули проблеми теоретико-практичного осмислення інформаційної безпеки та аналізу основних інформаційних загроз, а також практичного впровадження інформаційного опору для захисту національного суверенітету та територіальної цілісності України. Проаналізувавши причини сучасної воєнно-політичної ситуації в Україні, варто зауважити, що наша держава, на жаль, ще з початку власної незалежності, знаходилася під ідеологічним та інформаційно-психологічним тиском країни-агресора, яка створювала суттєві та непорозуміння серед українського суспільства.

До початку російської агресії на Сході в 2014 році в нашій державі не було створено ефективного опору в інформаційному просторі, також не було розставлено відповідних акцентів щодо проблеми захисту українців від інформаційного деструктивного впливу, особливо у найбільш вразливих східних регіонах нашої країни – Луганськ, Донецьк, а також Крим. рф постійно пропагувала нав'язливу ідеологію «руського миру», поширюючи на території нашої держави власні проросійські ідеї. Зараз іде війна і жорстоке протистояння ЗСУ не лише задля незалежності України та збереження української ідентичності, а за існування української нації [1].

Такі явища, як інформаційна війна, інформаційна зброя, інформаційний тероризм та, власне, дезінформація є основними загрозами інформаційній безпеці. Варто виокремити такі основні методи інформаційної агресії проти України: дезінформування, психологічний тиск, маніпулювання, пропаганда, кібератака тощо. Із огляду на це, гарантування інформаційної безпеки є першочерговим стратегічним завданням держави, оскільки, як ми всі встигли переконатися, національна безпека безпосередньо залежить від інформаційної безпеки. Гарантування інформаційної безпеки, перш за все, відбувається шляхом створення чіткого правового механізму. Особливе значення за таких умов відіграє Конституція України, яка «визначає права громадян в інформаційній сфері, гарантії їх дотримання, а також визначає основи повноважень і компетенції держави в галузі інформаційних відносин, обов'язки щодо захисту інформаційної безпеки». Також не менш важливими є окремі нормативно-правові акти, що визначають інформаційну політику нашої держави. Це, насамперед, рішення Ради національної безпеки та оборони України (РНБО) «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України», Концепція (основи державної політики) національної безпеки України (1997), Стратегія національної безпеки України (2007 та 2015), Доктрина інформаційної безпеки України (2009 та 2017), Стратегія кібербезпеки України (2016), План реалізації Стратегії кібербезпеки України (2021). Положення вище перерахованих нормативно-правових документів визначають основні загрози, що стосуються інформаційної безпеки країни та спрямовані на забезпечення безпеки, здійснення правового, організаційного та інституціонального захисту [2]. Питання захисту інформаційного простору та інформації розкривають окремі укази Президента, зокрема Концепція технічного захисту інформації в Україні, Указ Президента про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки», Указ Президента про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Про нейтралізацію загроз інформаційній безпеці держави» та ін.

Що має Україна зробити перш за все задля інформаційної безпеки: насамперед, розробити методологію запобігання проросійського впливу на суспільну свідомість та протидіяти провокаціям дезінформації; по-друге, у закладах вищої освіти необхідно створити відповідні спеціальності, ввести спеціальні курси, налагодити обмін науковцями у сфері інформаційної безпеки. Це надасть можливість оперативно та результативно аналізувати загрози у сфері інформаційної безпеки, попереджувати їх і давати негайну відсіч зовнішній інформаційній агресії; по-третє, посилити, а в окремих регіонах налагодити комунікативну інформаційну політику з населенням. Необхідно активізувати локальні засоби масової інформації, які б фокусувалися на конструктивних ідеях та згуртуванні регіонів навколо національної ідеї. Державна інформаційна політика має стати визначальною у формуванні патріотизму українського народу, а також об'єднати українців навколо національної ідеї, розвиваючи прогресивне мислення та стійку проукраїнську позицію.

Список використаної літератури:

1. Інформаційна безпека України в умовах російської агресії. URL: <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/285> (дата звернення: 20.03.2023)
2. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/6.pdf> (дата звернення: 20.03.2023)

І.В. Лісова, студентка гр. МЕ-8, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.,
доц. каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК СУЧАСНИЙ СПОСІБ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

Розвиток нових технологій дозволяють змінити стратегію та мистецтво війни. Цю нову стратегію в поєднанні з традиційними концепціями конфлікту та безпеки часто називають гібридною війною. Усю повноту і суть цього концепту було застосовано в російсько-українській війні, яка бере початок з 2014 р., але набула широкого масштабу в 2022 році.

Використання гібридного методу боротьби російською федерацією проти українського населення став одним із найуспішніших. Саме тому вирішення питань територіальної цілісності, суверенітету, незалежності та загалом питань безпеки від усіх проявів російської агресії стали нагальними як в Україні, так і в усьому сучасному світі.

Отож метою статті є дослідження поняття «війни», визначення причин виникнення «гібридної війни» та відповідь на питання: «Чому гібридна війна стала одним із сучасних способів ведення війни?».

На основі аналізу і узагальнення результатів наукових досліджень ми схилиємось до того, що війна – організована збройна боротьба, яка є найвищим ступенем загострення стосунків між державами і як наслідок закінчується великими втратами для обох сторін. Один із найвидатніших теоретиків війни Карл фон Клаузевіц, вважав, що війна – це складне зіткнення, акт насильства, що має на меті примусити супротивника до виконання власної волі. Це також один із засобів політики, завдяки якому можна досягти будь-якої мети. З юридичної точки зору війна має такі ознаки: формальний акт оголошення; розірвання дипломатичних відносин між воюючими державами, що є наслідком оголошення війни; анулювання двосторонніх договорів, особливо політичних; починає діяти спеціальний правовий режим, який характеризує часткові обмеження прав людини тощо [2].

У Женевських конвенціях 1949 р. поряд з терміном «війна» використовують вираз «міжнародний збройний конфлікт» і «неміжнародний збройний конфлікт». Таким чином, починаючи з 50-х років ХХ ст., термін «збройний конфлікт» вживають набагато частіше, ніж термін «війна». Отож, збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт). Ознаками збройного конфлікту є: наявність міждержавних або внутрішньодержавних суперечностей; двостороннє застосування зброї; організованість дій.

Розвиток війн супроводжувався еволюцією поколінь, які зумовлювали появу нової зброї, винайдення нових методів ведення війн. У історичному контексті таких поколінь налічують шість. Фундаментальною була війна першого покоління. Загалом вона відноситься до битв стародавнього світу, які велися за допомогою рукопашного бою з масовою живою силою. Прикметним було застосування тактики фаланг із використанням символів своєї держави чи племені на уніформі, прапорі. Наступною була війна другого покоління. Цей період в історії характеризується прогресом в тактиці війни. Притаманним для війн другого покоління було винайдення пороху, нарізних мушкетів. Війна третього підлягає класифікації як початок «сучасної війни». Це зумовлено застосуванням повітряних сил та зброї далекого радіусу дії. Характерними рисами такої війни були швидкість, непомітність та несподіванка, щоб обійти лінію ворога та знищити в тилу. Еволюційно наступною є війна четвертого покоління. Війна четвертого покоління – це конфлікт, який характеризується стиранням межі між війною та політикою, учасниками бойових дій і цивільним населенням. Характерними для цього періоду є застосування різних тактик, серед яких: операції в тилу, психологічні операції – терор, а також використання слабких сторін противника проти нього самого. Війна п'ятого покоління є найнебезпечнішою для сьогодення. Вона ведеться за допомогою некінетичних військових дій, а саме: дезінформації, кібератаки, а також новітніх технологій. Це період, коли країни намагаються знищити одна одну за допомогою цифрових операцій. Особливістю п'ятого покоління війн є наявність ядерної зброї, яка дозволяє вести безконтактну ядерну війну. Війна шостого покоління спрямована на знищення економічного потенціалу країни-супротивника та зміну її політичного устрою. Це безконтактна, без'ядерна війна стратегічного масштабу, концепція котрої основана на використанні високоточної зброї. Загалом, з появою кожного наступного покоління війни стає важче вести боротьбу про них. Адже стираються будь-які кордони, а використання інформації набирає все більших обертів впливу на суспільство і загалом використовуються як зброя [1].

Таким чином з'ясуємо, що виникнення поняття «гібридної війни» є закономірним процесом у загальній еволюції воєнних конфліктів. Аналіз наукових джерел дозволяє нам сформулювати визначення та надати конкретні особливості, притаманні для війн гібридного характеру.

Отже, гібридна війна – спосіб ведення війни, що має комбінований характер, включає поєднання звичайних військових сил і нерегулярних формувань (партизанів, повстанців і терористів), який може включати як державних, та і недержавних акторів, спрямований на досягнення спільної політичної мети. Характерними особливостями гібридних війн є: агресія без офіційного оголошення війни; приховування країною-агресором своєї участі в конфлікті; широке використання нерегулярних збройних формувань (у т. ч. під прикриттям мирного населення); нехтування агресором міжнародними нормами ведення бойових дій і чинними угодами й досягненими домовленостями; взаємні заходи політичного та економічного тиску (за формального збереження зв'язків між двома країнами); широка пропаганда й контрпропаганда із застосуванням «брудних» інформаційних технологій; протистояння в кібернетичному просторі. При цьому країна-агресор жодним чином не визнає себе стороною конфлікту; створюються умови для забезпечення військової присутності агресора в країні-об'єкті агресії на довготривалій чи постійній основі.

Як ми зазначали раніше гібридна війна набула широкого застосування саме під час російсько-української війни, оскільки росія досягає своїх політичних цілей в Україні, застосовуючи комбінацію некінетичних інструментів, включаючи кібератаки, пропаганду, дезінформацію, економічний примус і дипломатичний тиск. Крім того, росія системно заперечує свою причетність до України. Російська влада насаджує свій погляд щодо бачення України, тобто відсутність такої незалежної держави, ці ідеї висвітлюються як через книжкову літературу, так і через ЗМІ, в яких заперечується існування окремої української нації з власною мовою, історією та культурою. Інформаційно-психологічний вплив, який здійснює країна-агресор сильно травмує свідомість людини, якщо не чинити опору. Потік дезінформації дуже стрімкий, саме тому варто мінімізувати вплив пропаганди, довіряючи лише перевіреним та підтвердженим джерелам. Верхівка рф спотворює інформацію та використовує її для власних цілей з метою формування образу-ворога, що є абсолютно нелогічним. Громадяни росії бояться громадян України, лише через штучний, маніпулятивний характер формування образу ворога, що відрізняється аморальністю у контексті відсутності необхідності нації у самозахисті [1].

Ядерний шантаж, який часто використовує кремлівський диктатор також є елементом російської гібридної війни для розширення свого геополітичного впливу та отримання економічних переваг. Атаки на економічні установи, атаки по об'єктах критичної інфраструктури, цивільним об'єктам та обвинувачення у цих нападах України, свідчать про гібридну війну, яка ведеться з метою дискредитувати на міжнародній арені нашу державу, залякати та дестабілізувати населення. Використання такої вогневої потужності проти міст і критичної цивільної інфраструктури виглядає як єдиний шлях росії до певної форми військової перемоги.

Саме тому перемога України у цій жорстокій війні має покласти край російській агресії гібридного характеру. Для цього важливим елементом є співробітництво з міжнародними організаціями, насамперед НАТО, ЄС та країнами-партнерами. Із початком повномасштабного вторгнення росії на територію України у 2022 році як НАТО, так і інші держави-учасниці Альянсу надають нашій державі допомогу на безпрецедентному рівні. Альянс має чітку позицію, яка засуджує загарбницьку війну росії та підтримує територіальну цілісність і суверенітет України. У відповідь на вторгнення росії в Україну лідери та інституції ЄС рішуче засудили російську агресію та порушення міжнародного права. ЄС посилює підтримку нашої держави у фінансовій сфері, запроваджує санкції проти рф, щоб завдати важких ударів по російській економіці. Росія цілком свідомо вчиняє геноцид проти українського народу. Саме тому важливим є створення спеціального трибуналу для засудження злочинів, які скоювала і скоює російська армія протягом усієї війни.

Отже, як стає зрозуміло, без тривалої підготовки «гібридна війна» не призведе до масштабного успіху. Тому можна стверджувати, що головним об'єктом для протидії такій війні має стати сильна держава із розвиненими та стабільними державними інститутами, які здатні зберегти свою стійкість та авторитет, під ударами викликів, які спрямовані на відповідну реакцію.

Гібридна війна стала одним із сучасних способів ведення війни, тому що сучасний світ наповнений великими можливостями маніпулятивного впливу на свідомість людини і суспільства в цілому. Дії спрямовані на дискредитацію країни-ворога в очах світового співтовариства, народу, розкол політичної еліти можуть завдати більшого удару, ніж збройне вторгнення до країни, оскільки головною ціллю є формування масової свідомості в умовах нав'язаних установок та стереотипів через маніпуляцію, пропаганду. Проблеми, які породжує гібридна війна є значними. Саме тому увага з боку дослідників та керівних органів держави щодо інструментів протидії такій загрозі є надзвичайно актуальними для всього суспільства.

Список використаної літератури:

1. Гібридна війна Росії проти України: уроки та висновки. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2107122-gibridna-vijna-rosii-proti-ukraini-uroki-ta-visnovki.html> (дата звернення: 23.02.2022)
2. Гібридна втеча від воєнної поразки. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/hibridna-vtecha-vid-vojennoji-porazki.html> (дата звернення: 23.02.2022).

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРОЮ

Культура як самостійна галузь соціально-культурного будівництва включає до себе широке коло державних і громадських органів, підприємств, установ, організацій, закладів культури. До цієї галузі належать: театральне, музичне, хореографічне, образотворче, декоративно-прикладне, естрадне і церковне мистецтво; концертні організації, музеї, бібліотеки, будинки культури та ін.; кінематографія; телебачення і радіомовлення; видавнича справа, поліграфія і торгівля книгами.

Управління культурою полягає в: організації створення, розповсюдження і популяризації творів літератури та мистецтва; забезпеченні поширення інформації і пропаганди досягнень культури; збереженні і використанні культурних цінностей; охороні творів мистецтва і пам'яток культури, підвищенні культурного рівня населення України; керівництві підприємствами, організаціями, установами і закладами культури.

З метою реалізації в повному обсязі Комплексної програми основних напрямків розвитку культури в Україні до 2005 року та вимог Конституції України щодо консолідації та розвитку української нації, розвитку її історичної свідомості, традицій, культури, мови, гарантій свободи, художньої творчості, а також вимог щодо охорони історично-культурної спадщини розроблено концептуальні напрямки діяльності органів виконавчої влади щодо розвитку культури у галузі театрального і музичного мистецтва, кінематографії та відеокультури, образотворчого мистецтва й архітектури, охорони і використання пам'яток історії та культури.

Діяльність у сфері культури здійснюється на професійній чи аматорській основі у порядку, визначеному Основами законодавства України про культуру від 14 лютого 1992 р., законодавством України про підприємства, підприємницьку діяльність, некомерційні організації та об'єднання, а також законодавством, що регулює конкретні види діяльності у сфері культури.

Основи законодавства України про культуру визначають правові, економічні, соціальні, організаційні засади розвитку культури в Україні, регулюють суспільні відносини у сфері створення, поширення, збереження та використання культурних цінностей і спрямовані на:

- реалізацію суверенних прав України у сфері культури;
- відродження і розвиток культури української нації та культур національних меншин, які проживають на території України;
- забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості;
- реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей;
- соціальний захист працівників культури;
- створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури.

Пріоритетні напрямки розвитку культури визначаються цільовими загальнодержавними програмами, які затверджуються Верховною Радою України (ст. 85 Конституції України). Держава створює умови для розвитку культури української нації та культур національних меншин; збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища; естетичного виховання дітей та юнацтва; проведення фундаментальних досліджень в галузі теорії та історії культури України; розширення культурної інфраструктури села; матеріального та фінансового забезпечення закладів, підприємств, установ, організацій культури.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА СОТ

З початку відновлення незалежності Україна підтримує курс на інтеграцію до світової економічної системи, зокрема через прийняття базових законів, зокрема, «Про зовнішньоекономічну діяльність» (1991 р.), «Про загальні засади створення спеціальних (вільних) економічних зон» (1992 р.), «Про режим іноземного інвестування» (1996 р.), тощо.

Забезпечення гідного місця у світовому співтоваристві передбачає вирішення багатьох як внутрішніх, так і зовнішніх проблем. Інтеграція в сучасну світову економіку є тривалим процесом, що передбачає дотримання довгострокової економічної політики, яка враховує основні принципи відкритої економіки та членство у міжнародних організаціях.

Членство України в Світовій організації торгівлі (СОТ) є важливою передумовою подальшого розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі та створення передбачуваного прозорого середовища, що дає змогу залучати іноземні інвестиції. Світова організація торгівлі (СОТ) – це міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями Організації є забезпечення функціонування системи міжнародних багатосторонніх торговельних відносин, поступове скасування митних і торговельних обмежень, забезпечення прозорості торговельних процедур, підвищення економічних можливостей країн через міжнародну торгівлю тощо [1].

Україна доклала чимало зусиль, щоб приєднатися до світових інтеграційних процесів, ставши членом СОТ. Передумовою вступу України до СОТ вважається подання 30 листопада 1993 року офіційної заяви про намір приєднатися до ГАТТ Урядом України до Секретаріату ГАТТ. Безпосередній процес вступу до СОТ розпочався 5 лютого 2008 року у Женеві на засіданні Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ. Вже 10 квітня 2008 року Верховна Рада України прийняла законопроект «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». 16 квітня 2008 року Закон про ратифікацію був підписаний Президентом України. Згідно з процедурами СОТ, 16 травня 2008 року Україна стала повноправним членом цієї Організації.

Вступ України до СОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки. Україна на абсолютно рівних умовах та правах з іншими членами організації бере безпосередню участь у формуванні новітніх правил торгівлі на світовому ринку у рамках поточного раунду багатосторонніх торговельних переговорів з метою максимального врахування національних інтересів нашої держави у торговельно-економічній сфері та має право використовувати механізми врегулювання суперечок, що виникають в рамках СОТ [1].

Окрім зазначеного, вступ в СОТ посилив статус повноправного учасника міжнародної торгівлі, що збільшило можливості брати участь у регіональних союзах та об'єднаннях та створило сприятливий клімат для іноземних інвестицій. Так, у червні 2010 року Україна підписала Угоду про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн), яка набрала чинності з 1 червня 2012 року. В подальшому вступ в СОТ став потужним стимулом для започаткування переговорів з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі.

Співпраця України з СОТ сприяла зміні географічних орієнтирів зовнішньоекономічної діяльності та поступового віддалення від ринку країн СНД як основного торговельного партнера. Україна отримала можливість виходити на нові ринки, зокрема в Азії та Африці з сільськогосподарською продукцією, завдяки угодам СОТ.

Членство в СОТ допомагає знизити митні бар'єри для експорту з України, збільшує доступ до іноземних ринків збуту та підтримує інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів. Однак, співпраця з Світовою організацією торгівлі несе в собі не тільки нові можливості, що відкрилися перед Україною, але й містить певні ризики і загрози, що повинні враховуватися. Перш за все, це загострення конкуренції між українськими та іноземними товаровиробниками продукції в результаті зниження митних бар'єрів для імпорту. По-друге, українські товаровиробники можуть зіткнутися з проблемою невідповідності продукції до міжнародних стандартів, що може призвести до потреби в значних інвестиціях для модернізації виробництва до відповідності стандартам.

Можливості та загрози, що виникають в результаті співпраці України та СОТ, наведено в *таб. 1*.

Можливості та загрози співпраці України та СОТ

<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
Зменшення тарифних обмежень для українських товарів і послуг на всіх найважливіших товарних ринках	Загроза витіснення вітчизняної продукції імпортними аналогами
Зменшення втрат українських експортерів від дискримінаційних антидемпінгових заходів	Посилення впливу світової кон'юнктури на українську економіку
Реформування української економіки	Ускладнення державного економічного регулювання
Покращення інвестиційного клімату	Для окремих галузей та регіонів втрата державної підтримки
Ефективніший розвиток нових технологій	Перехід українських виробників на міжнародні технічні стандарти в умовах нестачі коштів
Розширення асортименту та підвищення якості споживчих товарів і послуг, зниження їхніх цін	

Джерело: складено автором на основі [2]

В сучасних умовах співпраця України та СОТ є важливою задачею, адже економіка перебуває у стані глибокої кризи та стагнації, характерні такі негативні явища як: спад виробництва, високі темпи інфляції, зростання державного боргу та дефіциту державного бюджету, безробіття. Вихід з кризового становища, вбачаємо у поглибленні інтеграції економіки країни у світогосподарську систему, через розширення експортної діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів, поглиблення співпраці України з країнами-членами СОТ для максимального захисту інтересів при здійсненні ЗЕД. В умовах війни може виникнути необхідність і в захисті деяких галузей від конкуренції з боку іноземних підприємств, що може привести до введення заходів з обмеження торгівлі, що протирічить зобов'язанням в межах СОТ. Таким чином, уряд України має бути готовим до захисту національних інтересів та взаємодії з СОТ у діючих військових умовах.

Список використаної літератури:

1. Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. Світова організація торгівлі (СОТ). URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/svitova-organizaciya-torgivli-sot>
2. Соляр В.В. Вхідження України у світовий економічний простір. Аналітична економіка та макроекономічна політика : навч. посіб. Харків: ХНПУ, 2019. С. 378–398.

К.М. Наумчук, доктор філософії
В.Пшевлоцький, студент IV курсу, гр. ПУА-4, ФНБПМВ
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ НА СОЦІАЛЬНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

У всі часи існування суспільства воєнні конфлікти були невід'ємною частиною історії людства, та й до нині залишаються одними з найбільш руйнівних явищ, що визначають наше майбутнє. Масштаби впливу є неоціненні адже воєнний конфлікт впливає не лише на політичне життя населення але й призводить до втрати територіальної цілісності, забирає життя, спонукає до вимушеної міграції, знищує історичні та культурні надбання, паплюжить соціальні, економічні та екологічні системи. Вплив цього явища є відчутним не лише безпосереднім учасники бойових дій, а й цивільним населення, яке є однією з найбільш вразливою і найменш підготовленою групою. Воєнні конфлікти мають значний вплив на соціальне життя населення, впливають на різні аспекти життя, такі як: освіта, охорона здоров'я, зайнятість, економіка та культура, а також призводити до змін соціальної структури, відносин та цінностей, що можуть тривати поколіннями.

Отже, як саме воєнний конфлікт впливає на соціальне життя населення? По-перше, одним із найбільш істотних впливів воєнного конфлікту на соціальне життя є вимушена міграція. Повномасштабне вторгнення було підтвердженням того, що більша частина населення нашої країни була вимушена стрімко переїхати в інша міста, райони, регіони та навіть залишити межі країни. Населення було змушено залишити свої домівки та громади, щоб уникнути насильства та руйнувань війни. Переміщення людей спричинило не лише втрату оселі, але й призвело до тимчасового чи повного розлучення сімей, що призводить до появи й наростання відчуття ізоляції, самотності та невизначеності. Вимушене переміщення є порушенням структури соціальних зв'язків, ускладнює відновлення стосунків людей із спільнотою та призводить до появи страхів, що впливають на психічне та емоційне благополуччя. Більшість населення, яке вимушено переміщається в межах країни або за її межі не може швидко адаптуватись до новим реалій життя, їм складніше знайти роботу.

По-друге, воєнні конфлікти не обходять осторонь економічну систему. В умовах війни достатньо складно підтримувати економічну рівновагу. Масове закриття підприємств, заводів, руйнація житла не є ознакою стабільності, масове безробіття, навантаження на соціальну інфраструктуру може призвести до тотальної бідності, що може мати непоправні наслідки. Руйнування соціальної та економічної інфраструктури, ускладнює доступ до базових потреб, таких як: їжа, охорона здоров'я, освіта та безпека. Втрата роботи може спричинити стрімке зростання злочинності, соціальних заворушень та інших форм антигромадської поведінки, значному посиленню соціальної нерівності.

По-третє, усі воєнні конфлікти найчастіше призводять до руйнування соціальних норм і цінностей. Під час війни люди можуть змушені надавати перевагу власному виживанню, а потреби інших відходять на другий план. Це може призвести до ерозії довіри, втрати співпраці в громадах, ускладнює можливість відновлення соціальних структур після завершення конфлікту. Травма війни може призвести до руйнування соціальних зв'язків і посилення соціальної ізоляції, загострює та породжує проблем психічного здоров'я населення. У деяких випадках конфлікт може призвести до появи нових соціальних норм, що сприймають насильство, ненависть і нетерпимість [1].

Нарешті, воєнний конфлікт може мати значний вплив на гендерні відносини та роль жінок у суспільстві. Жінки та діти часто є найбільш вразливими групами під час конфліктів і піддаються ризику сексуального насильства, торгівлі людьми та експлуатації. Жінки також можуть бути змушені взяти на себе нові ролі, обов'язки, опанувати нові професії адже за відсутності чоловіків підтримка економіки повинна продовжуватись. Такі дії можуть призвести до змін у гендерній динаміці та відносинах влади в сім'ях і громадах.

Розгляньмо детальніше вплив воєнного конфлікту на соціальне життя населення за такими сферами, як освіта, охорона здоров'я, економіка, зайнятість та культура.

Вплив на освіту. Воєнний конфлікт може серйозно вплинути на освіту, оскільки в такі часи дошкільні навчальні заклади, школи та університети найчастіше не працюють. Діти та інші здобувачі освіти можуть не мати змоги навчатися через конфлікт, або ж якість освітніх послуг не надається належним чином через низку зовнішніх впливів таких як: хакерські атаки серверів, екстренні чи аварійні відключення світла, необхідність перебувати у сховищах. Крім того, враховуючи досвід останнього року, перелічені заклади досить часто стають потенційними цілями у ході ведення конфлікту, а їх відвідувачі перебувають під постійною загрозою. Слід зауважити, що за збігом низки факторів, перераховані заклади освіти можуть використовуватися, як місця тимчасового перебування для внутрішньо переміщених осіб, що теж не аби як впливає на освітній процес.

Вплив на охорону здоров'я. Під час воєнних конфліктів діяльність медичних закладів та надання певних видів послуг може бути обмежена або взагалі недоступна. Частина закладів охорони здоров'я спрямовує свої зусилля на лікування та відновлення поранених, частина населення залишається поза увагою, адже пріоритетом стають військові та цивільне населення, яке перебувало в зоні бойових дій. Перераховані дії можуть негативно вплинути на здоров'я населення. Медичний персонал, переймаючись за своє життя та життя своїх родин, змушений залишити медичний заклад, з огляду на ризик його пошкодження або руйнування, що призводить до дефіциту кадрів. Як результат – доступ до деяких груп лікарських препаратів може бути обмежено, населення створює штучний попит в аптеках, що призводить до дефіциту. Крім того, цивільні особи, перебуваючи під постійним впливом подій навколишнього середовища, можуть постраждати не лише від поранень або захворювань але й інших наслідків конфлікту, таких як: недоїдання, травми та психологічні розлади [2].

Вплив на економіку. Воєнні конфлікти можуть серйозно вплинути на економіку країни. Інфраструктура може бути зруйнована чи пошкоджена, що може призвести до скорочення економічної діяльності. Туризм, який являється вагомим джерелом доходу для багатьох країн, може зазнати значного негативного впливу з огляду на конфлікт, що в свою чергу може призвести до втрати прибутку. Крім того, витрати пов'язані із веденням конфлікту, включаючи воєнні витрати та зусилля з реконструкції, можуть ще більше посилити економічні труднощі.

Зокрема, воєнні конфлікти можуть вплинути на зайнятість, спричинити значні економічні потрясіння та падіння, що може призвести до втрати роботи значною частиною населення та зменшення їх доходів. Підприємства можуть бути змушені закритися, або ж працівники можуть не мати змоги доїхати до своїх робочих місць через проблеми пов'язані із безпекою. Крім того, в ході конфлікту може бути пошкоджено таку важливу інфраструктуру, як дороги та мости, що разом із масовим переміщенням населення можуть іще більше посилити кризу зайнятості та призвести до втрати доходів.

Вплив на культуру. Воєнні конфлікти мають значний вплив на культурні звичаї та традиції. Конфлікт може призвести до знищення культурних об'єктів і артефактів, що може мати довгострокові негативні наслідки для ідентичності громади чи країни. Крім того, переміщення людей призводить до втрати культурної ідентичності, оскільки адаптація до нового місця не рідко змушує відмовитися від своїх звичаїв і традицій.

Відбудова соціального життя після конфлікту є складним процесом, який вимагає розгляду багатьох вимірів соціальних змін, що відбулися під час війни. Відновлення зв'язку людей з їхніми спільнотами має вирішальне значення для цілення та одужання. Надання підтримки психічного здоров'я та добробуту також допомагає окремим особам та групам подолати спричинену війною травму. Подолання економічної нерівності та бідності має важливе значення для відновлення соціального життя, оскільки воно надає людям ресурси та можливості для відновлення свого добробуту.

Сприяння соціальній єдності та зусиллям з розбудови миру є невід'ємною частиною відновлення суспільного життя після конфлікту. Це передбачає: сприяння діалогу та примиренню між різними групами, вирішення проблем і несправедливості та створення соціальних структур, які сприяли б довірі, співпраці та соціальній інтеграції. Сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок також має важливе значення для відновлення соціального життя після конфлікту, оскільки воно надає жінкам ресурси та можливості брати участь у соціальному й економічному житті.

Таким чином, воєнні конфлікти мають істотний вплив на соціальне життя, призводячи до переміщення, економічної нестабільності, соціальної нерівності та руйнування соціальних норм і цінностей. Освіта, охорона здоров'я, зайнятість, економіка та культура – все це зазнає впливу воєнних конфліктів, що призводить до виникнення значних проблем та їх загострення для окремих людей та громад. Відбудова соціального життя після конфлікту вимагає звернення до цих численних вимірів соціальних змін і сприяння соціальній єдності, розбудові миру та соціальній інтеграції. Наслідки війни можуть зберігатися поколіннями, тому дуже важливо інвестувати в довгострокові рішення, які сприятимуть одужанню й відновленню суспільства, а також його глибинній трансформації. Також, надзвичайно важливо сприяти мирному вирішенню конфліктів і запобігати майбутнім конфліктам, щоб уникнути негативного впливу на соціальне життя населення. Вагому роль у подоланні соціальних наслідків воєнних конфліктів можуть відігравати уряди, організації громадянського суспільства та міжнародні організації, надаючи гуманітарну допомогу, підтримуючи зусилля з відновлення та сприяючи ініціативам зі встановлення миру та вирішення конфліктів.

Список використаної літератури:

1. Марута Н.О., Маркова М.В. Інформаційно-психологічна війна як новий виклик сучасності: стан проблеми та напрямки її подолання. Укр. вісн. психоневрол., 23, вип. 3(84). 2015. С. 21–28
2. Маркова М.В., Марков А.Р. Медико-психологічні детермінанти інформаційно-психологічної безпеки цивільного населення. Харків, «Друкарня Мадрид», 2019. С. 248

С.І. Острогляд, магістр.
Науковий керівник: О.С. Дика, к.е.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ (НА ПРИКЛАДІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Одна з найважливіших складових соціального захисту населення в кожній країні є система пенсійного забезпечення. Від ефективності її роботи залежить рівень стабільності у суспільстві та благополуччя населення.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що сьогодні з метою підвищення рівня пенсійного забезпечення населення важливим є питання реформування пенсійної системи. Також завжди була і залишається актуальною проблема прийняття ефективних управлінських рішень при здійсненні державної політики у сфері пенсійного забезпечення громадян.

Мета дослідження полягає у вивченні та дослідженні питань, пов'язаних із сучасним станом та проблемами реалізації державної політики з питань пенсійного забезпечення з визначенням напрямків її вдосконалення. Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та організаційних засад державної політики щодо пенсійного забезпечення населення України. Об'єктом дослідження є пенсійна система України.

Кожна держава проводить політику, що направлена на належне функціонування системи соціального захисту, підтримку малозабезпеченого населення, недопущення потрясінь у суспільстві і соціальних конфліктів. Пенсійне забезпечення - це одна з важливих та базових й соціальних гарантій стабільного розвитку суспільства, тому що стосується всіх його верств. Розглянувши різні підходи до трактування поняття пенсійного забезпечення, можна надати таке визначення: пенсійне забезпечення — це система матеріальної підтримки і обслуговування людей, які через об'єктивні причини не можуть мати належного доходу [1].

Також пенсійне забезпечення можна схарактеризувати як систему суспільних відносин, що направлені для створення гідних умов життя осіб після настання пенсійного віку, інвалідності, втрати годувальника за рахунок коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, коштів недержавного пенсійного страхування, накопичувальної (обов'язкової і добровільної) системи, бюджетної підтримки, неформальної фінансової і не фінансової підтримки людей похилого віку коштом родини або громадських організацій.

Пенсійна система є підсистемою соціального забезпечення, до якої також входять система соціальних допомог та система соціальних послуг. Взаємодія цих підсистеми і забезпечує в цілому функціонування системи соціального забезпечення. Пенсійна система постійно перебуває у взаємодії із зовнішніми чинниками, такі як демографічні (тривалість життя, зниження народжуваності, та вікова структура населення), трудові, соціальні (рівень зарплати, ринок праці, зайнятість), політичні (законодавство, політична ситуація в країні), пенсійні (пенсійний вік, обрана модель пенсійної системи, страховий стаж). В цілому залежить здебільшого від динаміки змін та стану економіки, від ринку праці.

Пенсійна система України, основою якої є загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, містить у собі відносини по формуванню, призначенню і виплаті пенсій в три рівневі пенсійній системі.

Перший рівень - солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі - солідарна система), що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених цим Законом [2].

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі - накопичувальна система пенсійного страхування), що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом [2].

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення[2].

Громадяни України можуть бути учасниками та отримувати пенсійні виплати одночасно з двох рівнів системи пенсійного забезпечення в Україні. Обов'язковість участі або обмеження щодо участі громадян у відповідних рівнях системи пенсійного забезпечення в Україні та отримання пенсійних виплат

встановлюються законами з питань пенсійного забезпечення. Нині в Україні діють всі рівні пенсійної системи. На виконання затвердженої Урядом Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2025 року у 2020 році розпочався процес модернізації основних функціональних процесів та реорганізації територіальних управлінь Пенсійного фонду України [3].

Внутрішні процеси мають на меті вдосконалити систему управління фінансовими ресурсами, впровадити новітні технології адміністрування, підвищити ефективність системи управління, удосконалення процесу надання послуг громадянам. Реорганізація здійснювалась у три етапи, в результаті кількість діючих територіальних управлінь (юридичних осіб) зменшилась до 55 одиниць, а штатна чисельність на 12,3 тис. одиниць або на 33 %.

З метою покращення обслуговування громадян також створено мережу віддалених робочих місць фахівців Фонду у центрах надання адміністративних послуг, об'єднаних територіальних громадах, агентських пунктах, приміщеннях банків, відділеннях поштового зв'язку, інших підприємствах та організаціях, яких на сьогодні 1284 [4]. Реформування пенсійної системи неможливе без вдосконалення функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, підвищення якості адміністрування та дисципліни сплати єдиного соціального внеску.

Таким чином, на основі проведеного дослідження узагальнено поняття пенсійного забезпечення та пенсійної системи, її основні цілі та структуру, проведено аналіз сучасного стану пенсійної системи України та регіону, проаналізовано процес її розвитку як об'єкта державного управління, шляхи реформування пенсійної системи в Україні та зарубіжних країнах, обґрунтовані пропозиції щодо подальших напрямів вдосконалення. На підставі отриманих результатів зроблено наступні висновки.

Мета подальшої пенсійної реформи – розбудова багаторівневої, багатокомпонентної пенсійної системи, що дасть змогу виплачуваним пенсії з трьох різних джерел: солідарної, накопичувальної та системи недержавного пенсійного забезпечення. Це дозволить застрахованим особам самостійно вирішувати, яка інвестиційна політика буде найбільш прийнятною для інвестування своїх заощаджень. А отже, в майбутньому, – впливати на розмір своєї пенсії.

Отже, проблема детінізації заробітної плати та легалізації зайнятості має стати одним із пріоритетних напрямків забезпечення успішного функціонування як пенсійної системи України, так і бюджетної системи в цілому. Тому є необхідність вдосконалення функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, підвищення якості адміністрування та дисципліни сплати єдиного соціального внеску.

Список використаної літератури:

1. О.А.Линдюк. Сутність пенсійної системи та її місце в забезпеченні соціальної безпеки суспільства. /Вісник Національної академії державного управління. / 2009.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України від 09.07.2003р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
3. Про схвалення Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2020 року №672-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2016-%D1%80>
4. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <http://www.pfu.gov.ua>

Є.А. Пасічник, студентка
Науковий керівник: Н.В.Микитенко, к.е.н., доц.
Державний торговельно-економічний університет

МІГРАЦІЙНА КРИЗА ЯК НАСЛІДОК РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Повномасштабна війна між росією та Україною почалася внаслідок нападу росії на Україну 24 лютого 2022 року та викликала надзвичайні наслідки, а саме масову міграцію населення України та появу мільйонів вимушених мігрантів, переселенців, біженців, емігрантів і шукачів притулку. Це стало надзвичайним явищем, що не повторювалося раніше в українському суспільстві з часів Другої світової війни.

У країнах Європи виникла міграційна криза у зв'язку з наданням житла та фінансовим забезпеченням майже восьми мільйонів евакуйованих українських мешканців. Кількість біженців та їх вплив на країни, що є членами ЄС, значно перевищує масштаби міграційної кризи 2015-2016 років. Польща та Німеччина наразі знаходяться близько до критичної точки.

У серпні 2022 року 27 країн-членів ЄС прийняли надзвичайно велику кількість переселенців, яка раніше вважалася надможливою, навіть під час сирійської кризи у 2015–2016 роках, згідно з The Washington Post. Однак, багатьом евакуйованим довелося безперервно переїзджати з місця на місце, і вони стикаються з труднощами при пошуку роботи. Матері з маленькими дітьми мають особливі труднощі зі співбесідами та записом на мовні курси. Проблема загострилася через нерівномірний розподіл людей в Євросоюзі, як це було під час міграційної кризи 2015–2016 років [1].

У деяких країнах Європи відзначається «дуже напружена ситуація», за словами редактора європейського бюро The Telegraph, Джеймса Кріспа, наприклад, Польща, де знаходиться понад 1,4 мільйона українців, перебуває на передовій кризі. Незважаючи на значну підтримку України у цій країні, криза вартості життя шкідливо впливає на економіку [2].

У Німеччині пошук житла для біженців є однією з найбільш важливих проблем. За даними DW, процес інтеграції також включає надання доступу до освіти та медичних послуг. У Великій Британії лідери рад попереджають про ризик бездомності серед українських переселенців, які прибули до країни за програмою Житло для України [2]. Закінчення першого етапу цієї програми може призвести до складнощів у пошуку житла для багатьох з них. Місцеві влади також повинні допомогти з повторним прийомом українців, які вже виявили зацікавленість у прихистку.

Ірландський уряд підкреслив підготовку до прибуття великої кількості українців і запланував виділити 2,5 мільярда євро на їх утримання. Однак, обвинувачення уряду у незадовільній підготовці до прибуття переселенців є неправдивим, оскільки влада планувала прихистити українських переселенців з достатньою кількістю житла та іншими необхідними ресурсами для їх переселення у нову країну.

«В ЄС роками сперечалися щодо справедливої схеми розподілу біженців», – зазначає DW, при порівнянні кількості українських біженців, яких прийняли Польща та Німеччина, зі статусом тимчасового захисту в Європі, виникає захоплююча ситуація. Наразі Польща та Німеччина прийняли понад мільйон українців, тоді як Франція, що є другою за чисельністю населення та ВВП країною ЄС, прихистила трохи більше 100 тисяч. Однак, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), статус тимчасового укриття у країнах Європи до 3 січня 2023 року отримали близько 4,9 млн українських біженців. Ця кількість становить приблизно 1% від населення країн ЄС [2].

Масштабна міграція може мати серйозні наслідки для економіки України, зокрема, нестача робочої сили та збільшення соціальних витрат. Однак, короткостроково економіка країни може скористатися відсутністю мільйонів громадян. Багато з примусових мігрантів перебувають за кордоном через те, що їхні житла були зруйновані під час війни. Якби всі ці люди повернулися в Україну, то державі довелося б виділити багато коштів на їх утримання. Крім того, економіка України не може забезпечити мільйонам українців, які поїхали за кордон, роботу та доступ до базових потреб. Професорка Київської школи економіки Ганна Вахітова підкреслює, що залежність від енергосистеми в Україні обмежує можливості споживання, тому якщо повернуться більшість мігрантів, це може призвести до великого зростання навантаження на електромережі та подальшого руйнування інфраструктури [3].

Отже, вимушене переселення є допомогою економіці України впоратися з наслідками терористичних атак. Незважаючи на це, повернення українців повинне стати пріоритетним завданням для влади. Українці, які були змушені залишити свої рідні домівки, повинні мати можливість повернутися додому та знову зайнятися своєю звичною діяльністю.

Очевидно, що зростаюча кількість безробітних в Україні має поганий вплив на економіку країни загалом та на ділову активність теж. Умови війни та міграційної кризи створюють серйозні виклики для національного розвитку та спричиняють втрати робочих місць та зменшення споживання в Україні.

Для вирішення цих проблем необхідно вжити ефективних заходів, таких як створення програм з працевлаштування, підтримка малого та середнього бізнесу, залучення іноземних інвестицій, що

допоможе збільшити рівень податкових надходжень до державного бюджету та знизити видатки щодо додаткових соціальних витрат. Водночас, потрібно проводити реформи в освітній та науковій сферах, щоб збільшити кількість кваліфікованих працівників та підтримувати змінений розвиток економіки.

Одним зі способів подолання негативних наслідків міграційної кризи є забезпечення внутрішньої стабільності та економічного зростання у країні. Для цього потрібно вирішувати першочергові проблеми населення та забезпечувати його базові потреби, такі як житло, вода, їжа, світло, тепло та паливо. Держава мусить виконувати функцію драйвера економіки та покращувати розвиток бізнесу, що допоможе організувати нові робочі місця та збільшити доходи населення.

Крім того, важливо розвивати освіту та науку, щоб використовувати нові технології та покращувати кваліфікацію населення. Це допоможе збільшити конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку та залучити інвестиції.

Також важливо вирішувати проблему безробіття та забезпечувати гідну оплату праці, що допоможе зменшити економічну нерівність.

По-перше, однією з ключових складових державної підтримки є міжнародна допомога, яку надають партнери України з усього світу. Але важливо, щоб уряд забезпечував справедливий та ефективний розподіл цих коштів і застосовував їх для стабілізації економічних процесів та поліпшення бізнес-клімату. Для цього потрібно впроваджувати обґрунтовану тарифну політику та усувати регуляторні перешкоди для підприємств, які отримують цю допомогу.

На жаль, у минулому було випадки, коли міжнародна допомога не досягала до кінцевих адресатів через неефективне опрацювання коштів урядом. Наприклад, багато коштів, виділених Європейським Інвестиційним Банком та іншими організаціями-донорами, не були дієво використані. Забезпечення ефективного використання міжнародної допомоги допоможе удосконалити показники приватного споживання та збільшити обсяги виробництва товарів та послуг у короткі терміни. Тому важливо позбутися цих проблем та забезпечити ефективний розподіл міжнародної допомоги.

По-друге, уряд має забезпечити балансоване розміщення державного замовлення з урахуванням заходів, що містяться в антикорупційній стратегії держави. Це допоможе покращити економічну ситуацію в умовах війни і стати важливою передумовою для відновлення економіки після припинення вогню.

По-третє, важливо активізувати роботу структурних підрозділів Держрезерву з попередження потенційних фактів корупції та використання бюджетних коштів згідно з встановленими правилами. Відповідно, Держава повинна здійснювати систематичний контроль за діяльністю Агентства.

По-четверте, важливо забезпечити переговорний процес з іншими країнами-партнерами щодо подальшого зростання економічного співробітництва. У цьому контексті важливо з'ясувати нові торговельні можливості та забезпечити реагування на тарифні бар'єри для критичного імпорту. Для забезпечення ефективного контролю над реалізацією заходів потрібно створити систему моніторингу та оцінювання результатів проведених заходів.

Зважаючи на обмеження експортних можливостей та руйнування традиційних логістичних ланцюгів, дуже важливо попередити порушення авторських прав. Такі порушення мають суттєве значення як для малого та середнього, так і для великого бізнесу. Оскільки Україна є країною-кандидатом у члени ЄС, їй треба об'єднати зусилля з іншими країнами-членами Євросоюзу і забезпечити захист прав громадян України. Це охоплює захист від дискримінації та надання соціального захисту, зокрема, для тих, хто вимушено залишив країну через війну. Україні також необхідно сконцентруватися на внутрішніх економічних викликах, щоб зменшити міграцію громадян з країни та підготуватися до їх повернення в майбутньому.

Список використаної літератури:

1. Суперсила українців. Вимушена міграція в умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. URL: <https://www.nas.gov.ua/EN/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9149> (дата звернення 28.04.2023р.).
2. Міграційна криза – масштаб, економічні наслідки і шляхи подолання. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/index.amp> (дата звернення 28.04.2023р.).
3. Українські мігранти підіймають економіку Європи. Що буде з Україною без них? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/index.amp> (дата звернення 28.04.2023р.).

О.В. Плахотіна, студентка
Науковий керівник: Н.В. Микитенко, к.е.н., доц.
Державний торговельно-економічний університет

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

24 лютого 2022 року українці переконалися, як лише один день може кардинально змінити життя людини. Почалось повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Хтось мусив покинути свою домівку назавжди, хтось був вимушений попрощатися з родиною на невизначений термін, хтось чекав поїзд на вокзалі, але не знав, що то буде його остання подорож, хтось навечно втратив рідну або кохану людину, а хтось не зміг прокинутися вже ніколи, бо в нього забрали найдорожче – життя.

На жаль, це не трейлер до фільму жахів і не анотація до нового книжкового трилеру... Це страшна реальність, у якій опинився кожен українець одного зимового ранку. Велика війна Росії на території нашої держави завдала чимало жакливих наслідків: економічних, політичних, фінансових, екологічних тощо. Проте найстрашніші наслідки, які завдала та продовжує завдавати російсько-українська війна, – соціальні, адже шкоду, яку приносить вторгнення Росії для усіх інших сфер, можна виправити, хоч і важкими зусиллями. А от чи можна повернути життя загинувшим людям, привести до нормального стану психіку дитини, яка залишилась без батьків, або повернути втрачені ноги молодому бійцю і забезпечити йому повноцінне життя? Питання не риторичні, тому звісно – ні. Впевнені, що завжди від війни найбільше страждає соціум. З початку вторгнення, кожному стали відомими терміни, такі як: «внутрішньо переміщені особи», «вимушені мігранти», «переселенці», «біженці»... На жаль, більшість відчула це на собі. Напад Росії спонукав громадян України до невідкладних дій, серед яких – міграційні процеси. У грудні 2022 року уповноважений Верховної ради з прав людини Дмитро Лубінець заявив, що через війну 4,9 мільйона громадян України стали внутрішньо переміщеними особами, ще 7,9 мільйона виїхали за кордон. Половина українців, які виїхали за кордон, – діти. Серед тих, хто покинув країну більшість становлять жінки, переважно у віці 35–49 років. Це не дивно, адже жінки виїжджали за межі країни часто задля безпеки дітей, тоді як виїзд більшості чоловіків під час дії воєнного стану заборонений. Саме війна змусила багатьох людей покинути домівку, рідне село чи місто, свою країну. Міграція є одним із найбільш серйозних соціальних наслідків війни. «Ми багато людей втратимо через підвищення смертності, через зниження народжуваності, але найбільший чисельний вплив здійснить міграція», – казала в своєму інтерв'ю видатна науковиця в галузі соціоекономіки Елла Лібанова [1].

Дійсно, майже 20 % населення на даний момент перебувають за кордоном. За результатами опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг», половина українців планує повертатися додому тільки після закінчення війни. Ще майже 13 % громадян є внутрішньо переміщеними особами, третина з яких не планує їхати додому за місцем проживання з різних причин. Також, серед опитаних за кордоном, 11 % українців взагалі не планують повертатися [2].

Звісно, вимушена міграція під час війни має негативний вплив для усіх сфер, що тісно пов'язані між собою. Втрата людьми постійної роботи та від'їзд зі свого місця проживання впливає на обсяги виробництва та надходження податків. Наскільки серйозні та страшні наслідки все це має, оцінити наразі складно, адже війна триває та міграція продовжується. Також, не слід забувати, що весь жах і наслідки війни першими відчули люди на сході країни ще 9 років тому, коли у квітні 2014 року російські війська вторглися на територію Донбасу. Люди втрачали свої домівки, були вимушені виїжджати з окупованих територій, чути звуки вибухів і сирен. Багато громадян втратило роботу, з'явилося безробіття через зупинку та закриття підприємств. Виникла проблема щодо водопостачання, внаслідок руйнувань каналізаційної системи. Звіт ООН від 28 листопада 2014 року зазначав, що кількість внутрішньо переміщених осіб станом тільки на листопад становить 490 046 осіб – вони виїхали з зони бойових дій до інших областей України [3]. Станом на сьогодні російські війська продовжують активно обстрілювати та нищити Донеччину. Наразі майже неможливо підрахувати людські втрати серед цивільного населення і наших військових, особливо на окупованих територіях. Все це дуже впливає на психологічний стан. Періодично стає страшно від думки, навіть коли ти знаходишся у безпечному куточку країни, що ти не можеш з'їздити додому, бо це загрожуватиме твоєму життю, прогулятися улюбленими вулицями рідного міста, яке наповнене людьми, чи згадати твоїх знайомих, які стали інвалідами чи взагалі були вбиті... Дійсно, порушення психофізичного здоров'я є ще одним соціальним наслідком війни. Особливо це може спостерігатися у наших захисників, які повертаються з передової. Це може супроводжуватися агресивною поведінкою, депресією, негативними проявами алкоголізму, наркоманії, суїцидальних настроїв тощо. Такі особи звісно ж потребують психологічної допомоги, яку, на щастя, проводять багато наших спеціалістів і волонтерів безкоштовно.

Дійсно країна-агресор завдала та продовжує завдавати нашій Батьківщині неабиякої шкоди. Проте ми мусимо думати про майбутнє держави. За нього, доводячи свою мужність, щодня віддають життя наші

захисники та захисниці. Вони платять найвищу ціну, щодня ризикуючи своїм життям, перебуваючи в нелюдських умовах, жертвуючи своїм фізичним та психічним здоров'ям. Ми повинні цінувати те, що маємо, пам'ятати про свою гідність та волю. На жаль, багато з соціальних наслідків війни ми не зможемо виправити ніколи: найстрашніше – повернути до життя усіх громадян, які загинули у цій жахливій війні. Багато хто не зможе вже ніколи повернутися до свого міста чи села, яким воно було раніше, адже окупанти його безжалісно знищили. Хтось так і не дочекається рідної людини з полону, а для когось звістка про загибель близького стане причиною проблем із психічним здоров'ям... Але боротьба триває і щодня з'являється ще більше лютей за кожну пролиту краплю української крові. Ми маємо пам'ятати, заради кого виборюємо перемогу, заради кого у майбутньому ми маємо відбудовувати та розвивати нашу країну, заради кого ми маємо докласти колосальних зусиль, аби виправити, здавалося би, майже неможливі наслідки в усіх сферах: економічних, фінансових, екологічних, соціальних. Все це ми маємо виконати заради тих, хто віддав своє життя, аби у нас був шанс на світле майбутнє, яке залежить переважно від нашого покоління. Саме молодь матимемо дуже велику відповідальність перед героями. Тому зараз ми повинні критично мислити, здобувати освіту, повертатися після закінчення війни з-за кордону із свіжими позитивними ідеями на майбутнє, аби виправити усі можливі наслідки війни, які скоїла росія. Доцільно докласти максимальних зусиль в майбутньому для розвитку та процвітання нашої держави.

Не одне покоління виборювало мирне українське життя ще з сивої давнини, ця мужність генетично тече в крові кожного українця. Зараз і нині вже роками ми боремося за наше майбутнє, тож теперішнє покоління має зробити все, аби виправити всі можливі наслідки, щоб нинішнім українцям не було соромно перед прийдешніми поколіннями.

Список використаної літератури:

1. Радіо Свобода. Суперсила українців. Інтерв'ю з демографом Еллою Лібановою, 26.01.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ITPwY250LPI> (дата звернення: 28.04.2023)
2. Скільки українців, які поїхали з домівки через війну, планують повертатися. URL: <https://susilne.media/386273-skilki-ukrainciv-aki-poihali-z-kraini-cerez-vijnu-planuut-povertatisa-dodomu-orituvanna/> (дата звернення 29.04.2023)
3. Біженці та вимушені переселенці російсько-української війни з 2014 року. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/06/160617_donbass_settlers_sd (дата звернення 28.04.2023)

СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогоднішній день, здійснення державою-агресором повномасштабного вторгнення на українські території та введення воєнного стану в Україні, без винятку спричинило серйозні зміни в усіх сферах життя, особливо у системі державних фінансів України. Розвинена та досконала система державних фінансів є запорукою повного виконання державою своїх завдань та функцій згідно з чинним законодавством. Стан і тенденції розвитку державних фінансів, центральною ланкою котрих є державний бюджет, належать до ключових чинників економічного зростання як розвинутих країн, так і країн, що розвиваються. Потреба в ефективному управлінні бюджетними ресурсами, збалансованій системі державних фінансів створюють умови для системних перетворень у країні та дають поштовх до досягнення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, її розвитку та модернізації шляхом протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам, оновлення виробничого потенціалу та інвестицій в науково-технічні розробки. Водночас на цьому шляху стоять суттєві перешкоди, пов'язані з наслідками економічної кризи, значним занепадом виробничої сфери, загрозливо високим рівнем державного боргу, макрофінансовою нестабільністю, яка загострюється внаслідок війни росії проти України. Аналіз особливостей функціонування системи державних фінансів України в період воєнного стану дає змогу оцінити масштаб змін, що відбулися, визначити їх вплив на соціально-економічний процес країни, оцінити можливі наслідки та знайти шляхи їх вирішення.

Державні фінанси є складовою фінансової системи держави, її центральною ланкою, завдяки якій держава може впливати на економічний та соціальний розвиток країни. Вони є системою державних грошових фондів, що направлені на фінансове забезпечення її функцій: управління, оборону, соціальні гарантії, охорону навколишнього середовища та ін.

За своєю економічною сутністю державні фінанси — це сукупність розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі формування і використання фінансових ресурсів держави, призначених для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Державні фінанси допомагають державі розподіляти та перерозподіляти значну частку валового внутрішнього продукту, основного об'єкта фінансових стосунків. Суб'єкти державних фінансів – це держава, населення і підприємницькі структури. Державні фінанси в якості головної сфери державної фінансової системи зосереджують майже 80 % усіх фінансових ресурсів і опосередковують різноманітні фінансові інституції, за допомогою яких держава здійснює свою діяльність. У державні фінанси входять: усі бюджети держави, централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення, фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності, державний кредит, державне особисте і майнове страхування.

В умовах воєнного стану одним з основних завдань держави є забезпечення оперативного, належного та безперервного виконання місцевих бюджетів. Щоб забезпечити ефективне функціонування бюджетної сфери та першочергові потреби жителів територіальних громад у період дії воєнного стану Офіс Президента України, Уряд, Верховна Рада України, Рада національної безпеки та оборони України та інші центральні органи виконавчої влади мають приймати швидкі, ефективні та оперативні рішення. В умовах сучасної економічної та політичної кризи в Україні на першочерговою є проблема забезпечення фінансової безпеки на різних рівнях економічної системи, від фінансів окремих підприємств до загальнодержавних фінансів.

За час війни український бюджетний процес набув суттєвих змін у наслідок переформування доходів та видатків Державного бюджету України у 2022 році. Правове регулювання Державного бюджету здійснюється на основі рішень уряду. Враховуючи введений воєнний стан в нашій державі, Державна казначейська служба за погодженням з Міністром фінансів здійснює перерозподіл та фінансове забезпечення видатків на національну безпеку і оборону, заходи з регулювання фінансів на період правового режиму воєнного стану, а також платежі за видатками головних розпорядників бюджетних коштів, в межах затверджених для них Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» бюджетних призначень з подальшим внесенням змін до розпису Державного бюджету України на 2022 рік в установленому порядку [1].

У 2022 р. наповнення бюджету відбувалося в умовах глибокої соціально-економічної кризи, воєнних дій на значній території України, внаслідок чого доходи бюджетів усіх рівнів зазнали критичних втрат. У той же час, доходна частина державного бюджету була виконана на прийнятному рівні (+15,1 % від визначеного Законом), насамперед за рахунок надходження грантової допомоги. Зокрема, спостерігалися:

- втрати податкової бази. Податкові надходження до Державного бюджету України в 2022 р. становили 949,8 млрд грн, що на 157,3 млрд грн, або на 14,2 %, менше порівняно із 2021 р. Як наслідок, питома вага податкових надходжень скоротилася на 32,2 в. п.: з 85,4 % – у 2021 р. до 53,1 % загального обсягу доходів – у 2022 р. Найбільші втрати припали на митні платежі: ПДВ (-33,5 % у 2022 р. порівняно з 2021 р.) та акцизний податок (-47,7 % у 2022 р. порівняно з 2021 р.) із ввезених товарів, ввізного мита (-36,7 % у 2022 р. порівняно з 2021 р.). Основна причина – падіння обсягів імпорту та надання широкої низки митних пільг;

- вимушені затримки бюджетного відшкодування ПДВ у березні – травні та липні 2022 р. внаслідок проблем з ліквідністю єдиного казначейського рахунку через першочергове фінансове забезпечення потреб оборони. Крім того, короткостроковий вплив на наповнення державного бюджету мало стрімке зростання кількості блокувань податкових накладних, у т. ч. сумлінного бізнесу, внаслідок прийнятих у жовтні та грудні 2022 р. змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 р. № 1165;

- збільшення нерівномірності надходжень податкових та митних платежів до Державного бюджету України за регіонами та за видами економічної діяльності. Найбільш постраждали внаслідок воєнних дій окуповані, деокуповані та прифронтові регіони зазнали найбільших економічних втрат і, відповідно, найбільше скоротили сплату податкових та митних платежів до Державного бюджету України. У розрізі видів діяльності ситуація різнилася;

- істотне зростання податкового боргу та надміру сплачених сум податків. Податковий борг з урахуванням митних платежів зріс із 106,6 млрд грн станом на 01 січня 2022 р. до 145,9 млрд грн станом на 01 січня 2023 р., тобто на 36,8 %. Переплати податків сукупно зменшилися з 56,4 млрд грн станом на 01 січня 2022 р. до 54,6 млрд грн станом на 01 січня 2023 р., або на 3,3 %. Водночас скорочення переплат мало застереження: суми платежів, які сплачені та будуть нараховані в наступному звітному періоді, зменшилися на 7,4 млрд грн (з 38,5 до 31,1 млрд грн), але водночас надміру сплачені суми податків збільшилися на 5,6 млрд грн (з 17,9 до 23,5 млрд грн) [2].

Оцінюючи перспективи функціонування державних фінансів України, ми маємо виходити з того, що обсяг податкових і неподаткових надходжень до бюджету буде залишатися низьким у найближчому майбутньому, зовнішні запозичення на міжнародних ринках капіталу будуть неможливими, а потенціал внутрішнього ринку капіталу для поглинання нових випусків державних позик буде обмеженим.

За таких обставин Уряд повинен буде мобілізувати значні ресурси для фінансування збройної боротьби з агресором, а також надання допомоги населенню, постраждалому від війни.

Для підтримки функціонування державних фінансів та забезпечення військових потреб протягом перших шести місяців війни Уряд вдавався до поєднання таких способів фінансування: емісія грошей центральним банком (сеньйораж), залучення міжнародної допомоги від західних партнерів і скорочення витрат, які не мали військового спрямування. У майбутньому очевидно є необхідність забезпечення вагомого і безперервного притоку фінансових ресурсів до бюджету країни з-за кордону з одночасним збільшенням внутрішніх податкових надходжень, подальшою пріоритетизацією витратків невійськового характеру і зменшенням залежності від сеньйоражу. Також Уряду варто було б розглянути можливість введення прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб або впровадження вищої ставки військового збору для доходів, які перевищують певний граничний рівень. Необхідно також уникати будь-яких форм податкових втрат (звільнень від сплати податків, податкових пільг чи канікул) для бізнесу та територій, які безпосередньо не постраждали від військових дій.

Отже, забезпечення стабільності системи державних фінансів України є одним із ключових завдань держави з моменту введення воєнного стану, адже міцна та адаптована до сучасних умов фінансова система, гарантує повноцінне забезпечення потреб оборони України та безперебійне функціонування системи державних фінансів. Необхідно також усвідомлювати, що в умовах війни важливим є не лише військовий та оборонний фронт, а й фінансовий та економічний. Тому необхідно шукати шляхи для залучення інвесторів в українську економіку, підтримувати малий та середній бізнес шляхом надання пільг, кредитів тощо; раціонально розпоряджатися фінансовою допомогою держав-партнерів й міжнародних фінансових організацій.

Список використаної літератури:

1. Деякі питання казначейського обслуговування Розпорядження Кабінету міністрів України від 25.02.2022 р. № 182-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-kaznachejskogoobslugovuvannya-182-250222>
2. Державний бюджет України 2022 року: виконання в умовах повномасштабної війни. Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний веб-сайт.URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/derzhavnyu-byudzheth-ukrayiny-2022-roku-vykonannya-v-umovakh>

М.Ю. Покотило, студентка групи МЕ-8, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.,
доц. каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ

Хибно думати, що проблема гендерної нерівності з'явилась тільки нещодавно. Протиставлення чоловіка та жінки зумовлене психологічними, фізичними та анатомічними властивостями. Гендерна нерівність охоплює дуже багато сфер, наприклад: освіта, соціально-економічна та багато інших. З плином часу все змінюється, тому головною ознакою розвитку країни є досягнення гендерної рівності. Помилково думати, що в розвинутих країнах відсутні прояви гендерної нерівності.

На основі багатьох досліджень та аналізів однозначно можна сказати, що історичний чинник відіграв визначну роль у формуванні цього питання. Здавна існувала боротьба між чоловіками та жінками за своє місце під сонцем. Коли суспільство почало активно розвиватися, ця проблема набула активного розвитку. Ще з часів Стародавнього світу положення жінки було вкрай пригнічене. Жінка – уособлення гріховного падіння та спокуси. Також у середньовічній християнській філософії чоловіче начало – раціональне божественне, а жіноче – образ брудного світу. У Німеччині обвинувачуваними були жінки, а в Естонії, Ісландії та Росії це були переважно жінки. Ці, на жаль, реальні факти доводять, що жінкам не давали можливості розвиватись, а при будь-яких спробах змінити щось у суспільстві у будь-який час під приводом релігійних та соціальних причин. Всі ці приклади чітко доводять, що чоловіки часто принижували жінок, обмежували їх права. У ті часи, побутувала думка, що жінка спроможна лише на виконання хатніх робіт, народження та виховання дітей. Як показує практика, такі думки, поширені і в наш час.

З плином часу жінки стали доводити, що вони є рівними з чоловіками та можуть бути корисними для суспільства в таких сферах, як політика, освіта, медицина та інші. Загалом є багато причин, чому ця проблема актуальна зараз: релігія, гендерні стереотипи та застарілі уявлення про сімейні та гендерні установки. Також можна виділити основні види гендерної нерівності: гендерне насильство, насильство проти жінок, домашнє насильство та сексуальне насильство [1].

Окремою причиною гендерної нерівності є наявність гендерних стереотипів, які настільки ввійшли в наше звичне життя, що ми навіть не задумуємось, що віримо в нісенітницю. Приклад гендерних стереотипів: нерівність, притаманна лише тим країнам, що розвиваються; дохід у чоловіків та жінок дійсно різний; труднощі з працевлаштуванням на роботу в жінок; необов'язково залучати жінок до управління державою та ін. Усі ці стереотипи зустрічаються, коли ми бачимо, що жінку не беруть на роботу через вік або наявність дітей, сім'ї. Також варто доповнити згадку, про різну оплату праці між чоловіками та жінками. Адже, згідно досліджень різних центрів, за один і той самий обсяг роботи чоловіки та жінки отримують зовсім різну оплату праці і зазвичай, чоловіки отримують більше ніж жінки. В Україні це питання також дуже актуальне. Середня зарплата в чоловіків була значно вища ніж у жінок. У 2014 році жінки заробляли приблизно 3,3 тисячі гривень, що приблизно на 27% менше ніж у чоловіків.

Проте у світі є жінки, які на своєму прикладі довели, що всі ці міфи та стереотипи мають залишитися в минулому: Ангела Меркель, Ана Патріція Ботін, Джанет Сллен, Кристін Лагард та інші [2]. Усі ці жінки займали високі посади та мають великий вплив на світову економіку.

Освітня нерівність вважається одною з найсерйозніших проблем у Європі. Рівень розвитку в кожній країні світу різних, але згідно досліджень ОЕСР у 43 розвинених країнах, 15-річні дівчатка випереджають хлопчиків у розвитку. Як показує практика, насаджувати гендерні стереотипи дітям починають із малого віку через засоби масової інформації, а також через приклад оточуючих дорослих. Ці стереотипи формуються у молодшій школі, а потім остаточно закріплюються в старшій школі. Основні наслідки існування гендерної нерівності в освітньому середовищі: дискримінація робить жінок безініціативними та малоактивними, жінки розуміють що нічого не можуть змінити; жінки та шляху до успішної кар'єри мають більше перепон та ускладнень; жінки менше задіяні у сфері математики, економіки, інженерії та загалом у галузях науки.

За останні століття, статус жінки помітно змінився. Те, що ми сприймаємо, як звичайні речі, такі як: можливість навчатись в університеті, право на спадок, виборче право, можливість працевлаштування та читати літературу і дуже багато інших речей виборювалось жінками протягом багатьох століть. Цим можливостям, ми завдячуємо фемінізму.

Якщо говорити про жінок, які висвітлюють питання гендерної рівності в сучасному контексті, можна сміливо називати імена Ольги Рудневої та Ірини Тишко. Ці жінки входять у топ-100 найуспішніших в Україні. Вони на своєму прикладі доводять, що жінки є повноправними членами суспільства та мають право приймати участь у всіх процесах, зокрема і у політиці. Дуже приємно, що до цих процесів також мають відношення українські письменниці та філософині. Підсумовуючи вище сказане, можна зауважити, що світ активно бореться з цією проблемою і вже існує багато рухів та організацій, які можуть надати допомогу, якщо ви стали жертвою будь-яких видів гендерної нерівності.

Список використаної літератури:

1. Всесвітній економічний форум: гендерний вимір. Гендер в деталях. URL: https://genderindetail.org.ua/season-topic/osvita-i-prosvita/vsesvitniy-ekonomichniy-forum-genderniy-vimir-134091.html#_ftn7 (дата звернення: 28.02.2022)
2. 5 головних феміністок в українській культурі. VOGUE. URL: <https://vogue.ua/article/culture/knigi/5-feministok-v-istorii-ukrainskoy-kultury-39904.html> (дата звернення: 2.02.2022)

М.Ю. Покотило, студентка I курсу, гр. МЕ-8, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.,
завідувач каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ТРИКУТНИК: АНАЛІЗ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ, РОСІЄЮ ТА КИТАЄМ

24 лютого 2022 року стало точкою неповернення у житті багатьох українців. Близько п'ятої години ранку розпочались інтенсивні обстріли підрозділів ЗСУ на території усєї нашої держави. Ворогом були нанесені ракетно-бомбові удари по аеродромах та складах. Агресор надзвичайно цинічний і згодом розпочався жажливий терор цивільного населення, який супроводжується обстрілами житлових кварталів, населених пунктів та об'єктів цивільного населення, загалом. Ця війна раз і назавжди змінила хід європейської історії та змусила країни об'єднатися для однієї спільної мети – зберегти незалежність України та гарантувати поразку РФ у цій війні. У перші години війни Україну підтримало багато країн, серед них: Польща, США, Туреччина, Велика Британія, країни ЄС та інші [1].

Ця війна переросла у війну двох коаліцій, і звісно є перелік країн, які поділяють позицію Російської Федерації та відмовляються вірити реальним фактам та доказам злочинів на території нашої держави. Як не дивно, але, задокументовані звірства у Бучі, Гостомелі, Ірпіні, Ізюмі та інших населених пунктах, для лідерів цих держав не є вагомим доказом, серед таких країн: Іран, Білорусь, Північна Корея, Венесуела та ін.

Не варто забувати, що також є держави, які займають нейтральну позицію у цьому питанні і навіть за рік повномасштабної війни, не висловились на підтримку однієї зі сторін. Позитивним є те, що кількість цих держав постійно скорочується, оскільки ворог проявляється у всіх сферах нашого життя. Досить часто ми бачимо новини про викриття російських шпигунів у сусідніх державах. Це спонукає деякі держави переглянути свою позицію, до переліку таких країн входять Індія та Китай.

Позиція Китаю для усіх країн була і залишається найзагадковішою. Лідер держави Сі Цзінпін уважно спостерігає за подіями, але ніяк їх не коментує. Протягом року, багато експертів трактували позицію Пекіна, як «проросійський нейтралітет». Однак, згодом після переговорів з президентом Франції Еммануелем Макроном, на яких було заявлено, що Китай «готовий співпрацювати з Францією та рештою міжнародної спільноти для вивчення політичних засобів вирішення питання, щоб як можна швидше досягти припинення вогню та завершення війни». У заяві Єлисейського палацу вказувалось, що обидві країни займають однакову позицію, щодо подій в Україні, але офіційних заяв від Пекіна не було. Згодом, представник Китаю, Ван Ї відвідав ряд європейських країн, але знову чіткої заяви про позицію країни не було оголошено, окрім загальних фраз про «українську кризу, яку якнайскоріше потрібно припинити»[2].

Мовчання було припинено заявою Ван Ї на Мюнхенській конференції, що вони готують оприлюднення позиції Китаю щодо війни в Україні. Одночасно з цим, було проведено переговори з Дмитром Кулебою, під час яких було заявлено, що Китай та Україна є стратегічними партнерами, та висловив надію, що «відносини між двома країнами будуть продовжувати неухильно розвиватись». На деякий час, здалось, що це позитивне зрушення, але через декілька днів, Ван Ї відвідав Москву, де зустрівся з головою Ради безпеки РФ Миколою Петрушевичем, де обговорювалось багато питань, зокрема, російсько-українська війна, але подробиць не повідомлялось. Щодо російсько-української війни китайський дипломат наголосив, що «чим складніше ситуація, тим більше не можна відмовлятися від зусиль щодо досягнення миру», і висловив надію, що «всі сторони подолають труднощі, продовжать створювати умови для діалогу та переговорів, знайдуть ефективні шляхи політичного врегулювання...».

Згодом дипломат зустрівся з президентом РФ, де також обговорювалось питання війни, звісно, без подробиць. Для підкріплення твердження, що позиція Китаю є неоднозначною, наведемо декілька переконливих прикладів:

- 23 лютого 2023 року Китай утримався під час голосування на Надзвичайній спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН з резолюції «Принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеосяжного, справедливого і тривалого миру в Україні».

- Не раз від офіційних китайських спікерів лунали наративи брудної російської пропаганди. Спікер МЗС Китаю Ван Веньбінь у ході брифінгу 23 лютого заявив, що західна зброя, призначена для України, нібито контрабандою потрапляє злочинцям у Європу та інші регіони світу через міжнародні злочинні угруповання. Зокрема, він послався на деяких «африканських лідерів», за словами яких, терористи у районі озера Чад використовували контрабандну зброю з України.

Ці міфи, у які вірили у Китаї, були спростовані очільником МЗС України Олегом Ніколенком, який спростував передачу зброї будь-яким іншим державам та пояснив, що система є складною, багаторівневою та повністю виключає можливість передачі незаконним шляхом. Україна користується повагою та довірою партнерів, адже захищає не тільки себе від агресії РФ, а також є щитом усєї Європи.

Вже наступного дня, була оголошена «Позиція Китаю щодо політичного врегулювання української кризи». Документ складається з дванадцяти пунктів і є скоріше систематизацією раніше озвучених китайськими дипломатами заяв, щодо подій в Україні. Деякі експерти називають це не планом, а чітко систематизованими принципами. Згідно цього документу, впливають наступні факти: неможливість ніким виграти ядерну війну, поважати суверенітет та територіальну цілісність усіх держав світу, дотримуватися принципів та цілей статуту ООН та інші. Крім того, Китай рішуче закликає припинити військові дії у гарячих точках. Варто зазначити, що реакція світової спільноти не змусила довго себе чекати і вона була зовсім не такою, на яку очікували у Пекіні. Президент США Джо Байден засудив цей мирний план, адже вважає, що він піде на користь тільки в Росії, а ідею посередництва у переговорах між двома державами назвав ірраціональною і ніякої конкретики в ньому немає. Помічник президента США з національної безпеки Джейк Салліван зазначив: «Китай запропонував цей план без жодного обговорення між президентом Сі й президентом Зеленським з початку війни. Варто зазначити, що дипломати Росії та Китаю багато співпрацювали навіть у період повномасштабної війни, у порівнянні з тим, що на найвищих рівнях з Україною нічого не обговорювалось. Генеральний Секретар НАТО Єнс Столтенберг, зазначив, що Китай не може пропонувати мирний план, оскільки за довгий період часу, не спромігся засудити війну в Україні. З іншого боку, офіційний представник генсека ООН Стефан Дюжаррік, заявив, що це цінний внесок у врегулювання конфлікту між двома державами, а Дмитро Пєсков заявив, що Кремль з великою увагою відноситься до плану Китаю.

Надважливою у цій ситуації стала реакція президента нашої держави – Володимир Зеленський радо сприйняв план та заявив, що він частково збігається з українською «формулою миру». Це дало зрозуміти, що у майбутньому, коли Київ та Пекін зустрінуться на перемовинах, у нас будуть спільні цілі для їх подальшої реалізації.

Згодом, у березні 2023 року очільники РФ та Китаю зустрілись у Москві для обговорення «важливих питань», серед яких не змогли оминати «українську кризу» та план миру, запропонований Китаєм. Серйозніших деталей зустрічі двох не повідомлялось. Після цього, важко було повірити у те, що не зустріч, а бодай розмова між Володимиром Зеленським та Сі Цзіньпінем взагалі можлива [4].

Не дивлячись на негативні прогнози та велику кількість непорозумінь між Києвом та Пекіном, 26 квітня В.Зеленський провів телефонну розмову з лідером Китаю – це перша розмова з початку війни, де ініціатором був Київ. Український лідер назвав діалог тривалим і змістовним, адже Китай у питанні «української кризи» перебуває на стороні миру(без конкретики), у Пекіні наголошують, що не створювали «кризу в Україні» і не є «учасниками кризи». У відомстві наголошують, що «важливо створити сприятливі умови для політичного врегулювання «кризи». За словами представниці китайського МЗС, Пекін направить до України та інших країн спеціального представника уряду КНР у справах Євразії, щоб поглибити комунікації «з усіма сторонами щодо політичного врегулювання кризи в Україні». Також було заявлено, що Пекін готовий розвивати та поглиблювати відносини з Україною. Слово «війна» не лунало, отже можна зробити очевидний висновок, що Китай не визнає це війною [3].

Отже, можна зробити висновок, що Китай навіть за рік війни намагається балансувати між Москвою та Києвом, не визнає це війною, а кризою, а також активно співпрацює з РФ, набагато більше ніж з українською стороною, попри усі заяви, попри усі докази жахливих звірств армії РФ, китайська сторона не бажає припинити або навіть згорнути стосунки з Москвою. Залишається сподіватись, що нещодавня розмова з нашим президентом поступово поліпшуватиме ситуацію.

Список використаної літератури:

1. Боротьба за свободу: які держави та яким чином підтримують Україну з початку повномасштабної війни? Visit Ukraine.today: веб-сайт. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1532/borotba-za-svobodu-yaki-derzavi-ta-yakim-cinom-pidtrimuyut-ukrainu-z-pocatku-povnomashtabnoi-viini>
2. Китай та російська війна проти України. Динаміка лютого 2023. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3681565-kitaj-ta-rosijska-vijna-proti-ukraini-dinamika-lutogo-2023.html>
3. Розмова Зеленського і Сі Цзіньпіна: що китайський лідер сказав про війну в Україні. ТСН: вебсайт. URL: <http://surl.li/htbmq>
4. Сі Цзіньпін прибув до Москви. Радіо Свобода : вебсайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ci-prybuy-do-moskvy/32326147.html>

К.Пухтаєвич, студентка I курсу ФНБПМВ
М.Ковальчук, студентка I курсу ФНБПМВ
Науковий керівник: З.О. Грицишена, асистент каф. національної безпеки, публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ І PR

Зв'язки з громадськістю, тобто PR (Public Relations) є ключовими інструментами взаємодії організацій зі своєю аудиторією в сучасному світі. За допомогою PR-стратегій та тактик, компанії, урядові структури, неприбуткові організації та інші суб'єкти можуть взаємодіяти з громадськістю, сприяти підвищенню своєї популярності та довіри, а також забезпечити підтримку своїх ініціатив.

Розглянемо основні концепції та визначення зв'язків з громадськістю та PR, їх роль та ефективність. Також ми розглянемо взаємодію зі ЗМІ та іншими зацікавленими сторонами, яка є ключовою для успішної реалізації PR-стратегій.

Громадські зв'язки – діяльність спрямована на покращання відношень між організацією та різними колами громадськості шляхом формування її сприятливого іміджу, позитивного ставлення до її продуктів, а також нейтралізації негативних подій і чуток [1].

До основних функцій зв'язків з громадськістю відносять:

- налагоджувати і підтримувати взаємозв'язок, взаєморозуміння та співробітництво між організацією і публікою;

- здійснювати управління процесом вирішення проблем і спірних питань;
- допомагати керівництву в дослідженні громадської думки і реагувати на неї;
- допомагати керівництву ефективно змінюватися, щоб бути на рівні вимог часу;
- допомагати передбачати тенденції розвитку, функціонуючи як система завчасного попередження;
- використовувати наукові методи, гідні моральні підвалини спілкування як свої головні знаряддя [2].

Що стосується ефективності PR, то вона полягає у здатності досягати поставлених цілей, сприяти підвищенню популярності та довіри до організації, залучати нових клієнтів та підтримувати старих. Ці інструменти можуть бути використані для розв'язання різних завдань, від збільшення продажів до залучення підтримки до соціальних проблем.

Однією з ключових складових ефективності зв'язків з громадськістю є здатність досягати результатів в мінімальний термін. Швидкість та ефективність взаємодії з аудиторією може бути вирішальною у вирішенні проблем, які стосуються репутації організації. Також важливо мати високу якість взаємодії з громадськістю, що дозволяє побудувати позитивне сприйняття іміджу організації та залучити нових клієнтів.

Ефективність зв'язків PR також визначається взаємодією зі ЗМІ та іншими зацікавленими сторонами. Правильно спланована та виконана PR-стратегія може забезпечити позитивне відображення організації у ЗМІ та допомогти залучити нових клієнтів. Також важливо забезпечити підтримку від інших зацікавлених сторін, таких як інфлюенсери та громадські організації, що можуть допомогти збільшити репутацію та популярність організації.

Отже, зв'язки з громадськістю є важливими інструментами для будь-якої організації, яка бажає досягнути успіху та підтримати свою репутацію. Якщо вони застосовуються правильно, вони можуть допомогти залучити нових клієнтів, збільшити продажі, підвищити рівень довіри аудиторії, привернути увагу мас-медіа та багато іншого.

Однак, щоб досягти успіху в зв'язках з громадськістю та PR, необхідно розуміти свою аудиторію, бути відкритими та чесними, розробляти ефективні стратегії та використовувати сучасні технології та інструменти. Сталий успіх в зв'язках з громадськістю вимагає постійної роботи та адаптації до змін в оточенні, таких як нові тренди та технології. Знання та розуміння цих факторів можуть допомогти організації розробити ефективну PR-стратегію та досягти успіху у своїх діях.

Список використаної літератури:

1. Зв'язки з громадськістю. Режим доступу: https://pidru4niki.com/82310/marketing/zvyazki_gromadskistyu
2. Разумов Д. Зв'язки з громадськістю (Паблік рілейшнз), 2019. Режим доступу: <https://aboutmarketing.info/internet-marketynh/pr/pablik-rileyshnz/>

С.Рибчинська, студентка I курсу ФНБПМВ
Науковий керівник: З.О. Грицишена, асистент каф. національної безпеки, публічного
управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

УКРАЇНСЬКИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ЕКСПОРТ В ЄВРОПУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У 2022 році Україна отримала від аграрного експорту понад 20 млрд доларів. Це майже удвічі менше, ніж у довоєнному 2021 році, але цей експорт став головним джерелом надходження валюти в країну під час війни.

Після повномасштабного вторгнення росії українські порти у Чорному морі були заблоковані. Україна, як один із найбільших у світі експортерів зерна, була змушена шукати альтернативні маршрути постачання, зокрема через Польщу та Румунію. Тому, наприкінці весни 2022 року, Єврокомісія пішла на безпрецедентний крок: на підтримку України було знято торговельні обмеження та мита на товари та продукти, що фактично відкрило ринок для українських виробників. Раніше США та країни ЄС, передусім Польща, аби допомогти країні експортувати сільськогосподарську продукцію, оголосили про відкриття «Коридора солідарності» – як для підтримки українських аграріїв, так і для постачання продовольства на світові ринки [1]. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства у березні через порти вивезли майже 6 млн тонн сільськогосподарської продукції, тоді як сухоходом – трохи більш як 1,5 млн тонн – понад 1 млн залізницею та менше як 0,5 млн автотранспортом. Загалом від березня 2022 року портами було вивезено понад 43 млн тонн збіжжя, залізницею у чотири рази менше, а вантажівками – у п'ять разів. Директор Українського клубу аграрного бізнесу, Роман Сластьон розповів, що дані від лютого та березня цього року запевняють, що зерновий коридор забезпечував понад 50 % всіх можливих шляхів експорту.

Однак у середині весни 2023 року аграрний експорт України став проблемою, а співпраця країни з одним із найсильніших союзників – Польщею – під питанням. 16 квітня, Польща заборонила не лише ввезення та транзит з України зерна, а й майже всієї сільськогосподарської продукції. Лідер керівної партії «Право і справедливість» Ярослав Качинський оголосив про рішення польського уряду 15 квітня і запевнив, що політика «радикальної підтримки» Києва залишається незмінною, рішення, яке насправді є необхідним, щоб Польща не потрапила в кризу і мала ресурси для подальшої підтримки України. Це рішення враховує «асиметрію між польським та українським сільським господарством» - відмінності в якості землі, вартості робочої сили та те, що на українській землі працюють переважно великі міжнародні компанії. Заяви польських політичних лідерів прозвучали за півроку до виборів у країні після протестів фермерів. Вони тижнями блокували прикордонні пункти пропуску і навіть погрожували зірвати візит президента України до Польщі. Польські фермери скаржаться на падіння цін на зерно, яке вони пояснюють хвилею імпорту з України, яка заповонила склади, вантажівки та порти. Крім того, польська прокуратура притягнула до відповідальності кілька партій українського зерна, нібито проданого за заниженими цінами або неякісного, як і інше зерно [2].

Проте є й інші погляди на кризу в Польщі. Рішення заборонити імпорт аграрної продукції створило проблеми для польських компаній, які залежать від цього постачання. Наприклад, через дефіцит сировини для комбикормів на польському ринку. Бізнесмени стурбовані заборонаю імпорту сої з України, яку можна компенсувати внаслідок імпорту та подальшого перероблення з України. Спостерігачі зазначають, що проблему накопичення зерна ускладнює нерозвинена логістична інфраструктура – зерносховища, які можуть швидко транспортувати його до портів покупців Західної Європи – наприклад, Іспанії. Насправді «Коридор солідарності» існує майже рік, а протести аграріїв почалися лише у 2023 році. Це пов'язано не лише з українським продовольством, а й із загальними ціновими змінами на світовому ринку, фермери сподіваються таким шляхом отримати більше компенсації ЄС, а також особливості політичної ситуації в кожній країні. На відміну від Польщі, інші країни, які оголосили про обмеження або хочуть обмежити український імпорт, не відмовляють у транзиті. Країни, які висловили своє занепокоєння стосовно української продукції на їхньому ринку можуть повністю заборонити імпорт, тому ситуація може скластися критичнішою для українців. Якщо рішення не приймуть найближчим часом, то в Україні стане більше зерна і шляхом вирішення цього для деяких аграріїв буде відмова від посівної.

Список використаної літератури:

1. Розорились чи збагатились? Чи заробили українські аграрії на ринку ЄС та як вплинуть зернові заборони на нашу економіку [Електронний ресурс] // Вікна. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://vikna.tv/dlia-tebe/ekonomiya/yak-vplyne-na-ukrayinu-zaborony-krayin-yes-na-import-zerna/>.
2. Експорт українського зерна і протести європейських агровиробників: у чому проблема // Радіо Свобода. – 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/uevropa-protesty-ukrayinske-zerno-ahroproduksiya/32351024.html>.

К.В. Романчук, д.е.н., проф.
О.Ю. Дмитрієнко, студентка групи МЕ-5, ФНБПМВ
Державний університет «Житомирська політехніка»

МІЖНАРОДНА ЛОГІСТИКА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ

В останні роки зростає визнання значних зв'язків між розвитком міжнародної логістики та досягненням Цілей стійкого розвитку ООН (Sustainable Development Goals, SDGs). Міжнародна логістика, яка включає управління транспортуванням, зберіганням і розподілом товарів через міжнародні кордони, відіграє вирішальну роль у сприянні світовій торгівлі та економічному зростанні. У той же час, Цілі стійкого розвитку представляють спільний глобальний порядок денний, який спрямований на подолання бідності, захист планети та забезпечення процвітання для всіх.

Одним із найважливіших способів, за допомогою якого міжнародна логістика може сприяти досягненню Цілей стійкого розвитку, є покращення доступу до товарів і послуг, особливо в країнах із низьким і середнім рівнем доходу. За даними Світового банку, світова логістична галузь коштує приблизно 4,3 трлн дол. США, причому більша частина цієї діяльності зосереджена на перевезенні товарів між країнами. Однак багато країн, що розвиваються, все ще стикаються зі значними логістичними проблемами, такими, як погана інфраструктура, неадекватні транспортні мережі та неефективні митні процедури, які можуть обмежити їхню здатність вести міжнародну торгівлю та отримати доступ до основних товарів і послуг.

Мета дослідження: визначити ефективні стратегії та політику для покращення міжнародної логістики в країнах із низьким та середнім рівнем доходу для підтримки Цілей стійкого розвитку ООН.

Розглянемо детальніше зв'язок міжнародної логістики із Цілями стійкого розвитку. Удосконалення міжнародної логістики може сприяти досягненню Цілі 9, яка спрямована на створення стійкої інфраструктури, сприяння стійкій індустріалізації та інноваціям. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), покращення продуктивності логістики може призвести до підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та інновацій, а також до зниження витрат і підвищення ефективності ланцюгів постачання. Це, у свою чергу, може стимулювати економічне зростання, створювати робочі місця та підтримувати розвиток стійких галузей. У той же час міжнародна логістика відіграє важливу роль у підтримці досягнення Цілі 12, яка спрямована на забезпечення моделей стійкого споживання та виробництва. Логістика може допомогти зменшити відходи, підвищити енергоефективність і сприяти використанню екологічно чистих видів транспорту, таких як залізниця та морський транспорт. Наприклад, за даними Міжнародної морської організації (ІМО), судноплавство є найбільш ефективним видом транспорту, оскільки викиди на тоннокілометр значно нижчі, ніж у автомобільного чи повітряного транспорту.

Існують також суттєві зв'язки між міжнародною логістикою та іншими Цілями стійкого розвитку, такими як Ціль 1 («Позбавлення від бідності»), Ціль 2 («Нуль голоду») і Ціль 8 («Гідна робота та економічне зростання»). Наприклад, удосконалена логістика може допомогти знизити вартість основних товарів і послуг, таких, як продукти харчування та ліки. Це матиме значний вплив на зменшення бідності та продовольчу безпеку. Крім того, логістика може створювати робочі місця та підтримувати економічне зростання, що може сприяти зменшенню нерівності та інклюзивному економічному розвитку.

Незважаючи на потенційні переваги покращеної міжнародної логістики для стійкого розвитку, залишаються значні проблеми. Наприклад, за даними Світового банку, багато країн, що розвиваються, все ще стикаються зі значними бар'єрами в торгівлі, включаючи високі тарифи, нетарифні бар'єри та невідповідну інфраструктуру. Крім того, сама галузь логістики стикається з проблемами, такими як зростання вартості палива, зростання торгового протекціонізму та необхідність адаптації до нових технологій і бізнес-моделей. Щоб подолати ці виклики, зростає потреба в міжнародній співпраці та координації, а також в інвестиціях в інфраструктуру, розвиток потенціалу та інновації. Наприклад, ЮНКТАД закликала збільшити інвестиції в транспортну інфраструктуру, а також заходи щодо сприяння цифровізації та обміну даними в логістичній галузі. Крім того, такі ініціативи, як Угода про спрощення процедур торгівлі Світової організації торгівлі та ініціатива «Один пояс, один шлях», спрямовані на зменшення торговельних бар'єрів і покращення зв'язку між країнами.

Отже, між розвитком міжнародної логістики та досягненням Цілей стійкого розвитку ООН очевидні значні зв'язки. Удосконалена логістика може сприяти глобальній торгівлі, створювати робочі місця та сприяти сталим моделям споживання та виробництва, що все сприяє припиненню бідності, захисту планети та забезпеченню процвітання для всіх. Проте проблеми залишаються, зокрема неадекватна інфраструктура, зростання вартості палива та торговельні бар'єри. Щоб подолати ці виклики, потрібна міжнародна співпраця, інвестиції в інфраструктуру, розвиток потенціалу та інновації. Визначаючи ефективні стратегії та політику для покращення логістики в країнах із низьким і середнім рівнем доходу, ми можемо забезпечити, щоб розвиток логістики підтримував цілі сталого розвитку, що веде до більш процвітаючого та сталого майбутнього для всіх.

ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

У сучасному інформаційному суспільстві зв'язки з громадськістю стали важливою функцією управління в усіх сферах діяльності. Повномасштабне вторгнення російської федерації завдало значних втрат в економічній, політичній, екологічній, соціальній, культурній та інших сферах життєдіяльності. Україна отримала небачені виклики не лише в полі бою, але й органи державної влади були змушені працювати в нових реаліях, тому зв'язки з громадськістю були невід'ємною їх складовою. На національному управлінському рівні завжди існувала ефективна проблема зворотного зв'язку між представниками влади та громадськістю, вирішення якої певною мірою залежить від побудови системи зв'язків з громадськістю державних органів. Паблік рілейшнз, як самостійна складова механізму управлінської діяльності держави, дозволяє ефективно вирішувати проблеми, що виникають у взаємовідносинах держави та громадянського суспільства, подолати відчуження між ними. Проблема побудови ефективних відносин з громадськістю стає все більш актуальною, адже відносини між владою та громадськістю мають бути чесними, відкритими та дружніми. З цієї причини з'явилася нова функція державного управління – зв'язки з громадськістю. Її роль в умовах воєнного конфлікту набула ще більшої значимості та цінності.

У політичній сфері зв'язки з громадськістю є продуктом формування іміджу політичного лідера, партії та розвитку виборчої кампанії. У державних і місцевих органах влади зв'язки з громадськістю є інструментом для забезпечення прозорості діяльності органів влади, взаємодії з громадськістю та забезпечення їй довіри до владних структур, що є так необхідно для кожного. Розвиток громадянського суспільства та демократичних засад побудови влади в Україні має суттєвий вплив на комунікацію між органами публічного управління та громадськістю. Держава відійшла від директивної форми зв'язку з громадськістю, що була характерна для радянської системи, на користь партнерського діалогу між владою та суспільством. В українській практиці під зв'язками з громадськістю часто розуміють не вплив на громадську думку, а її викривлення. Враховуючи специфіку українських зв'язків з громадськістю, паблік рілейшнз – це використання інформації для викривлення громадської думки, тобто паблік рілейшнз – це не донесення до громадськості правильної інформації, а донесення інформації, яка не обов'язково відповідає дійсності, з метою створення позитивного іміджу компанії, установи чи організації.

Зв'язки з громадськістю – це професійно організована управлінська діяльність, але цей менеджмент має свою специфіку. Паблік рілейшнз фокусується на орієнтації громадської думки в конкретних сферах корпоративних відносин за допомогою ненасильницьких методів (а не адміністративних чи примусових) [3].

Надання послуг із зв'язків з громадськістю має на меті забезпечити взаємодію та співпрацю між урядом і громадянами та сприяти становленню демократичного суспільства. Для досягнення цієї мети публічні інформаційні служби проводять різноманітні заходи, такі як публічний діалог, консультації з громадськістю, інформування та освіта, а також розвивають комунікаційні канали для взаємодії з громадянами та неурядовими організаціями.

Наразі, цілями зв'язків з громадськістю в системі управління органів державної влади є: сприяння налагодження відкритої та прозорої діяльності державних органів; зміцнення довіри громадськості до державних органів; сприяння взаємодії та комунікації між державними органами та громадськістю; підтримка та сприяння розвитку громадських ініціатив; врахування потреби та інтереси громадян у процесах розробки та прийняття рішень.

Основними завданнями інформування громадськості в системі управління органів державної влади є: інформування громадськості про діяльність органів державної влади та прийняті ними рішення; підвищення довіри громадськості до діяльності органів влади та їх рішень; побудова та підтримка добрих відносин із засобами масової інформації та організаціями громадянського суспільства; виявлення та аналіз ризиків, які можуть виникнути в результаті діяльності державного органу, та вжиття відповідних заходів для їх запобігання; консультування громадськості з питань, пов'язаних з діяльністю державного органу; забезпечення відкритості та доступності інформації про діяльність державного органу; визначення шляхів управління та покращення репутації державного органу; розвиток і підтримка діалогу з громадськістю щодо суспільно-політичних питань.

На практиці виділяємо наступні функції зв'язків з громадськістю в системі управління діяльністю органів державної влади: комунікативна функція; функція контролю громадської думки; функція відбору інформації; виявлення суспільних настроїв; формування іміджу особи, компанії, політичної партії, країни чи іншого; маніпулювання суспільною свідомістю; функція досягнення порозуміння між державою та всіма зацікавленими сторонами.

Інформаційно-комунікаційна діяльність у державному секторі в умовах розвитку інформаційного суспільства регулюється Конституцією України, законами України («Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», та інші), постановами Кабінету Міністрів України («Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» та інші) та окремими положеннями інших актів законодавства.

Організація зв'язків з громадськістю в системі управління державними органами передбачає наявність спеціального підрозділу, який займається цією діяльністю. Основними завданнями цих підрозділів є забезпечення доступу до інформації про діяльність державного органу, надання відповідей на запитання громадськості та ЗМІ, а також забезпечення ефективної взаємодії між державним органом та громадськістю, наприклад, шляхом організації прес-конференцій та інших заходів, що передбачають взаємодію з громадськістю.

Зв'язки з громадськістю є відносно новим явищем для українського державного управління. Для громадських організацій зв'язки з громадськістю відіграють особливу роль. Це пов'язано з тим, що добре продумані, різноманітні та спеціалізовані програми користуються популярністю серед громадськості та сприяють створенню позитивного іміджу держави. У цьому відношенні Україна має значний досвід розвитку зв'язків з громадськістю в державному секторі. У країні також існує низка державних інституцій, які забезпечують прозорість своєї діяльності та взаємодію з громадськістю. Наприклад, Державна антикорупційна служба веде активну діяльність у сфері зв'язків з громадськістю, організовуючи публічні дебати, конференції та зустрічі з громадянами.

Участь громадян у прийнятті рішень є ключовим елементом місцевої демократії та забезпечує більшу прозорість і підзвітність дій влади. Петиції є найпростішим та найефективнішим інструментом прямої демократії, що виражає громадську думку та відображає проблеми громади.

Країни ЄС активно використовують стратегічні комунікації для підтримки національних інституцій, забезпечення зовнішньої та безпекової політики, стратегічного партнерства з міжнародними об'єктами та регіонального співробітництва європейськими засобами. Західні експерти вважають, що успішна робота місцевої влади залежить від співпраці з громадянами, заснованої на колективній відповідальності. Найефективнішим засобом досягнення такої співпраці вони рекомендують вважати використання PR-послуг. Основною метою таких послуг є підвищення рівня поінформованості громадськості та формування у населення активного інтересу до питань місцевого самоврядування [2].

У країнах з розвинутою демократією громадянське суспільство є невід'ємною частиною розвитку демократії та соціального прогресу. Уряди визнають організації громадянського суспільства важливими партнерами у процесах прийняття рішень та реалізації соціальних програм. Існують різні механізми взаємодії між державними установами та організаціями громадянського суспільства, включаючи консультації, партнерство та ініціативи спільного прийняття рішень. Такий підхід не лише підвищує відкритість та прозорість діяльності органів державної влади, але й допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів та надання якісних послуг громадянам [1].

Одна з головних проблем, яка й досі виникає та підсилюється з боку країни-агресора полягає у відсутності довіри громадськості до органів влади. Це може бути пов'язано з корупцією, недостатньою відкритістю та прозорістю процесу прийняття рішень, а також із загальним недовір'ям до політичних еліт. Ще одна проблема полягає у недостатній розвиненості та захищеності каналів комунікації між органами влади та громадськістю, що з легкістю піддається різноманітним кібер атакам. Інформація, яка передається громадськості, часто недостатньо структурована, не відповідає потребам та очікуванням громадськості. Зв'язки з громадськістю в системі управління органів державної влади можуть мати наступні перспективи розвитку: використання соціальних мереж; впровадження відкритих даних та публічної інформації; посилення ролі громадських організацій; розвиток нових форм комунікації.

Отже, зв'язки з громадськістю в системі управління діяльністю органів державної влади в умовах воєнного конфлікту є дуже важливим елементом підтримки сучасного демократичного суспільства. Забезпечення ефективної комунікації між урядом та громадськістю дозволяє досягти більшої прозорості та відкритості у процесі прийняття рішень та забезпечити задоволення потреб громадян. За останній рік спостерігається тенденція до активної взаємодії урядів з громадськістю за допомогою інтернет – технологій та соціальних мереж. Це дає змогу забезпечити ефективну взаємодію, зв'язок та обмін інформацією між урядом та громадськістю за допомогою офіційних сайтів, що підвищує рівень довіри.

Список використаної літератури:

1. Гураль П.Ф. Громадянське суспільство і держава в Україні: взаємодія і розвиток. Часопис Київського університету права. 2013. Вип. 3. С. 13—16.
2. Непоп Л. Політика Європейського союзу щодо розвитку громадянського суспільства. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. К., 2014. Вип. 2 (70). 254 с.
3. Пушняк С. Основні підходи до визначення поняття публік релейшнз в системі державного управління. *Наукові праці. Державне управління*. 2015. Т. 254, Вип. 242. С. 104—108.

М.С. Тарасюк, студент I курсу гр. ПО-2, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.
завідувач каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ІМІДЖМЕЙКІНГ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

У сучасності імідж політика відіграє ключову роль у передвиборчих та виборчих кампаніях. Небагато виборців ознайомлюються із політичними програмами кандидатів, а більшу увагу вони звертають на образ, який транслюється в маси.

Тому ключовими завдання у даній проблематиці є: визначення іміджу, факторів, що впливають на його формування та роль ЗМІ в цьому процесі.

Імідж – це стереотипний образ у масовій психології. Він надає суспільству певне уявлення про політика. Найчастіше це не зовсім правдиве відображення реальності, сформоване у суспільстві. Однак, переважна більшість індивідів так і не здогадується про хибність своїх очікувань від політичного актора.

Імідж впливає так, щоб певний набір характеристик асоціювався з конкретною особою. Це допомагає широкому колу виборців визначити найбільш привабливого для них кандидата серед десятків інших.

Є доволі широка класифікація цього терміну. Спочатку слід визначити позитивний та негативний імідж. Далі зазначимо, що існує такий, який виникає у масовій свідомості самостійно, тобто стихійний. А також той, що впроваджується за допомогою різних інструментів, іншими словами, штучний. Ці терміни комбінуються, а тому у розширеному варіанті виглядає так: стихійний позитивний, стихійний негативний, штучний позитивний, штучний негативний іміджі.

Також ще є відкритий та закритий іміджі політика. У першому випадку характерні риси об'єкта виборчої кампанії видно одразу. У другому навпаки – усе розкривається поступово і згодом.

Формування іміджу проходить декілька етапів:

- по-перше, збираються статистичні дані;
- по-друге, формується сам імідж. Найважливішим завданням є створення образу кандидата, який пасуватиме до його характеру, міміки, постави тощо. Потрібно також звертати увагу на місце проживання та роботи особи, її оточення, стиль спілкування у соціумі. Такий образ важливо просувати, як на публіці, так і при особистому спілкуванні з виборцями. Потрібно, щоб до виходу в маси кандидат сам звик до свого іміджу. Завжди слід дивитися чи правильно його сприймає публіка. У разі потреби образ завжди можна підкоригувати;

- по-третє, після того, як імідж сформований та відкоригований, його слід просувати. Знову ж таки, для цього можна використовувати масові особисті зустрічі з виборцями. Однак ЗМІ теж дають свій ефект. І тут слід працювати не стільки з рекламою, скільки з PR.

Слід розуміти, що журналісти завжди готові написати матеріал про кандидата. Головне, щоб був цікавий привід, який приверне увагу аудиторії. Тому потрібно зберігати баланс між тим, який імідж ми просуваємо, через які ЗМІ та у яких заходах беремо участь. Це важливо, бо всі телеканали, журнали, газети, радіостанції мають свою репутацію, яка може відобразитись на іміджі кандидата. Якщо жодних належних заходів немає, то завжди можна організувати їх самотужки.

Слід зазначити, що особисті зустрічі із виборцями не будуть мати такий же кількісний ефект, як від роботи із ЗМІ. Однак, саме вони даватимуть якісніший ефект, тому потрібно зберігати баланс і комбінувати обидва методи.

Отже, основним завданням іміджу політика є формування певного образу кандидата. У цьому допомагає зовнішній вигляд, характер та оточення кандидата. ЗМІ допомагають донести у широкі маси сформований образ політика. Однак особисті зустрічі з виборцями мають хоча й не такий масовий, однак якісніший ефект.

Список використаної літератури:

1. Іміджологія / В. О. Болотова, Н. О. Ляшенко, К. А. Агаларова. Харків, 2021. 151 с.
2. Іміджологія та іміджмейкінг / В. І. Саранча. Кременчук, 2019. 62 с.
3. Формування іміджу політичного лідера засобами PR-технологій для передвиборчої боротьби / Остапенко С. П.. Миколаїв, 2015. 5 с.

М.С. Тарасюк, студент I курсу гр. ПО-2, ФНБПМВ
Науковий керівник: О.В. Литвинчук, к.філос.н., доц.,
доц. каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗ У ПОГЛЯДАХ ДМИТРА ДОНЦОВА

Дмитро Донцов – головний теоретик українського інтегрального націоналізму. Метою філософських поглядів Донцова була незалежна українська держава. Незалежність могла існувати завдяки декільком чинникам. Одним із них і була воля. Причому сам Донцов не міг пояснити, що вона значить для нього, хоча й називав її визначальною в понятті нації. Та зауважував, що єдина можливість зрозуміти її – це читати поетів. А також вважав, що створення штучних законів, які виведуть український народ до незалежності – це ілюзія, яка знищить той самий вольовий імпульс. На його думку, ця воля і є сенсом життя. І саме ця воля є причиною наших вчинків, а не розум.

Правильність своєї теорії Донцов доводить тим, що волю порівнює з афективною здібністю. Та дивиться на неї з двох точок зору: біологічної та психологічної. Він доводить, що функції волі – це виживання, репродукція та заспокоєння емоцій. Вони одночасно доповнюють одна одну. Можна сказати, що Дмитро Іванович ставить знак рівності між волею та природними бажаннями людини, закладеними еволюцією. Таким чином, Донцов заявляє, що розум самотійно не допоможе покращити життя. Не дивлячись на вагому роль почуттів, Донцов твердив, що і без інтелекту не обійтись. Ідеалом він вважав ту ситуацію, при якій поєднається розум та почуття людини. А для цього потрібна ідея, близька для народу [1].

Відсутність волі має знищити націю. А сам патріотизм повинен бути колективною ідеєю. Якщо ж він буде ініціативою окремої одиниці, то це призведе лиш до апатії та егоїзму. Цим встигнуть скористатися інші нації та проведуть експансію.

Ще одним аспектом для побудови української держави, на думку громадського діяча, був романтичний дух будь-якої ідеї. Під цим терміном Дмитро Іванович розумів повну та беззаперечну відданість ідеї та лідерам. Донцов вважав, що провідну роль має відігравати активна меншість, що поведе за собою пасивну більшість до боротьби.

Таке фанатичне ставлення до ідеї, за задумом Д. Донцова, мало би допомогти українському націоналізмові вистояти. Якщо ж така сильна віра відсутня, то будь-хто може переконати народ у неправильності вибраного шляху та знищити всі намагання вибороти незалежність. Аби нав'язати свою нову ідею, потрібно знищити попередню. Таким чином, прихильники незалежності стали б «аморальними» для своїх ворогів. Але це зовсім не означає, що він відкидав усі етичні норми. Дмитро Іванович хотів лиш сказати, що для побудови нового, потрібно зруйнувати старе.

Філософ прогнозував, що воювати теж потрібно регулярно. Здобувши досвід у боях, народ буде спроможний оборонятися. На це в Донцова було специфічне пояснення. Він думав, що кожна окрема нація має свою власну волю, яку захоче нав'язати іншим.

Також Дмитро Іванович зауважував, що існують вищі раси, які мають право на існування, а також нижчі, які такого права не мають. Єдиним критерієм про право на існування тієї чи іншої нації було бажання боротися та розширювати свою територію. У іншому ж випадку, народ втратить би бажання виборювати свої права і зник. Проте якщо нація опиняється під гнітом свого сусіда, то це зовсім не свідчить про її слабкість. Природа готова винагородити лише тих, які готові до боротьби, до того ж, цей процес має бути довготривалим та природним [2].

Для Донцова та боротьба ефективна, яка приносить плоди сучасному поколінню, бо це дає їм мотивацію продовжувати розпочате. Науковець вважав, що нації завжди воювали одна з одною та будуть робити це й надалі, тому краще завдавати удару першими. Заявляв, що симпатія завжди придушується самотійно, коли виникає загроза безпеці.

Отже, філософ стверджував, що боротьба слугує не тільки для того, аби нав'язати свою волю іншим, але й для того, щоб заперечити чужу. Це був для нього органічний та надорганічний закон життя. Донцов усвідомлював, що будь-які війни – це нерозумний крок, але по-іншому життя не уявляв.

Потрібно врахувати, що подібні ідеї ніколи не з'являються безпринципно. Причиною такого радикалізму в Донцова був гніт, який проводили на українських територіях інші держави. Якби ж Україна мала власну соборну країну, то інтегральний націоналізм не з'явився.

Список використаної літератури:

1. Донцов Д. Націоналізм. Вінниця : ДП ДКФ, 2006. 236 с.
2. Зайцев О. Націоналізм як релігія: приклад Дмитра Донцова та ОУН 1920–1930-ті роки *Наукові записки*. 2010. Випуск 1. С. 163–189.

Е.Д. Ткаченко
Supervisor: N.Mykytenko, PhD (Economics)
State University of Trade and Economics

DRIVERS OF UKRAINE'S ECONOMIC DEVELOPMENT DURING THE WAR

Since 24 February 2022, Ukraine has entered a new downward phase of its development. The war has made its own adjustments to the country's economic environment. Ukraine's economy has been devastated, and the trauma suffered by the population will have long-lasting consequences. War always has a serious impact on a country's economy, and Ukraine is no exception. However, I would like to draw attention to the fact that economic growth is possible even during a war, if the drivers of development are properly identified and utilised. When the war subsides, a significant mobilisation of resources will be required to rebuild Ukraine, and mechanisms will be needed to manage the processes of creating multi-level connections - the drivers of its development.

The continuity of national production in the medium and long term creates the basis for a sustainable economy that is able to win a military victory and ensure adequate living conditions for the population. Ensuring sustainable economic growth, increasing the pace and changing the structure of growth is achieved through a significant expansion of the non-resource component. The availability of such drivers of economic growth is the key to the country's economic recovery both during a full-scale war and its reconstruction after the end of hostilities. In our view, these drivers are currently the following:

1. Technology companies are becoming one of the most important factors in the recovery of Ukraine's economic environment. The creation and development of new technologies and innovative products can ensure international competitiveness and increase production capacity. It is important to support research and development, attract highly qualified specialists and ensure access to the necessary resources. During the full-scale war, the IT sector was not the only area of the economy that was constantly evolving, with annual positive growth trends and stimulating future progress. This industry continues to create new jobs, implement new projects, attract investments, and the domestic IT sector is almost 100 % foreign-oriented [3]. It continues to be the backbone of Ukraine, as it is a perfect area for investment and development of a strong innovation infrastructure within our country. Digital infrastructure is already demonstrating remarkable resilience and efficiency. Digitalisation is becoming one of the ways to successfully rebuild the country after the war.

2. Openness to the outside world. International contacts and investments can significantly support a country's economy during a war. It is important to open new markets, attract foreign investors and sign trade agreements. International investment and assistance to Ukraine's economy is essential, as the intensification of the investment process has become one of the most reliable mechanisms for socio-economic transformation. Since the beginning of the Russian aggression, the United States has provided the Ukrainian army with \$20 billion worth of weapons. The United States, the largest foreign donor to the Ukrainian budget, makes powerful investments in the country's economy, including international payments from the United Nations, the Red Cross, investment projects to rebuild Ukraine, financial assistance for the development of the military economy and assistance to the Armed Forces of Ukraine, and donations through the World Bank [1].

3. Reforms. During war, reforms that were previously postponed due to political instability can be identified and implemented. For example, Ukraine has successfully implemented tax reform and simplified bureaucratic procedures, which has had a positive impact on the business climate in the country.

4. Infrastructure. The development of transport and communication infrastructure helps to increase business efficiency and maintain connections between different regions of the country. For example, the construction of new roads and railways can greatly facilitate the transportation of goods and reduce logistics costs.

5. Entrepreneurs are the main driving force of any economy, mastering and developing new business areas, innovative technologies, and contributing to the creation of a new partnership model of cooperation. Since the beginning of the war, entrepreneurs have been striving to bring benefits and continue to do their business in the new environment: to earn money, create jobs, and pay taxes, which in the current realities are critical to the sustainability of the state. Small and medium-sized businesses have been able to adapt and function well during the war, actively participating in volunteer activities. They are the most vulnerable during the economic crisis, but they can also be key sources of new jobs and innovation. SMEs can be supported through a variety of measures, such as tax incentives, loans and support in creating new markets. This sector is the backbone of many economies and can provide a significant contribution to supporting the economy during war. To do so, it is important to create favorable conditions for business development, including simplifying registration and permitting procedures, reducing the tax burden, and ensuring access to financial resources.

6. Another powerful driver of the Ukrainian economy is the Armed Forces of Ukraine (AFU). The Armed Forces of Ukraine play a leading role in ensuring a sustainable recovery of the Ukrainian economy, as investment attractiveness directly depends on the prospects on the battlefield. Maintaining even the current state of the economy requires significant external financial assistance. Therefore, the Armed Forces of Ukraine will play a

leading role in ensuring a sustainable recovery in the medium term. The level of uncertainty in the domestic economy remains extremely high due to the war, and its stabilization directly depends on the injections of external donors. This is a kind of technological leap. On the one hand, the military will gain unique modern experience, and on the other hand, it will provide feedback on the shortcomings identified in Western weapons. And feedback also means potential international investment and funds for Ukraine.

Economic development in times of war is possible, but it requires appropriate drivers and effective government support. In times of war, it is possible to find opportunities for economic development that may not be utilized in a normal period of peace. It is important to choose the right growth drivers and use them to ensure economic growth and create new jobs. The new historical realities in which Ukraine and its economy have found themselves have raised the issue of restoring the country's economic development in the post-war period for the highest authorities, academia, and international organizations. Despite all the problems and troubles, sociologists observe that Ukrainian society is now experiencing a surprising situation: people have begun to better assess the prospects for the national economy. In order to attract foreign investors to the Ukrainian economy, a unique electronic platform Advantage Ukraine has already been created, which contains more than 500 investment projects and opportunities in 10 sectors of the economy [2].

References:

1. Postanovy Ministerstva Ekonomiky Ukrainy «Pro investytsii v Ukrainu ta vidnovlennia ekonomiky». [Resolutions of the Ministry of Economy of Ukraine "On Investments in Ukraine and Economic Recovery"]. Available at: URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8275248e-adf1-448e-8c80-78d70e9721c9&title=Minekonomiki-VelikeBudivnitstvoStaloOdnimIzDraiverivEkonomikiU2020-Rotsi> [in Ukrainian].
2. Yevropeiskyi investytsiinyi Bank: «Zvit pro vidnovlennia ekonomiky Ukrainy svichyt pro potrebu v bilshsii lespriamovanii dopomozi ta hlybshii vzaiemodii mizh hrupamy pidtrymky» [«European Investment Bank: Ukraine's economic recovery report shows need for more targeted assistance and deeper cooperation between support groups»] Available at URL: <https://www.eib.org/en/stories/ukraine-recovery-economy-report?lang=uk> [in Ukrainian].
3. Sfery profesiinoi diialnosti: Stvorennia struktury biznesu dlia IT-kompanii v Ukraini. [Areas of professional activity: Creating a business structure for IT companies in Ukraine.] Available at: URL: <https://alcor-bpo.com/uk/your-own-rd-office-news/ukrainian-it-industry-market-overview-for-2022/> [in Ukrainian]

М.Ткачук, магістр I курсу, гр. ПОМ-2,ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ІНСТИТУТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Інститут місцевого самоврядування є одним з ключових елементів децентралізації влади, яка передбачає передачу повноважень та ресурсів від центральної влади до місцевих органів самоврядування. Це включає у себе управління місцевим бюджетом, розробку та реалізацію місцевих програм та проєктів, розвиток інфраструктури, покращення рівня соціальних послуг на місцях, пошук додаткових джерел наповнення бюджету та інше.

Реформа передбачає створення нової моделі територіальної організації влади, децентралізацію завдань, повноважень та відповідальності; розвиток системи місцевого самоврядування і формування спроможних територіальних громад, удосконалення державної регіональної політики тощо. Водночас успішне здійснення реформ децентралізації тісно пов'язане з формуванням нової генерації місцевих політиків та службовців органів місцевого самоврядування, які будуть діяти в принципово нових умовах та які потребуватимуть нових знань, умінь і навичок. Це викликано, перш за все, зміною статусу територіальних громад та тих перспективних завдань, що постають перед місцевою владою [1, с. 5].

Історія децентралізації багато в чому склалася ще в ХІХ – на початку ХХ століття. Вона базується на висновках економічної теорії і, як правило, містить у собі наступні тези:

1. Децентралізація забезпечує більш ефективне розміщення ресурсів у громадському секторі. Система, при якій рішення про розміщення ресурсів у суспільному секторі приймаються на регіональному і муніципальному рівні, робить суспільний вибір більш точним, дозволяючи враховувати місцеві особливості суспільних переваг.

2. Децентралізація сприяє росту підзвітності органів державної влади в питаннях витрачання бюджетних коштів. Суть даного аргументу полягає у тому, що при децентралізації зв'язок між сплаченими податками й отриманими суспільними благами і послугами виявляється більш прямим і прозорим, оскільки податки стягуються там, де здійснюються бюджетні витрати.

3. Наявність власної податкової бази спонукає регіональну і місцеву владу вживати заходів для її розширення, тобто заохочувати розвиток регіональних і місцевих економік.

4. Наділення регіональної і місцевої влади правом самостійно розпоряджатися бюджетними коштами стимулює їх до скорочення необґрунтованих витрат у суспільному секторі [1, с. 8].

Світовий досвід децентралізації є досить різноманітним. Наприклад, у Європі багато країн використовують систему регіонального самоврядування, де кожен регіон має власний парламент та уряд. У деяких країнах, таких як Іспанія, Швеція та Франція, децентралізацію влади вдалося утвердити через десятиліття. У Сполучених Штатах Америки децентралізація відбувається на рівні штатів та міст. Місцеві органи влади мають значний вплив на розвиток економіки та соціальну політику на місцях.

Загалом, світовий досвід децентралізації та розвиток місцевого самоврядування показує, що це дієвий інструмент для підвищення ефективності управління та забезпечення більш збалансованого та рівномірного розвитку на місцевих рівнях. Однак успіх децентралізації залежить від багатьох чинників. Зокрема, існування досконалої правової бази створює умови для ефективної реалізації різних політик та програм. Соціальна мобілізація на місцевому рівні може бути важливим фактором успіху децентралізації, оскільки створює можливість для участі громади у процесі прийняття рішень. Важливим також є географічне розміщення, наявність природних ресурсів на місцевості та рівень розвитку існуючої інфраструктури. Також не менш значущим фактором успіху децентралізації є фаховість та компетентність місцевих органів влади.

На думку українських науковців Загурської-Антонюк В.Ф. та Кучменка В.О., «У сучасних умовах основними цілями децентралізації в Україні є підвищення ефективності функціонування державної сфери та якості життя населення. Децентралізація розглядається як невід'ємний елемент вирішення проблем, зумовлених зростанням вимог, які постають перед державними органами, зростанням надій населення на ефективніше виконання державними установами своїх функцій. Із політичної точки зору, децентралізація повинна сприяти поліпшенню планування та ефективнішій роботі державних служб та її органів, при цьому враховувати місцеві потреби та умови, за одночасного досягнення регіональних і національних цілей. Таким чином, децентралізацію влади в Україні визначено як одну з пріоритетних реформ, яка передбачає створення ефективної системи організації та управління соціально-економічним розвитком на місцевому рівні» [2, с. 137]. До того ж, «особливого значення для територіальних громад набуває завдання зі створення точок економічного зростання як необхідної умови для їх збалансованого, рівномірного та самодостатнього соціально-економічного розвитку. Тому їх створення передбачає: структурну перебудову

та диверсифікацію територіальних виробництв на якісно новій інноваційній основі; активізацію інвестиційного процесу в територіальних громадах регіонів; подолання замкнутості регіонів та громад, посилення міжрегіональних зв'язків та інтеграційних процесів. У цих процесах держава стимулює прискорення реформи консультативно та фінансово: створює центри розвитку місцевого самоврядування, виділяє субвенції на розвиток інфраструктури громад. У цих умовах добровільно об'єднані територіальні громади мають усі можливості та ресурси для повноцінного функціонування та розвитку. Вони беруть на себе цілковиту відповідальність за всі сфери життя на власних територіях. Саме це є показником успішної й доцільної діяльності ОТГ» [2, с. 138]

Досвід України у процесі фокусування влади на місцях ще досить не довготривалий. Станом на початок реформи у 2014 році тільки 6 регіонів в Україні були самодостатніми, що викликало значну регіональну диспропорцію, а відповідно – і якість життя та послуг, що отримували українці. Ці виклики вимагали проведення кардинальних реформ в частині державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [3].

Тривала відсутність політичної волі для проведення повноцінної децентралізації у державному управлінні стала однією з причин посилення сепаратистських рухів на сході країни. Наслідками політики тотальної централізації влади в Україні стали:

- 1) істотна залежність територій від центру;
- 2) низький рівень інвестиційної привабливості територій;
- 3) інфраструктурно, фінансово та кадрово слабкі громади;
- 4) деградація сільської місцевості; складна демографічна ситуація;
- 5) низька якість надання публічних послуг; низький рівень довіри до влади;
- 6) високий рівень корупції; низька ефективність управлінських рішень [3].

Україна запровадила реформу децентралізації з метою покращення якості життя громадян, зміцнення демократії та підвищення ефективності державного управління.

Крім того, реформа має на меті збільшення бюджетної самостійності місцевих громад, що дозволяє їм більш ефективно виконувати свої функції та забезпечувати розвиток інфраструктури, освіти, сфери охорони здоров'я та соціальних послуг.

Децентралізація в Україні також сприяє зміцненню ролі громадян у прийнятті рішень на місцевому рівні, забезпеченню більшого контролю над використанням бюджетних коштів та здійснення різних проєктів, ініціатив.

Однак із початком повномасштабного вторгнення ворога у нашу країну виникли проблеми абсолютно в усіх сферах людського життя. Складна ситуація склалася і для місцевого самоврядування. Особливо, для тих територій, що тимчасово перебувають під контролем солдатів російської армії.

Одна з головних проблем місцевого самоврядування в Україні в умовах війни – це відсутність можливості забезпечити безпеку та захист прав і інтересів мешканців окупованих територій.

Крім того, на території України доволі критична проблема з інфраструктурою. Особливо гостро це питання стоїть на півдні та сході нашої держави. Там знищені цілі міста і села, які необхідно відновлювати та будувати.

Іншою важливою проблемою є питання фінансування місцевих бюджетів на територіях, де відбуваються активні бойові дії. Через фактично відсутність податкових надходжень та збільшення витрат на відновлення інфраструктури та житла, місцеві бюджети можуть зазнавати значних проблем.

Однак, незважаючи на складну безпекову ситуацію в Україні, місцеве самоврядування гідно протистоїть російській військовій агресії та продовжує надати послуги громадянам.

Після перемоги Україні все ж таки необхідно буде вирішити конституційно-правові конфлікти. Зокрема, розподіл бюджетних коштів на громади, адже місцевої казни на ослаблених територіях не вистачатиме для ефективного виконання завдань місцевого самоврядування. Держава має розробити чіткий механізм розподілу ресурсів між громадами; подбати про розвиток соціальних, економічних та культурних проєктів; дати додаткові можливості владі на місцях акумулювати податки, задля покращення фінансового становища.

Список використаної літератури:

1. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень. Навчальний посібник. /А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук. Київ, 2017. 110 с.
2. Загурська-Антонюк В.Ф., Кучменко В.О. Громада як ключовий суб'єкт в українській моделі державного управління. Інвестиції: практика та досвід. Державне управління. Київ, 2019. № 4 (лютий). с. 135-140.
3. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

**З.О. Грицишена, аспірант II курсу,
спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»
Д.Топчій, студент I курсу, гр. НБ-4, ФНБПМВ
Державний університет «Житомирська політехніка»**

ІДЕОЛОГІЇ ТА ЇХ СУТНІСТЬ

Ідеології – це широкі набори переконань і цінностей, які визначають те, як люди бачать світ і розуміють своє місце в ньому. Ідеології відіграли значну роль у формуванні перебігу людської історії і продовжують чинити глибокий вплив на політику, економіку та соціальні питання в усьому світі [1].

Ось деякі з ключових ідеологічних течій, які вплинули на суспільство і політику в усьому світі:

Лібералізм: Лібералізм – це політична і соціальна ідеологія, яка наголошує на індивідуальній свободі, демократії та верховенстві права. Лібералізм сягає своїм корінням епохи Просвітництва і мав вплив на формування сучасної демократії, ринкової економіки та захисту прав людини. Лібералізм проголошує, що ініціативна (активна), вільна, тобто неконтрольована діяльність осіб, головним чином економічна й політична, є справжнім джерелом поступу в суспільному житті. Спрямований на утвердження парламентського ладу, вільного підприємництва, демократичних свобод; обстоює абсолютну цінність людської особистості («особа важливіша за державу») та рівність всіх людей щодо прав особистості. Метою лібералізму є максимальне послаблення («пом'якшення») різних форм державного і суспільного примусу щодо особи (контролю особи тощо), обстоює шлях мирного, реформаторського здійснення соціальних перетворень.

Консерватизм: Консерватизм – це ідеологія, яка прагне зберегти традиційні цінності, інститути та соціальні ієрархії. Консервативна думка часто вкорінена в релігії або інших культурних традиціях і може бути скептично налаштована до швидких змін або соціальних експериментів. Неоконсерватизм, який виник у 2-й пол. 20 століття, відкинув найрадикальніші постулати традиційного консерватизму. Завдяки цьому він набув поширення у низці розвинених країн світу. Для сучасного консерватизму характерні поєднання традиції та новаторства, відмова від соціальних потрясінь, орієнтація на еволюційні, поступові та виважені соціальні зміни, збереження звичних людських цінностей і норм життя, заперечення провідної ролі держави у розвитку суспільства, органічне поєднання поваги до свободи кожного індивіда й захисту релігії, сім'ї, закону, порядку.

Соціалізм: Соціалізм – це ідеологія, яка прагне сприяти більшій економічній та соціальній рівності, виступаючи за суспільну власність на засоби виробництва та перерозподіл багатства. Соціалістична думка вплинула на розвиток профспілок, програм соціального забезпечення та громадської інфраструктури.

Фашизм: Фашизм – це авторитарна політична ідеологія, яка наголошує на крайньому націоналізмі, мілітаризмі та придушенні політичної опозиції. Фашизм виник у Європі на початку 20-го століття і був пов'язаний з такими режимами, як нацистська Німеччина та фашистська Італія. Ідеологія фашизму – це войовничий антидемократизм і антикомунізм, расизм і шовінізм. В її основі лежать ідеї соціал-дарвінізму про боротьбу видів і рас. Особливе місце в ідеології фашизму посідає концепція нації як вищої і вічної реальності, заснованої на спільності крові. Звідси постає завдання збереження чистоти крові і раси. У фашистському суспільстві «вищі» нації мали панувати над «нижчими». У сфері зовнішньої політики ця теорія расової зверхності слугувала обґрунтуванням політики імперіалістичних загарбань і поневолення інших народів. Здійснення імперських планів покладалось на сильну армію, здатну забезпечити тотальне знищення противника й колонізацію захоплених земель.

Комунізм: Комунізм – це ідеологія, яка прагне створити безкласове суспільство, виступаючи за скасування приватної власності та створення соціалістичної держави. Комуністична думка вплинула на розвиток різних революційних рухів і режимів протягом усього 20-го століття.

Екологізм: Екологізм – це ідеологія, яка прагне сприяти захисту та збереженню природного середовища. В останні десятиліття екологізм стає все більш впливовим, оскільки зростає занепокоєння щодо зміни клімату та деградації довкілля.

Варто зазначити, що ці ідеологічні течії не є взаємовиключними, і багато людей та суспільств дотримуються поєднання різних переконань та цінностей. Крім того, на ідеологічний ландшафт у різних регіонах світу можуть впливати місцеві історії, культурні традиції та геополітичні чинники. І якщо ми почнемо говорити про Україну то ми можемо побачити досить складний різноманітний ідеологічний ландшафт, сформований її унікальною історією та геополітичним положенням. Країна пережила періоди колоніалізму, націоналізму, соціалізму та демократії, які вплинули на розвиток різних ідеологій.

Деякі з ключових ідеологічних течій в Україні включають:

Націоналізм: Націоналізм має довгу і складну історію в Україні, яка сягає початку 20-го століття. Українські націоналісти прагнуть просувати українську культуру та ідентичність і відстоювати незалежність України від росії та інших іноземних держав. Націоналізм в Україні тісно пов'язаний з концепцією української державності та ідеєю української нації.

Лібералізм: Лібералізм в Україні виник у 1990-х роках після розпаду Радянського Союзу. Відомо, що історично для українського народу було характерним прагнення до свободи і рівноправності в

громадському житті. Тому є достатньо причин припускати, що українські національні традиції виступали в якості однієї з умов виникнення ліберальних ідей в Україні, бо вони відобразилися на менталітеті нашого народу. З другого боку, ліберальні погляди формувалися і еволюціонували паралельно зі свідомим лібералізмом та демократизмом, що розвивалися, на думку Михайла Драгоманова, не стільки на історико-національному, скільки на загальноєвропейському ґрунті. Українські ліберали прагнуть просувати індивідуальну свободу, демократію та ринкові економічні реформи. Вони також підтримують тісніші зв'язки із Заходом та інтеграцію України в європейські інституції.

Соціалізм: Соціалізм має довгу історію в Україні, починаючи з початку 20-го століття, коли країна була частиною Російської імперії. Українські соціалісти прагнуть просувати соціальну та економічну рівність, права трудящих та суспільну власність на засоби виробництва. В останній час соціалістичні партії в Україні отримали практично нульовий політичний вплив.

Консерватизм: Консервативні ідеї в Україні часто пов'язані з традиційними цінностями та православною християнською спадщиною. Процес становлення ідейно-політичної доктрини українського консерватизму був складним і довготривалим. Це пояснювалося особливостями історичного розвитку України, зокрема тривалим бездержавним статусом, а також відмінностями у менталітеті українців сходу і заходу, що посилювало роз'єднувальні тенденції в українському суспільстві. Як наслідок – велика неоднорідність соціальної бази консервативного руху та її часта зміна, розвиток окремих консервативних ідей і постулатів, які важко оформити у чітку політичну доктрину. Українські консерватори часто виступають проти ліберальної соціальної політики і підтримують сильну роль держави в суспільстві та економіці.

Популізм: Популізм є найпопулярнішим в Україні в останні роки, і кілька популістських партій та політиків отримують значну підтримку. Популістські рухи в Україні часто критикують політичний істеблішмент і виступають за політику, яка відповідає інтересам простих людей.

Варто зазначити, що ці ідеологічні течії не є взаємовиключними, і багато українців можуть поєднувати різні переконання та цінності. Крім того, ідеологічний ландшафт в Україні постійно розвивається, формуючись під впливом політичних, економічних та соціальних процесів, що відбуваються в країні та регіоні. Також потрібно назвати деякі ключові моменти в розвитку ідеологій в Україні: Незалежність: Після здобуття незалежності в 1991 році Україна почала розвивати більш різноманітний політичний ландшафт. Домінуючою ідеологічною течією в перші роки незалежності був лібералізм, що супроводжувалося впровадженням ринкових економічних реформ і рухом до демократії.

Помаранчева революція: Помаранчева революція 2004 року була політичним рухом, що виник у відповідь на звинувачення у фальсифікації президентських виборів. Рух характеризувався поєднанням ліберальних і націоналістичних настроїв і був спрямований на просування демократичних реформ і тісніших зв'язків із Заходом.

Євромайдан: Євромайдан – це серія протестів і громадянських заворушень, що відбулися в 2013 і 2014 роках, викликаних рішенням тодішнього президента Віктора Януковича відмовитися від планів тіснішої інтеграції з Європейським Союзом. Протести характеризувалися поєднанням ліберальних, націоналістичних і популістських настроїв і призвели до відсторонення Януковича від влади та обрання нового уряду.

За загальною тенденцією формальну відмову від ідеології, яку проголошують сучасні країни, такому ж прикладу прослідувала й Україна, закріпивши це на законодавчому рівні, в Конституції України 1996 року, а саме стаття 15 – «Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності», а ч. 2, статті 15 проголошує «Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова». Тобто, за Конституцією України гарантією цього самого багатоманіття являється заборона на державному рівні визнавати будь яку ідеологію обов'язковою, що, у свою чергу, не виключає дотримання ідеологічних концепцій та принципів [2].

Але ми бачимо що в Україні є досить нестабільний ідеологічний ландшафт, що частіше всього політична партія чи політична сила може сказати що вони дотримуються однієї ідеології але по ознакам вони зовсім іншої ідеології. Або політична партія може бути просто популістичною, тобто не пропонують реальних рішень а дотримується того що «Хочемо гарно жити але нічого не робити». Це дуже погано для України, тому що якщо популісти і далі зможуть отримувати владу, вони просто нічого не будуть робити, тримати країну в тому стані в якому вона була декілька років тому. Українці повинні розвивати свій політичний ландшафт для того аби простий народ міг вибирати між ними(представниками тих політичних партій які підтримують одну із ідеологій) а не вибирати всі вибори популістів. Але при цьому яка би політична сила не пришла до влади то в них будуть схожі інтереси такі як: боротьба з корупцією, економічний розвиток та післявоєнна відбудова.

Загалом, розвиток ідеологій в Україні ще поки повністю не сформований але для того щоби це розвивалося, простий народ повинен цим цікавитися та бути активним громадянином. А допоки цього не буду, то наша політична система не сформується повністю.

Список використаної літератури:

1. Дашевська О. В. Методологія дослідження геополітичних процесів. International relations, part "Political sciences". 2015. №9.
2. Маращук О.А. Щодо сучасного розуміння ідеології. Форум права. 2020.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Молочна галузь є однією з найбільш важливих та перспективних складових частин на ринку агропромислового комплексу України, забезпечуючи населення необхідними продуктами харчування з молока. Однак в умовах війни, як і більшість промисловості країни, молочна галузь перебуває в умовах невизначеності подальшого розвитку. За час повномасштабної війни молочні господарства країни почали втрачати свої позиції на ринку внаслідок пошкодження інфраструктури, скорочення поголів'я великої рогатої худоби та ускладнення логістики, що призвело до зменшення виробництва і збуту молочної продукції.

Так, основним напрямом забезпечення життєдіяльності, більшості молокопереробних підприємств вбачає у експорті своєї продукції. Основними ринками збуту української молочної продукції у 2021 році були країни СНД (Казахстан, Білорусь, Узбекистан, Туркменістан, Таджикистан тощо) та Грузія, які разом охоплювали 53 % частки від загального експорту молочної продукції. На другому місці був Близький Схід та Північна Африка (регіон MENA) – 16 %. Далі країни Європи з долею експорту в 14 %, а також Південно-Східна і Північна Азія – 10 % [3]. Однак, через блокування українських портів логістичні можливості суттєво погіршилися та подорожчали. Тому наразі, основними напрямками експорту став Європейський союз.

Попри війну та блокування морських портів у 2022 році Україна експортувала молочної продукції на 344,6 млн дол., що на 39 % більше, ніж у 2021 році (рис. 1).

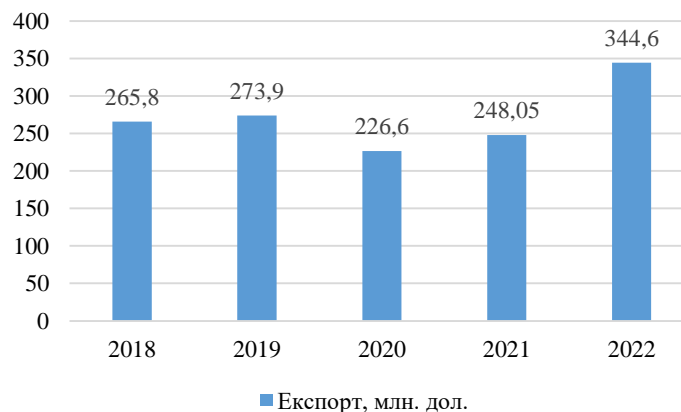

Рис. 1. Динаміка експорту молочних продуктів у грошовому вираженні [1]

Виділяють три основні причини збільшення експорту молочних продуктів у 2022 році:

- сприяння європейської спільноти у лібералізації торгівлі між Україною та ЄС,
- високі світові ціни на молочні продукти впродовж перших трьох кварталів року,
- конкурентність української молочної продукції на європейському ринку у літньо-осінній період.

Основним ринком збуту, як і передбачалось, стала Європа (41,8 %), через логістичні переваги, високі ціни, а також скасування митного регулювання. Структура інших країн імпортерів молочної продукції, має наступний вигляд: Євразійський економічний союз (ЄАЕС) (17,4 %), країни Азії (14,8 %) та Близького Сходу (10,9 %).

Натомість, основними експортними категоріями (в грошовому еквіваленті) було сухе молоко (26 % у загальній структурі), масло (24 %) та казеїн (21 %) (рис. 2). Так, експорт сухого молока та згущенки склали 26,7 тис. т, приносячи Україні 90 млн дол. (+56,9 %). Продаж масла та казеїну збільшилися на 81,7 млн дол (56,3 %) та 74,2 млн дол (34,3 %) відповідно, з основним ринком збуту в Європі. Разом з тим, у 2022 році продажі незгущеного молока та вершків склали 16,4 млн дол. (+58 %), а продажі кисломолочних продуктів скоротилися на 44,5%, приносячи 4,7 млн дол. Експорт молочної сироватки також значно зменшився на 15,8 млн дол. (31,3 %) через логістичну блокаду морських портів. Продажі морозива зменшилися на 7,5 % (6,9 тис. т), але в грошовому виразі зросли на 4,5 % (19,5 млн дол.). Також, на фоні девальвації гривні закупівлі основної імпоротної категорії молочних продуктів – сирів суттєво просіли і вітчизняні сировари почали нарощувати виробництво, як для забезпечення потреб внутрішнього ринку так і для експорту. У 2022 році на зовнішні ринки було поставлено 9 тис. т сиру (+29,8 %) на загальну вартість 42,3 млн дол. (+58,4 %) [2].

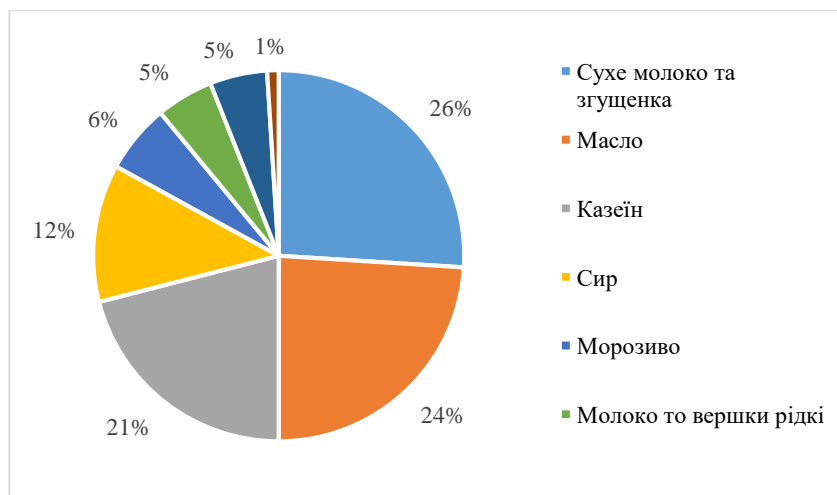

Рис. 2. Структура експорту молочних продуктів у 2022 р, %

Головними завданнями для збільшення експорту молока та молочних продуктів є підтримка галузі з боку держави, відновлення ферм великої рогатої худоби, пошук та налагодження нових міжнародних зв'язків із країнами для експорту продукції, забезпечення належного транспортування молока та молочної продукції. Осучаснення виробничих потужностей та глобальний перехід на високі міжнародні молочні стандарти допоможе українським виробникам швидше інтегруватися на міжнародних ринках.

Список використаної літератури:

1. Асоціація виробників молока. Молочна карта України 2022. URL: <https://avm-ua.org/uk/post/analitichnij-viddil>.
2. Асоціація виробників молока. Як війна-2022 змінює ринок молока в Україні. URL: <https://www.avm-ua.org/uk/post/ak-vijna-2022-zminue-rinok-moloka-v-ukraini>.
3. Quality FOOD Trade Program. Зміна курсу на 180 градусів: Вплив війни на стан молочного сектору та експортні ринки. URL: <https://qftp.org/zmina-kursu-na-180-hradusiv-vplyv-vijny-na-stan-molochnoho-sektoru-ta-eksportni-rynky/>.

ЗМІНА СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ НА ЗАРУБІЖНІ РИНКИ УКРАЇНСЬКОЇ КОМПАНІЇ «НОВА ПОШТА» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Будь-яка компанія, досягаючи успіху на внутрішньому ринку або ж потрапляючи в ситуацію застою діяльності чи високої конкуренції, приходять до логічного рішення – розширення своєї діяльності на зарубіжні ринки. Окрім згаданих причин виділяють й інші: збільшення прибутку за рахунок розширення виробництва та діяльності, бажання заробити світове визнання та стати глобальною компанією тощо. Український бізнес не є винятком і такі компанії, як: Рудь, Дарниця, Лукас, Рошен, Оболонь та десятки інших, досягли успіху на внутрішньому ринку та успішно поширили свою діяльність за кордон. Для поширення цієї діяльності вони обрали для себе відповідну стратегію виходу на міжнародний ринок. Не винятком стала компанія «Нова Пошта», яка є лідером експрес-доставки за обсягами доставлених посилок в Україні. Після її успішного розвитку на ринку України, створення «гіганта» та першого конкурента на ринку у сфері логістики та доставки, компанія «Нова Пошта» вирішила поширити свою діяльність за кордон.

Метою дослідження є дослідити кейс компанії «Нова Пошта» в розрізі обґрунтування мотивації та вибору стратегії компанії щодо виходу на зарубіжні ринки, а також аналізу результатів діяльності на ринках іноземних держав в умовах воєнного стану в Україні.

Діяльність компанії «Нова Пошта» на ринку України здійснюється вже понад 20 років, налічується більше 9300 відділень по всій Україні, а кількість відправлень у 2021 році склала 372 мільйони. Нова Пошта вже кілька років виходить за рамки визначення та розуміння слова «пошта». На сьогодні вона має такі підрозділи, як: «НП Логістик», «Пост Фінанс», «NP Shopping». Починаючи з 2014 року компанія здійснює діяльність на зарубіжних ринках як «Nova Post».

При виході на зарубіжні ринки компанії приймають одне із найважливіших рішень – вибір стратегії виходу на зарубіжний ринок. Налічується 4 види стратегій виходу на іноземні ринки: експортні, контрактні, інвестиційні та ієрархічні. Продаж продукції або послуг на міжнародному ринку вимагає точного планування, а тому правильно обрана стратегія дозволить компанії успішно вийти на зарубіжний ринок та використати при цьому свої максимальні ресурси при мінімальних затратах. Тому нами розглянуто стратегії, які обирає Нова Пошта та які результати вони принесли, а також які зміни відбулися після введення воєнного стану в Україні.

У 2014 році компанія «Нова Пошта» почала свою міжнародну експансію, відкривши представництва в Грузії та Молдові, а пізніше й на ринку Чехії. Здійснення діяльності на цих ринках відбувалось за рахунок відкриття власних представництв, а також взаємодії з партнерами. Тобто, на початку своєї міжнародної експансії компанія Нова Пошта обрала інвестиційну стратегію виходу на міжнародні ринки Грузії, Молдови та Чехії через спільну діяльність з іноземними підприємствами, які в даному випадку були логістичними компаніями. Серед таких компаній були UPS, DPD та DP Schenker. Нова пошта не мала власних відділень, а лише виступала посередником у доставці до/з цих країн за допомогою компаній, які вже вели діяльність на цих ринках. У результаті вибору цієї стратегії компанія не зазнала значних успіхів у заволодінні частки логістичного ринку зарубіжних країн та майбутньому розвитку. Діяльність на певний час було зведено до мінімуму і компанія залишилась лише посередником у логістичному ланцюжку, не поступаючись нічим у даній сфері українським конкурентам, наприклад, компанії Укрпошта, яка також успішно здійснювала посередницьку діяльність у міжнародних логістичних операціях.

Кардинальні зміни відбулись у 2022 році, коли компанія «Нова Пошта» обрала іншу стратегію по виходу на міжнародний ринок Польщі. Поштовхом до нового етапу міжнародної діяльності став початок повномасштабного вторгнення Росії на територію України. Керівництво компанії бачило, що повномасштабна війна спричинила вимушену міграцію і прослідкувало за тим, що на територію Польщі мігрувало більше 3 мільйонів українців, а загальне число мігрантів в певний період сягало 9 мільйонів. Так як Нова Пошта в Україні стала лідером доставки не дивно було те, що багато українців, які мігрували, потребували цього сервісу у сусідній країні. Компанія розглядала вихід на ринок Польщі і раніше, але саме попередній факт остаточно переконав керівництво компанії виходити на ринок у 2022 році. У жовтні 2022 року Нова Пошта відкрила перше своє відділення у Варшаві, а станом на лютий 2023 року мережа компанії на ринку Польщі налічує вже 19 відділень у польських містах. При виході на ринок Польщі компанія спочатку повторно обрала інвестиційну стратегію спільного підприємства з польським партнером, який мав широку мережу. «Вибір зупинився на польській компанії inPost, яка володіє найбільшою мережею поштоматів в Польщі – 20 000 одиниць та кур'єрською доставкою у будь-який населений пункт по країні. Завдяки цій співпраці, вартість доставки в Польщу знизилась у 2,5 рази» [2]. Врахувавши помилки на ринку Грузії керівництво компанії обрало відкрити нові відділення в Польщі, які

надавали українцям змогу вільно і швидко відправляти та отримувати посилки. Ця стратегія відноситься до контрактних стратегій, а саме – франчайзинг. За 6 місяців 2022 року ця стратегія виходу бізнесу на ринок Польщі принесла компанії успіх – 113 млн посилок та вантажів і 19 відділень. Варто зазначити, що стратегію ведення діяльності на ринку Молдови також було змінено: у 2014 році Нова Пошта співпрацювала з іншими компаніями та вела партнерську діяльність, а в 2021 році відкрила 19 стаціонарних відділень та побудувала мережу поштоматів. Станом на 2022 рік Нова Пошта входить у топ-3 компаній на ринку експрес-доставки Молдови та показує зростання на 30 % серед доставки посилок та вантажів за 9 місяців 2022 року, порівняно з 2021 роком.

В сучасних умовах компанія «Нова Пошта», в першу чергу, розглядає стратегію виходу на міжнародні ринки під призвою допомоги українцям за кордоном. Навіть на ринку Польщі компанія поки не конкурує з локальними та мережевими поштовими операторами, а фокусується на допомозі переселенцям з України. Але навіть ця ситуація допоможе українській компанії закріпитись на іноземних ринках та в майбутньому підвищити свою конкурентоздатність. Ринок Польщі не став єдиним у 2022 році, а мотивація компанії по виходу на зарубіжні ринки після того, як нова стратегія виходу успішно спрацювала в Польщі, лише збільшилась. У вересні 2022 року компанія NovaPay, яка належить до групи компаній Нова Пошта, відкрила офіс з ведення фінансових послуг у Литві, де команда планує отримати ліцензію ЕМІ. Нова Пошта розширюється та виходить на європейські ринки, а з допомогою вже правильно обраної стратегії виходу бізнесу на ринок міжнародних логістичних послуг це буде легко та успішно.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт «Нова пошта». URL: <https://novaposhta.ua/>
2. Пальчинська Л. Відділення у Польщі, Молдові, офіс NovaPay у Литві — як «Нова пошта» підкорює глобальний ринок. URL: <https://ain.ua/2023/01/12/nova-poshta-poza-ukrainou/>

М.К. Ширченко, студент IV курсу гр. МЕ-5, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.В. Ксендзук, д.держ.упр., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЛЬ АУТСОРСИНГУ В МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасній глобалізованій економіці компанії все частіше розширюють свою діяльність за кордон і шукають нові можливості для отримання прибутку. Аутсорсинг може відігравати вирішальну роль у цьому процесі, дозволяючи компаніям оптимізувати свої бізнес-процеси, зменшити витрати та отримати доступ до нових ринків. У контексті міжнародної діяльності аутсорсинг здатний мати визначальний вплив, дозволяючи підприємствам конкурувати на світових ринках, використовуючи досвід, ресурси та економічні переваги вітчизняних і зарубіжних постачальників послуг.

Аутсорсинг – це вид віддаленого найму співробітників, коли сторонній підрядник забезпечує повністю сформовану команду, що включає як фахівців, так і керівництво, для роботи над проектами клієнта-рекрутера протягом дії свого контракту. Основна концепція полягає в тому, що команда приймається на роботу відповідно до потреб та вимог клієнта [1].

Метою аутсорсингу в міжнародній діяльності підприємства є отримання доступу до спеціалізованих навичок, технологій та знань, які можуть бути недоступні власними силами або на внутрішньому ринку. Передаючи певні функції на аутсорсинг, компанії можуть зосередитися на своїх ключових компетенціях і стратегічних цілях, залишаючи непрофільні функції зовнішнім постачальникам послуг. Це дозволяє компаніям заощаджувати на витратах, оскільки їм не потрібно інвестувати в дорогу інфраструктуру або персонал для виконання цих функцій власними силами. Це також дозволяє компаніям отримати доступ до глобального пулу талантів, що може призвести до підвищення якості роботи та пришвидшення термінів її виконання. Однією з ключових ролей аутсорсингу в міжнародній діяльності є допомога компаніям у скороченні витрат. Передаючи певні бізнес-процеси на аутсорсинг, компанії можуть отримати вигоду від нижчих витрат на робочу силу та накладних витрат в інших країнах. Наприклад, аутсорсинг виробництва в країні з нижчою вартістю робочої сили може значно знизити собівартість продукції. Аналогічно, аутсорсинг підтримки клієнтів колл-центру в країні, що розвивається, може заощадити витрати на зарплати та офісні приміщення.

Ще одна роль аутсорсингу в міжнародній діяльності полягає в тому, що він допомагає компаніям виходити на нові ринки. Коли компанії звертаються до аутсорсингу в країні, де вони не мають фізичної присутності, вони можуть отримати доступ до нових ринків і клієнтських баз. Аутсорсинг також може допомогти компаніям орієнтуватися в місцевих правилах і культурних відмінностях на нових ринках, оскільки місцеві постачальники послуг, швидше за все, мають більше досвіду і знань з цих питань.

Аутсорсинг також може допомогти компаніям підвищити свою операційну ефективність і зосередитися на своїх ключових компетенціях. Передаючи на аутсорсинг непрофільні функції, компанії можуть вивільнити ресурси і час, щоб зосередитися на своїй основній діяльності. Наприклад, компанія-розробник програмного забезпечення може передати управління своєю ІТ-інфраструктурою спеціалізованому постачальнику послуг, що дозволить їй зосередитися на розробці нових програмних продуктів і розширенні клієнтської бази. Ще одна важлива роль аутсорсингу в міжнародній діяльності полягає в тому, що він допомагає компаніям зменшити ризики. Коли компанії звертаються до сторонніх постачальників послуг, вони можуть перекласти частину ризиків, пов'язаних з певними бізнес-функціями, на постачальника послуг. Наприклад, передаючи на аутсорсинг безпеку даних, компанії можуть покладатися на те, що постачальник послуг має необхідний досвід і технології для захисту їхніх даних. Це може знизити ризик витоку даних та інших загроз безпеці.

Крім того, аутсорсинг може допомогти компаніям підвищити свою гнучкість і швидкість реагування на мінливі ринкові умови. Передаючи певні функції на аутсорсинг, компанії можуть швидко збільшувати або зменшувати масштаби своєї діяльності відповідно до ринкового попиту, не несучи при цьому значних витрат. Наприклад, виробник одягу може передати своє виробництво на аутсорсинг кільком фабрикам у різних країнах, що дозволить йому швидко реагувати на зміни споживчого попиту та ринкових тенденцій.

Загалом, роль аутсорсингу багатогранна і може включати зниження витрат, вихід на нові ринки, підвищення операційної ефективності, зниження ризиків, підвищення гнучкості та оперативності. Ретельно обираючи правильних постачальників послуг та ефективно керуючи аутсорсинговими відносинами, компанії можуть скористатися перевагами аутсорсингу та досягти довгострокового успіху на міжнародних ринках.

Список використаної літератури:

1. Петрик І.В. Аутсорсинг бізнес-процесів у функціонуванні інтегрованих підприємств: монографія. Львів: Растр-7, 2017. 404 с.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ

У світовій економіці під впливом цифровізації з'явилися нові напрями діяльності бізнесу, серед них електронна торгівля. Компанії намагаються користуватися економічними перевагами, які можуть їм надати електронні майданчики: соціальні мережі, месенджери та ін. Підприємства рекламують свою продукцію та послуги в Інтернеті, тим самим охоплюючи суттєву частину своєї цільової аудиторії, нові можливості у цій області відкриває їм таргетована реклама. Однак електронні майданчики та платформи використовуються не тільки для просування своїх товарів та послуг, але й для їх продажу. З'являються цифрові форми бізнесу, що функціонують за допомогою технологій Інтернету та електронного обміну даних. Існують різні моделі взаємодії, які здійснюються за допомогою веб-сайтів та інших видів зв'язку онлайн: компанії надають послуги іншим компаніям (B2B) або ж споживачам (B2C), споживачі, у свою чергу, також можуть допомагати компаніям у своїй діяльності (C2B), пропонуючи свої власні продукти та послуги, та ін. Аналіз сучасного стану електронної торгівлі та перспектив її розвитку актуальний у зв'язку з наростаючими темпами зростання даного ринку як на світовому, і на національному рівнях.

Як правило, у європейській термінології більш уживане поняття «електронна комерція», а в американській термінології поняття «електронна торгівля». Сміслова різниця між даними поняттями зневажливо мала, проте, для України більш актуальне використання терміна «електронна торгівля». Відповідно до ст. 3 Закону України «Про електронну комерцію» електронна торгівля визначається як господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. Загалом на нашу думку, під електронною торгівлею розуміється діяльність, пов'язана з здійсненням транзакцій, що супроводжують угоди з купівлі-продажу товарів та послуг між покупцями та продавцями за допомогою комп'ютерних мереж, Інтернету. Серед основних особливостей міжнародної електронної торгівлі виділяють її глобальне охоплення, існування універсальних стандартів та регулювання, інтерактивність, високу інформаційну щільність, різноманітність засобів сполучення, персоналізацію та ін.

Передовим регіоном у міжнародній електронній торгівлі є Азіатсько-Тихоокеанський, на який припадає 62,6 % всіх онлайн-продажів світу. При цьому його частка у продажах електронного B2B-сегменту у світі приблизно 80 %, у B2C – 45 %. Далі за обсягом продажів слідує Північна Америка (12 % продажів B2C, 28 % у B2B). За часткою онлайн-продажів компаній B2B в електронній торгівлі у світі лідирують Японія (95 %), Австралія (94 %), Італія (92 %). З продажу B2C в електронній торгівлі – Китай з 59 %.

Криза COVID-19 сприяла зростанню популярності електронної торгівлі як для бізнесу, так і для споживачів більшості країн світу. Проте на шляху розвитку міжнародної електронної торгівлі виникають деякі проблеми: глобалізація – проблеми, пов'язані з мовним та культурним розмаїттям світової спільноти користувачів електронних мереж; договірно-правові та фінансові проблеми – ускладнення, пов'язані з укладанням угод через Інтернет, що виникають під час визначення часу, місця, юридичного статусу такої угоди, а також особливостей оподаткування; права інтелектуальної власності – товари, які поширюються електронними засобами, можуть бути легко скопійовані. Проблематика міжнародної електронної комерції відіграє значну роль у системі основних пріоритетів провідних держав світу.

У зв'язку зі зростанням ринку та розвитком світової економіки можна виділити наступні перспективні напрямки міжнародної електронної торгівлі: збільшення ролі мобільної торгівлі; персоналізація та гіпер-персоналізація, системи візуального пошуку, доповнена та віртуальна реальності, екологічність та штучний інтелект.

Таким чином, на сьогодні електронна торгівля є одним із самих динамічних напрямів розвитку світової економіки. Завдяки розвитку сучасних цифрових технологій з'являються нові форми взаємодії з клієнтами. Набирають популярності нові форми електронної торгівлі, важливим трендом стає персоналізація онлайн-покупок. Також стає поширеним використання штучного інтелекту (ІІ) та чат-ботів, технологій віртуальної та доповненої реальності. Відбувається еволюція систем збуту, розвиваються системи доставки.

Список використаної літератури:

1. В'ячеслав ЗОСИМОВ, Ольга БЕРКО «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ», м. Миколаїв. 2018. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/gmit5-51.pdf>

А.В. Яцківська, магістр I курсу гр. МЕМ-5, ФНБПМВ
Науковий керівник: В.Ф. Загурська-Антонюк, д.держ.упр., доц.
завідувач каф. міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОСУВАННЯ БІЗНЕСУ

Маркетинг у соціальних мережах – це потужний спосіб для компаній будь-якого розміру охопити потенційних клієнтів. Люди знаходять, відчують, стежать за брендами та купують їх у соціальних мережах. Хороший маркетинг у соціальних мережах може принести бізнесу неймовірний успіх, створити лояльних прихильників бренду та навіть зв'язатися з потенційними клієнтами, а також збільшити продажі. Маркетинг у соціальних мережах – це форма цифрового маркетингу, яка використовує потужність популярних соціальних мереж для досягнення цілей маркетингу та брендингу. Але справа не лише у створенні бізнес-облікового запису та публікації в будь-який час, а в тому що маркетинг у соціальних мережах вимагає стратегії, що розвивається, із вимірюваними цілями, зокрема: ведення та оптимізація профілю; публікація фото, відео, історій та живих відео, які представляють бренд і залучають потрібну аудиторію; відповіді слідування за підписниками, клієнтами та впливовими людьми та спілкування з ними, для створення спільноти навколо бренду.

Маркетинг у соціальних мережах також включає платну рекламу в соціальних мережах, яку компанія може заплатити, щоб представити свій бізнес широкій цільовій аудиторії. Конкретними перевагами маркетингу в соцмережах є: гуманізація бізнесу – соціальні мережі дозволяють бізнесу активно брати участь у ринку. Профіль, публікації та взаємодія з користувачем створюють близьку особистість, з якою аудиторія може спілкуватися, ставитися до неї та довіряти їй; залучення трафіку – соціальні мережі є найкращим каналом для збільшення перегляду вашого веб-сайту. До того ж, соціальні сигнали є непрямим фактором SEO (Search Engine Optimization – це оптимізація під пошукові алгоритми.); залучення потенційних клієнтів – збільшення кількості потенційних клієнтів і конверсії на платформах Instagram та Facebook можна за допомогою таких функцій, як магазини в Instagram /Facebook, прямі повідомлення, кнопки із закликом до дії в профілі та функція бронювання; підвищення впізнаності бренду чи продукту – візуальний характер платформ соціальних мереж дозволяє створювати візуальну ідентичність для широкої аудиторії та підвищувати впізнаваність бренду. Крім того, підвищення впізнаваності бренду призведе до кращих результатів в інших кампаніях; побудова стосунків – відкривають шляхи прямого та непрямого спілкування з вашими підписниками, що дозволяє спілкуватися, збирати відгуки, брати участь в обговореннях і безпосередньо взаємодіяти з окремими особами.

Чим активніша аудиторія в соціальних мережах, тим легше досягти маркетингових цілей компанії. Аналізуючи останні дані можна зазначити, що маркетологи повинні приймати розумніші рішення, ніж будь-коли раніше, плануючи свої цифрові канали дистрибуції. Тому перегляд останніх статистичних даних щодо впровадження та використання соціальних мереж є важливою частиною стратегії цифрового маркетингу будь-якої компанії. Загалом, на початку 2023 року мобільними телефонами користувалися 5,44 млрд людей, що дорівнює 68 % загального населення світу. За останній рік кількість унікальних користувачів мобільних пристроїв зросла трохи більше ніж на 3 %, за останні 12 місяців з'явилося 168 млн нових користувачів. Сьогодні у світі налічується 5,16 мільярда користувачів Інтернету, тобто 64,4 % всього населення планети зараз є онлайн. Дані показують, що загальна кількість користувачів Інтернету зросла на 1,9 % за останні 12 місяців, але затримки у звітності означають, що фактичне зростання, ймовірно, буде вищим, ніж передбачає ця цифра. Зараз у світі налічується 4,76 млрд користувачів соціальних мереж, що становить трохи менше 60 % населення світу. Проте протягом останніх місяців зростання кількості користувачів соціальних медіа сповільнилося, причому чисте збільшення цього року на 137 млн нових користувачів дорівнює річному зростанню лише на 3 %. Сучасний розвиток компаній забезпечує всі сприятливі умови, необхідні для розвитку бренд-маркетингу та просування через соціальні мережі на зовнішніх ринках, підвищення лояльності до наших брендів та окремих продуктів.

Таким чином, використання прийомів інтернет-маркетингу спрямоване на економію коштів та розширення діяльності компанії (перехід з локального ринку на національний та міжнародний ринки). На відміну від традиційних засобів реклами, вихід на ринок через Інтернет не дуже високий. Сучасний розвиток компанії має всі необхідні сприятливі умови для розвитку маркетингу та просування брендів через соціальні медіа на внутрішні та на зарубіжні ринки. Активне використання підприємцями можливостей соціальних мереж дозволить підвищити лояльність цільової аудиторії до бренду або окремих продуктів.

Список використаної літератури:

1. Свтушенко О.В. Сучасний стан та перспективи використання інноваційних маркетингових технологій у розвитку креативних індустрій України, м. Харків, Україна. 2022.